

Forsvarets stabsskole

Våren 2009

Masteroppgave

Kampen om den mest uimotståelige historien

*Hva kjennetegner Talibans propaganda og med hvilke
kontrapropagandatiltak kan ISAF bekjempe den?*

Ola Bøe-Hansen

Summary

This analysis is split into two where the first half is dedicated to what characterizes Taliban propaganda, and the other half to an analysis of which counterpropaganda measures ISAF can utilize in order to counter it.

The Taliban's propaganda apparatus has grown in size, skill and emphasis since it was removed from power in late 2001. It has shown ability to adapt to modern media and technology, and can now communicate with a global reach and impact. Their messages are mostly based on real incidents, but often strongly exaggerated. They use strong religious connotations to harvest authority and legitimacy. The civilian population is deliberately used as human shields, which has led to incidents where ISAF operations cause civilian casualties, giving Taliban propaganda opportunities. They utilize their knowledge of the people's culture, history, traditions and language. They have also learned weaknesses within their enemy and the paramount role of the news media. The Taliban is an actor that efficiently exploits the physical battle domain to support the decisive cognitive domain.

Three cases of Taliban propaganda are being discussed in this thesis; Mullah Mohammad Omar's Eid Messages, how the Taliban utilizes spectacular incidents, and exploiting incidents where ISAF causes Civilian Casualties.

The main ISAF counterpropaganda contributions identified here are supporting the legitimacy of the Afghan Government, supporting the security situation on the ground, improving the legal framework for treatment of prisoners, condemning the Taliban's use of young men as suicide bombers, offering preventive measures against suicide bombers, turning the Taliban's violence (documented by the UN) against them, sustain media readiness in order to being first with the truth and other relevant information, and communicating objectives and intentions to the population to give them a feeling of comprehensibility.

The analysis, the interviews and the theoretical framework all pave the way for a focus on the population. Efforts must be prioritized on the cognitive domain in order to have effect in countering the Taliban propaganda. The non-kinetic efforts must be supported by kinetic efforts on the ground in order for the population to be receptive of an anti-Taliban posture. This clearly identifies the close links between kinetic and non-kinetic military operations, and the need for an overarching narrative – the most compelling story.

Forord

Denne studien inngår som en del av masterstudiet ved Forsvarets stabsskole. Arbeidet er gjennomført gjennom vinteren og våren 2009.

Jeg vil først og fremst takke min veileder Anders Romarheim for meget kyndige råd og interessante diskusjoner over mange kopper kaffe. Videre en stor takk til mine tre intervjuobjekter Phil Cox, Ahmed Rashid og Kai Eide. Deres innsikt og vurderinger har vært uvurderlig.

Jeg må også takke Egil Daltveit for verdifulle tips og lån av diktafon, samt korrekturlesere og de som har sendt meg linker til interessante propagandautspill på nettet. Jeg vil også rette en stor takk til bibliotekarene ved Forsvarets høgskoles bibliotek som alltid stiller opp med smil og service, frukt og kaffe.

Denne studiens tematikk har opptatt meg i flere år, og interessen øker proporsjonalt med innsikten. Jeg takker derfor for muligheten til å benytte nærmere et halvt år på å kunne studere dette selvvalgte temaet.

Til slutt en helt spesiell takk til min lille kjernefamilie som ikke har sett så mye til meg de siste ukene, men som likevel serverer de deiligste retter og trillende barnelatter.

Akershus festning, 25. mai 2009

Ola Bøe-Hansen

Innholdsfortegnelse

SUMMARY	3
FORORD.....	4
INNHALDSFORTEGNELSE	5
FIGURLISTE	6
1 Introduksjon.....	9
1.1 INNLEDNING.....	9
1.2 BAKGRUNN.....	10
1.3 PROBLEMFORMULERING OG PROBLEMSTILLING	11
1.4 AVGRENSNING.....	12
1.5 KONTEKST OG STRUKTUR.....	13
2 Kilder og forskningsmetode.....	15
2.1 KILDEGJENNOMGANG.....	15
2.2 NØKKELARBEIDER.....	15
2.3 ØVRIGE SENTRALE KILDER.....	16
2.4 INTERVJUOBJEKTENE	17
2.5 DENNE STUDIENS ROLLE	18
2.6 FORSKNINGSMETODE.....	19
3 Propaganda, kontrapropaganda og det teoretiske rammeverk.....	22
3.1 PROPAGANDA.....	22
3.2 KONTRAPROPAGANDA.....	25
3.3 ORKESTERMODELLEN – NARRATIVER I STRATEGISK KOMMUNIKASJON	29
3.4 DIAMANTMODELLEN - MCCORMICKS AKTØRANALYSE I OPPRØRSBEKJEMPELSE	32
4 Hva kjennetegner Talibans propaganda?	34
4.1 PROPAGANDISTENS IDEOLOGI, MILJØ, IDENTITET OG ORGANISATORISKE STRUKTUR.....	34
4.2 MÅLGRUPPE, MEDIEUTNYTTELSE, EFFEKTMAKSIMERING OG PUBLIKUMS REAKSJON	40
4.3 OPPSUMMERING AV ANALYSEN	47
5 Casestudie og diskusjon av ulike kontrapropagandateknikker	48
5.1 CASE 1: TALIBANS STRATEGISKE KOMMUNIKASJON.....	48
5.1.1 SCAME-analyse av mulla Omars Eid-uttalelser	49
5.1.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak	52
5.1.3 Sammendrag Case 1	61
5.2 CASE 2 – SPEKTAKULÆRE AKSJONER	62
5.2.1 SCAME-analyse av 'Kabul Raid' 11. februar 2009.....	62
5.2.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak	64
5.2.3 Sammendrag Case 2	70
5.3 CASE 3 – SIVILE DREPTE OG SÅREDE ETTER ISAF-OPERASJONER	70
5.3.1 SCAME-analyse av Azizabad-tragedien 22. august 2008.....	71
5.3.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak	73
5.3.3 Sammendrag Case 3	79
6 Konklusjon	80
KILDEHENVISNING:.....	82
VEDLEGG 1: INFORMASJONSOPERASJONSÅKTIVITETER.....	88
VEDLEGG 2: KONTRAPROPAGANDATEKNIKKER.....	89
VEDLEGG 3: MULLA OMARS EID-UTTALELSE 11. OKTOBER 2007.....	90
VEDLEGG 4: MULLA OMARS EID-UTTALELSE 30. SEPTEMBER 2008.....	92
VEDLEGG 5: MULLA OMARS EID-UTTALELSE 7. DESEMBER 2008	95
VEDLEGG 6: INTERVJUSPØRSMÅL	99
VEDLEGG 7: INTERVJU MED PHIL COX	100
VEDLEGG 8: INTERVJU MED KAI EIDE	102
VEDLEGG 9: INTERVJU MED AHMED RASHID.....	104
VEDLEGG 10: UTTALELSE FRA TALIBAN 11. FEBRUAR 2009	106

Figurliste

Figur 1: Firefeltstabell om propagandatyper.....	24
Figur 2: Orkestermodellen.....	29
Figur 3: Diamantmodellen.....	32
Figur 4: Betonganalogien.....	74

“Guerrilla leaders spend a great deal more time in organization, instruction, agitation, and propaganda work than they do fighting, for their most important job is to win over the people.”¹

“The insurgent, having no responsibility, is free to use every trick; if necessary, he can lie, cheat, exaggerate. He is not obliged to prove; he is judged by what he promises, not by what he does. Consequently, propaganda is a powerful weapon for him.”²

¹ Mao & Griffith, s. 8

² Galula, 1964, s. 14

1 Introduksjon

1.1 Innledning

Information, not firepower, is the currency of War Amongst the People, hevder general Sir Rupert Smith.³ International Crisis Group betegner konflikten i Afghanistan som en *War of Words*,⁴ mens den amerikanske opprørsbekjempelsesdoktrinen benevner utfordringen *War of Perceptions*.⁵ Ikke så ulikt den britiske statsministeren Gordon Browns gjentatte bruk av begrepet *Battle of Ideas*⁶ eller professor Sir Lawrence Freedmans *Narrative Battle*.⁷ Felles for disse uttalelsene er den sentrale betydningen av informasjon og ikke-kinetiske virkemidler, og en redusert betydning av konvensjonelle krigføringsskapasiteter i moderne konflikter. Det er ikke opprørerne som er den viktigste målgruppen i opprørsbekjempelse, men befolkningen. Det er hos befolkningen et opprør gror frem, det er befolkningen som slutter opp om et opprør, og det er befolkningen som kan stanse det.

Denne studien presenterer en deskriptiv analyse av Talibans propaganda som grunnlag for en påfølgende empirisk orientert diskusjon om ulike propagandatiltak og kontrapropagandateknikker. Talibans propaganda er representert ved tre ulike case som først gis en spesifikk analyse, for ut ifra analysen å avdekke sårbarheter som kan utnyttes av ISAF for kontrapropaganda.

I likhet med uttalelsene innledningsvis er også et av denne studiens funn at det dreier seg om en mer abstrakt kamp på et persepsjonsnivå hvor den sterkeste strategiske narrativ er den som er mest nøktern, sannferdig, konsistent og samtidig robust, som ikke lover mer enn den kan holde, og hvor ord etterfølges av handlinger. En narrativ som er tilpasset hjemmepublikum så vel som befolkningen i operasjonsteateret. I erkjennelsen av at krig vinnes og tapes i det kognitive domenet kan man skape en bred appell og dermed ”vaksinere” målgrupper mot motstanderens narrativ. Ved å la en narrativ gjennomsyre alle nivåer fra politisk-strategisk til nederste taktiske nivå vil det bli vanskeligere for en motstander å utnytte en militær styrkes feil og svakheter, og lettere for styrken å utnytte hans. Militærmaktsmessig har denne siden av århundreskiftet lært oss at ensidig bruk av konvensjonell militærmakt for å dempe et opprør kan være å helle bensin på bålet snarere enn å slukke det. Som denne studien vil vise er ISAFs feil og mangler gjengangere i motstanderens propaganda.

³ Smith, 2007a, s. 42

⁴ Crisis Group, 2008b, s. i

⁵ FM 3-24, 2006, s. 5-10

⁶ Tempest, 2007

⁷ Freedman, 2006, s. 78.

Ved å tone ned det militære aspektet og fremheve stabilitet, sikkerhet, gjenoppbygging, utvikling og reintegrering blir informasjonsoperasjoner (IO) et stadig viktigere militært virkemiddel – en mykere fremgangsmåte for å oppnå militære målsetninger. For stadig større målgrupper både nasjonalt, regionalt og globalt handler det i økende grad om å vinne ”ordkrigen”.

Den pensjonerte amerikanske oberstløytnanten John Nagl mener at det over sommeren 2009 vil være klart hvem som har vunnet og hvem som har tapt i Afghanistan.⁸ Denne studien synliggjør hvor viktig propaganda er for Talibans strategi og gir noen praktiske gangbare veier for å dempe effekten av deres påvirkning.

1.2 Bakgrunn

Siden Taliban ble fjernet fra makten i Afghanistan i november 2001 har bevegelsen kommet tilbake i Afghanistan og gradvis fått økende oppslutning blant den afghanske befolkningen.⁹ International Security Assistance Force (ISAF) ble initiert allerede i 2001 som en Nato-ledet fredsbevarende operasjon med oppgave å etablere sikkerhet for å legge til rette for politisk, økonomisk og sosial gjenoppbygging. Etter at et tilstrekkelig antall styrker fra medlemsnasjonene ble dedikert operasjonen ble den offisielt igangsatt og etablerte kontroll i Kabul i 2003. Grunnet begrensede ressurser var ambisjonen innledningsvis å sikre Kabul, men området ble snart utvidet til å gjelde provinsene i nord, deretter vest, og så syd. 5.oktober 2006 overtok ISAF ansvaret for det østlige området og dermed for hele Afghanistan.¹⁰

Operation Enduring Freedom Afghanistan (OEF-A) er en ren antiterrorstyrke, som fra 7. oktober 2001 og frem til 2007 opererte fritt i hele landet. OEF-A er nå blitt redusert i størrelse og har operasjonsområde hovedsakelig i østlige deler av landet i sin jakt på al-Qaida. I dag ledes OEF-A av den amerikanske sjefen for ISAF. Til tross for kontinuerlig økning av ISAF-styrkene som en reaksjon på stadig økende aktivitet fra Taliban, fortsetter Taliban i 2009 å øke sin tilstedeværelse og oppslutning hos befolkningen. Dette gjelder ikke bare i Afghanistan, men også i den pashtunske delen av Pakistan. President Barack Obama signaliserte allerede før valget i 2008 at Afghanistan, snarere enn Irak, skulle bli hans utenrikspolitiske hovedsatsningsområde. Han ønsket en kraftig økning i antall soldater deployert til landet, samtidig som styrkenærværet i Irak skal reduseres med om lag 100 000 soldater innen 31. august 2010 etter at sikkerhetssituasjonen i Irak har blitt betraktelig forbedret og irakerne i økende grad håndterer sin egen sikkerhetssituasjon.¹¹

⁸ Spillius, 2009

⁹ BBC/ABC/ARD, 2009, s. 8

¹⁰ Nato, 2009

¹¹ Obama, 2009, 27. feb

Den såkalte AfPak-strategien som ble lansert av president Obama i mars 2009 synliggjør den økte satsingen på å finne en løsning på problemene i Afghanistan og Pakistan.¹² Strategiens fokus også på Pakistan er i erkjennelsen av at Talibans friområder i Pakistan er en sentral faktor for deres evne til operasjonell utholdenhet i Afghanistan med tanke på logistikk og rekruttering av personell, samt at Pakistan er et land med kjernevåpen og 180 millioner innbyggere.

Den forverrede sikkerhetssituasjonen i Afghanistan synliggjøres daglig i nyhetsmediene gjennom blant annet selvmordsaksjoner, veikantbomber, bakholdsangrep, trakassering av skolebarn, kidnappinger og større koordinerte aksjoner som kombinerer flere av disse aksjonsformene. I de fleste tilfellene er det Taliban som tar på seg ansvaret. De blir stadig mer synlige i de internasjonale nyhetsmediene og på internett, i tillegg til nasjonalt i Afghanistan gjennom en rekke forskjellige informasjonskanaler. Deres strategiske budskap signaliserer tydelig den overordnede målsetningen om å fjerne all vestlig tilstedeværelse i landet, svekke sentralregjeringen og på nytt å overta makten i Afghanistan. Talibans rolle som maktfaktor i Afghanistan skyldes i stor grad bevegelsens effektive propagandaaktivitet.¹³

Ettersom flere uavhengige rapporter konkluderer med at Taliban har et overtak på informasjonssiden i denne konflikten er det interessant å studere hva som kjennetegner deres evne til å drive påvirkning, og deretter studere mottiltak tilgjengelige for ISAF for å begrense effekten av Talibans informasjonsspredning.

Denne studiens ambisjon er å deskriptivt analysere Talibans overordnede propagandainnsats for å kartlegge deres metoder og kritiske sårbarheter for deretter å vurdere ulike mottiltak basert på den deskriptive analysen.

1.3 Problemformulering og problemstilling

At Taliban har fått økt oppslutning ved effektiv utnyttelse av propaganda har flere årsaker. Når talsmenn for Taliban kommer med informasjon fremstår det gjerne som førstehåndsinformasjon fra sannhetsvitner, og informasjonen kommer svært hurtig etter at noe har inntruffet, og Taliban bruker bevisst overdrivelser. Informasjonen er gjerne spektakulær og egner seg godt som overskrifter. Samtidig utnytter Taliban de internasjonale styrkers manglende evne til like hurtig å komme med kvalitetssikret informasjon da dette tar lengre tid å fremskaffe. Spørsmålet i så henseende er om det er et manglende konseptuelt eller doktrinelt grunnlag for å kunne kontre deres propaganda. Er det klokt å angripe opprørerne hvor de er sterkest og har mest innflytelse?

¹² Obama, 2009, 27. mar

¹³ ICOS, 2008, s. 6

Det neste spørsmålet blir hvem befolkningen har størst tillit til. Er militære informasjonsoperasjoner og kontrapropaganda i kampen mot Taliban bortkastede ressurser eller en potensiell suksessoppskrift? Med bakgrunn i dette har jeg valgt følgende problemstilling:

Hva kjennetegner Talibans propaganda og med hvilke kontrapropagandatiltak kan ISAF bekjempe den?

Problemstillingen inneholder to fenomener, nemlig propaganda og kontrapropaganda, og to aktører, Taliban og ISAF.

Propaganda er i hovedsak ikke-kinetiske virkemidler, men som kan utnytte kinetiske tiltak, til støtte for en overordnet målsetning som for Talibans del er å gjenerobre makten i Afghanistan.

Kontrapropaganda er kommunikative, ikke-kinetiske tiltak som kan settes inn for å kontre propaganda, men som i forlengelsen også kan innebære kinetiske tiltak.

Taliban er en messianistisk bevegelse som oppsto på begynnelsen av 1990-tallet og som hadde makten i Afghanistan fra 1996-2001. *ISAF* er en FN-mandatert Nato-ledet internasjonal militær stabiliseringsstyrke som på invitasjon fra den afghanske regjering har som formål å sikre og stabilisere Afghanistan og støtte politisk, militær og sivil utvikling.¹⁴

1.4 Avgrensning

Denne studien krever en grundigere forklaring av to områder, nemlig Talibans propaganda og ISAFs portefølje av tiltak for kontrapropaganda. Talibans propaganda vil bli mer inngående analysert i et eget kapittel for å kartlegge deres forskjellige påvirkningsmetoder og sårbarheter da dette er sentralt i studien. ISAFs kontrapropaganda vil bli forklart i form av de ulike teknikkene og i hvilke scenarier disse kan brukes. Øvrige aktiviteter innenfor ansvarsområdet til funksjonen informasjonsoperasjoner vil bli henvist til i de tilfeller hvor dette støtter kontrapropagandainnsatsen.

I analysen vil jeg begrense meg til tre prinsipielt forskjellige caser som skiller seg på virkemiddel og intensitet. Forskningsdesignet er altså ikke en komparasjon, men snarere utformet for å vise spekteret av ulik propaganda. Casene som er valgt er reelle hendelser som representerer ulike utfordringer for ISAF. I hvert case vil jeg problematisere omkring muligheter og begrensninger for ISAF ut ifra tilgjengelige virkemidler.

Effektdimensjonen av Talibans propaganda vil bli behandlet i mindre grad i analysen siden reell effekt av kommunikasjon er vanskelig å måle før etter at sluttstreken er satt for operasjonen,

samt at validiteten og etterretteligheten til de meningsmålinger som i dag foreligger er vanskelig å stadfeste.

Det er flere militante grupperinger som opererer i Afghanistan i tillegg til Taliban, som blant andre al-Qaida, Hezb-e-Islami Gulbuddin og Haqqani-nettverket. Grunnet omfangsbegrensninger vil disse kun bli nevnt hvor det er ansett nødvendig for helhetsforståelsen.

1.5 Kontekst og struktur

Et av de mest kjente sitater fra den kinesiske generalen Sun Zi er *"den som kjenner fienden som seg selv, vil kjempe hundre slag uten nederlag"*.¹⁵ Sitatet understreker verdien av nøktern, deskriptiv analyse, fri for normative elementer og ønsketenkning. Hovedfokus i denne studien er derfor å analysere hva som kjennetegner Talibans propaganda. Deretter kan man kartlegge metoder og sårbarheter i den hensikt å vurdere ulike mottiltak. Innsatsen i Afghanistan er et internasjonalt initiativ med FN-mandat og et utall forskjellige nasjoner og aktører deltar. Denne analysen indikerer at det kreves en felles overordnet narrativ som må kommuniseres strategisk. Strategisk kommunikasjon er derfor sentralt for å lykkes med operasjonen i Afghanistan, en funksjon som har fått økt fokus de senere år. Det handler om å fortelle én felles fortelling, en narrativ, som er såpass helhetlig og konsistent at den appellerer til felles innsats, men også såpass fleksibel at den ikke kollapser ved første motangrep.

Taliban har også sin narrativ med tilsynelatende stor gjennomslagskraft, spredt ved hjelp av både ikke-kinetiske så vel som kinetiske midler. Utviklingen i Pakistan, spesielt synliggjort våren 2009, kan tyde på at Talibans propaganda har hatt effekt også der. President Obamas AfPak-strategi¹⁶ som iverksettes i 2009 viser tydelig denne studiens relevans da Taliban nå skal bekjempes fra to fronter og deres konvensjonelle underlegenhet gjør asymmetriske midler, blant annet propaganda, ytterligere nødvendig for at de skal nå sine mål.

Den amerikanske obersten og militærstrategen John Boyd sa følgende om erfaringene fra Vietnamkrigen, en krig de tapte til tross for at de hadde både land-, sjø- og luftoverlegenhet: *"So I realised that there is something more to it. It is my belief that the 'something more' is the information space and that if the coalition is to achieve its objectives it is in the field of non-kinetic effect that the greatest intellectual and managerial investment must now be made."*¹⁷

Med bakgrunn i dette utsagnet kan denne studien anses som et lite bidrag til den intellektuelle investeringen Boyd oppfordret til.

¹⁴ NATO, 2009

¹⁵ Bøckman, 1999, s. 35

¹⁶ Obama, 2009, 27. mar

¹⁷ Tatham, 2008a, s. 337

I kapittel 2 vil jeg gjennomgå litteraturen med hovedvekt på verkene som vil anvendes mest. I denne forbindelse vil jeg kort beskrive studiens rolle i både nasjonal og internasjonal kontekst. Videre vil jeg gjøre rede for de forskningsmetodene jeg har funnet hensiktsmessig å benytte hvor forskningsdesignet består av en kvalitativ tilnærming med kildeanalyse, casestudie og intervjuer. Valg av intervjuobjekter og case vil her bli begrunnet.

I kapittel 3 presenteres det teoretiske rammeverket. Jeg vil først redegjøre for begrepene propaganda og kontrapropaganda som helt sentrale for denne studien. Deretter vil jeg beskrive de to teoriene, *orkestermodellen* og *diamantmodellen*, som jeg har funnet hensiktsmessig for å forstå den ikke-kinetiske dimensjonen i opprørskrig, og begrunne hvorfor nettopp disse er valgt.

I kapittel 4 vil jeg redegjøre for hva som kjennetegner talibanpropaganda med bruk av Jowett & O'Donnells 10-stepsanalyse¹⁸ av propaganda. Jeg ser det som sentralt å sette seg inn i motstanderens metoder og rasjonale for å oppnå dybdeforståelse og dermed ha grunnlag for å vurdere aktuelle mottiltak.

I kapittel 5 vil jeg med basis i tre prinsipielt ulike case analysere det enkelte propagandatiltak og drøfte ulike mottiltak ISAF kan benytte for å redusere dens effekt. Hvert case vil avsluttes med et sammendrag av mulighetsvindu og kontrapropagandateknikker.

I kapittel 6 vil jeg se resultatene i kapittel 5 i sammenheng med analysen i kapittel 4 og sammenfatte studiens viktigste funn.

¹⁸ Jowett & O'Donnell, 1999, s. 280

2 Kilder og forskningsmetode

2.1 Kildegjennomgang

Denne studiens kildegrunnlag er hovedsakelig basert på skriftlige kilder, uavhengige rapporter og meningsmålinger, samt intervjuer av noen få utvalgte autoriteter på området.

En av Talibans viktigste propagandaarenaer er internett, og for å dra nytte av fersk empiri og styrke studiens aktualitet er referanser til internett bevisst benyttet.

Det er i dag en rekke bøker tilgjengelig som omhandler Taliban, men kun et fåtall som tar for seg Talibans evne til å drive propaganda og deres forskjellige metoder og virkemidler. Det er viktig å ha klart for seg at Taliban er langt fra en homogen masse under en hierarkisk konstruert ledelsesstruktur slik vi kjenner fra vestlige militærvesen. De er ingen nasjonal massereisning, men en opprørsbevegelse med støtte i deler av den pashtunske befolkningen i Afghanistan og Pakistan. Derfor varierer metodene og budskapene i stor grad fra de ekstreme til de moderate, og hvorvidt budskapet er ideologisk eller økonomisk betinget, eller basert på trusler og tvang.

Taliban tilpasser kontinuerlig sin rolle som opprørsbevegelse, derfor er mange av beskrivelsene av talibanpropaganda hentet fra aktuelle nyhetsmedier, analyser og rapporter samt enkelte studier. I denne studien vil jeg benytte et bredt utvalg av disse for å synliggjøre hovedtrekk av Talibans propagandametoder.

Talibans propaganda utgis og distribueres hovedsakelig på de afghanske språkene pashto og dari, eller arabisk og urdu, men også i økende grad på engelsk for en internasjonal målgruppe.

Talibans offisielle nettsted al-Emarah er ofte gjenstand for blokkering og flytting, noe som tidvis gjør informasjonen vanskelig tilgjengelig, men andre islamistiske nettsteder mottar også uttalelser og nyheter fra Talibans medieenhet. For ikke å være prisgitt den enkelte oversettelse og for å beholde størst mulig grad av reliabilitet har jeg, med unntak av vedlegg 10, benyttet Talibans egenproduserte engelskversjoner, som sirkulerer på internett, som kildegrunnlag for analyse i casene.¹⁹

2.2 Nøkkelarbeider

Det teoretiske rammeverket er delt i to, med definisjon av propaganda og kontrapropaganda samt redegjørelse av funksjonene informasjonsoperasjoner (IO), psykologiske operasjoner (PSYOPS) og Counter-PSYOPS som den første delen. Den andre delen tar for seg de to mest sentrale teoriene. De viktigste kildene i den første delen er Nato- og amerikanske doktriner som omhandler de relevante aktivitetene. Blant disse er Natos *AJP 3.10 Information Operations*

¹⁹ Vedleggene 3, 4 og 5

*Doctrine*²⁰ og *AJP 3.10.1 Psychological Operations Doctrine*²¹, samt amerikanske *FM 3-24 Counterinsurgency*²² de mest relevante.

I den andre delen står to modeller sentralt: 1) US Joint Forces Commands ”orkestermodell”, en teori om strategisk kommunikasjon og narrativens rolle²³ og 2) Gordon McCormicks ”diamantmodell” om dynamikken mellom de fire viktigste aktørene i opprørsbekjempelse.²⁴

I kapittel 4 danner Jowett & O'Donnells 10-stepsanalyse basis for analyse av propaganda, hentet fra deres bok *Propaganda and Persuasion* (1999).²⁵ Analysemodellen er valgt for å gjennomføre en mest mulig dekkende analyse av Talibans propagandainnsats.

2.3 Øvrige sentrale kilder

De to viktigste rapportene som danner det empiriske grunnlaget er International Crisis Groups²⁶ Asia rapport nr 158, *Taliban Propaganda: Winning the War of Words*, fra 24. juli 2008, med tilhørende anbefalinger og The International Council on Security and Development, *Struggle for Kabul: The Taliban Advance*, fra desember 2008. To meningsmålinger legger det statistiske grunnlaget for denne studien; *BBC/ABC/ARD Afghan Opinion Survey*²⁷ fra februar 2009 og *CMI Report - Faryab Survey Comparison of Findings from Maymaneh, 2006 and 2009*.²⁸

De viktigste militære studiene er Cdr (RN) S A Tatham's studie fra desember 2008 med tittelen ”*Strategic Communication: A Primer*”²⁹ som redegjør for hvordan strategisk kommunikasjon bør være hjertet i enhver militær operasjon. Grenader og fagområdeekspert Thomas Elkjer Nissen ved den danske stabsskolen har gjennom sin komparative analyse *The Taliban's Information Warfare*³⁰, som ble fremlagt i desember 2007, gjort rede for likheter og ulikheter mellom Natos og Talibans informasjonsaktiviteter og hvilke tiltak som anbefales iverksatt av Nato og ISAF for å redusere virkningen av Talibans propaganda.

I tillegg til teoriene og de teoretisk fundamenterte forskningsarbeidene har jeg valgt to klassiske verker; *On Guerrilla Warfare* og *Utility of Force*. Disse er ikke vitenskapelig akademiske

²⁰ AJP 3.10, 2006

²¹ AJP 3.10.1, 2007

²² FM 3-24, 2006

²³ US JFC, 2008, s. II-7

²⁴ Dyke, 2006, s. 41-42

²⁵ Jowett & O'Donnell, 1999, s. 280

²⁶ International Crisis Group (Crisis Group) er en uavhengig, ikke-statlig organisasjon som arbeider på non-profit basis og utarbeider analyser basert på feltundersøkelser for å bidra til prioritert innsats for å forebygge og løse konflikter. Crisis Group er blant andre støttet av Det kgl. norske utenriksdepartement.

²⁷ BBC/ABC/ARD, 2009

²⁸ Strand, 2009

²⁹ Tatham, 2008b

³⁰ Nissen, 2007

arbeider, men empirien og verkenes anseelse og stadige aktualitet har gjort at de står på egne ben og kan benyttes i denne studien.

Grunnleggende opprørsstrategi og –taktikk er tematikken i den kinesiske opprørslederen og senere kommunistlederen Mao Zedongs verk om geriljakrigføring fra 1937, som brigader (USMC) Samuel Griffith har oversatt og knyttet kommentarer til i *On Guerrilla Warfare* (1961). Maos trefasestrategi for geriljakrigføring, hvor propaganda er en viktig bestanddel, danner en praktisk tilnærming til oppørstankegangen til Taliban og benyttelsen av propaganda.³¹

General Sir Rupert Smiths bok *Utility of Force – The Art of War in the Modern World* (2005) bidrar til å se den stadig økende betydningen av informasjon og informasjonshåndtering i dagens komplekse konflikter som general Smith beskriver som ”*krig blant folket*” (*War Amongst the People*), en syntese mellom industriell krig som under de to verdenskrigene, og klassisk nasjonal oppørskrig eller geriljakrig. Krigen i Afghanistan er en krig-blant-folket som stiller helt nye krav til hvordan militærmakt utøves, og hvor den part som ”forteller den beste historien” er den som vinner krigen.³²

2.4 Intervjuobjektene

Tre intervjuobjekter er valgt til denne studien for å realitetssjekke funn gjort gjennom drøfting av skrevne kilder opp mot det teoretiske grunnlaget. Respondentene er valgt på bakgrunn av deres omfattende kompetanse på hvert sitt felt og hvor disse kompetansefeltene møtes i konflikten i Afghanistan. De har dessuten tre ulike perspektiver i denne sammenheng som gjør at de utfyller hverandre. Den ene kjenner Talibans perspektiv, den andre ISAFs perspektiv, mens den tredje har ansvaret for det helhetlige og overnasjonale perspektivet.

Den pakistanske journalisten og forfatteren Ahmed Rashid (f. 1948) har med sin bok *Taliban - Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia* (2000)³³ samt senere verker utmerket seg som en talibankjenner og en autoritet på forholdene i Pakistan og Afghanistan med henblikk på det historiske og religiøse bakteppet til dagens konflikt og de viktigste lokale og regionale aktørene. Rashid er korrespondent fra Sentral-Asia for flere vestlige nyhetsmedier og benyttes hyppig som ekspertkommentator av blant andre BBC og CNN.

Group Captain Phil Cox (f. 1962) har tjenesteerfaring fra ISAF i stillingene som Chief of Information Co-ordination og Acting Director of StratCom siste halvår av 2008 i ISAF-

³¹ Mao & Griffith, 1961, 20-22

³² Smith, 2007a, s. 40

³³ Rashid, 2000

hovedkvarteret i Kabul. Han har jobbet tett på denne studiens problemstilling og representerer ISAF-perspektivet.

Kai Eide (f. 1949) ble 7. mars 2008 utnevnt som FNs spesialutsending til Afghanistan og har siden arbeidet med de overordnede linjene for FNs bidrag til utviklingen av dette landet. Hans relevans for denne studien er hans posisjon som FNs generalsekretærs spesialutsending, og dermed som representant for organisasjonen som har gitt mandat til den militære innsatsen som Nato har fått i oppdrag å lede gjennom ISAF. Han er dermed et naturlig intervjuobjekt når det gjelder konsekvensene av Talibans propaganda og ISAFs rolle, sett fra et overnasjonalt perspektiv.

2.5 Denne studiens rolle

Idet vi er i det åttende året av konflikten i Afghanistan, og antallet voldshandlinger og antallet sårede og drepte sivile og soldater stadig øker, er det avgjørende å vurdere nye perspektiver på den militære innsatsen. Det handler om å ta Sun Zis sitat ovenfor på alvor og studere Taliban nærmere for bedre å kunne vurdere effektive tiltak, men casene har også relevans for fremtidige opprørsbekjempelsesoperasjoner. Relativt lite fokus er satt på hva militære ikke-kinetiske operasjoner har potensial til å utrette i dagens komplekse konflikter, selv om nyere indikasjoner kan tyde på en økt forståelse for fagfeltet hos militære og politiske ledere. Studien kan derfor bidra til å danne et akademisk grunnlag for mer normative studier som kan resultere i konkrete tiltak i operasjonsområdet. Den vil derfor, samtidig som den gir en analyse av talibanpropaganda og vurdering av ulike tiltak, bidra til å øke de relativt sparsommelige norske akademiske arbeidene på fagfeltet. I Norge har man hovedsakelig basert utvikling av, og undervisning i, fagfeltet informasjonsoperasjoner på amerikanske og britiske studier, og praktiske erfaringer gjort av norske og utenlandske offiserer med relevant tjenesteerfaring i internasjonale operasjoner. Derfor kan denne studien ideelt sett være et bidrag til norsk akademisk kompetanse innenfor fagfeltet og med relevans for Norges viktigste utenlandsoppdrag.

I tillegg kan studien bidra til en økt empirisk bevissthet omkring temaet i norsk militær kontekst hvor fagfeltet er redusert til et fåtalls stillinger med ansvaret for å opprettholde fagkompetanse som fagmyndighet nasjonalt og internasjonalt. Norge har også personell i relaterte stillinger i ISAF som kan dra nytte av studien. Ved å synliggjøre betydningen av denne funksjonen i en operasjon så politisk prioritert som det norske engasjementet i Afghanistan, kan denne studien bidra til å øke oppmerksomheten om fagfeltet både på strategisk og operasjonelt nivå.

2.6 Forskningsmetode

Denne studien benytter den kvalitative metode ved aktøranalyse, kildeforskning, casestudie og intervjuer. Aktøranalysen er basert på Garth S. Jowett & Victoria O'Donnells analysemodell som har fått akademisk fotfeste ved at den hyppig benyttes for å analysere propaganda.³⁴ Modellen består av ti steg eller analysepunkter som favner over de viktigste elementene i propaganda for å gjennomføre en overkommelig analyse. De ti stegene er:³⁵

1. Ideologien og formålet med propagandakampanjen
2. Det kontekstuelle miljøet hvor propagandaen oppstår
3. Propagandistens identitet
4. Propagandaorganisasjonens struktur
5. Målgruppen
6. Metoder for utnyttelse av media
7. Spesielle teknikker for å maksimere effekt
8. Publikums reaksjon på forskjellige metoder
9. Mot-propaganda, dersom benyttet
10. Effekt og evaluering

I denne studien er hensikten med analysen i kapittel 4 å beskrive de viktigste kjennetegnene ved Talibans propaganda for å skape et så solid grunnlag som mulig for diskusjon av de ulike case i kapittel 5. Derfor er det sentralt å synliggjøre grunnlaget for Talibans gjeldende tenkesett, organisering, valg av målgruppe og målgruppens reaksjoner, samt ulike virkemidler og metoder. Siden operasjonen i Afghanistan er pågående er det vanskelig å skaffe entydige og etterrettelige målinger av effekt, og derfor har jeg valgt å tone ned analysemodellens steg 10 i kapittel 4. Videre viser erfaringer fra operasjonsteateret at motpropaganda nedprioriteres av ressursmessige årsaker³⁶. Dette gjør at også modellens steg 9 tones ned i kapittel 4, men vil i større grad prege kapittel 5 som et ledd i diskusjonen av de ulike casene.

Av praktiske årsaker har jeg valgt å dele analysekapittelet opp i to deler hvor den første delen vil fokusere på stegene 1-4 i analysemodellen da disse hovedsakelig fokuserer på propagandisten. I den andre delen vil stegene 5-8 bli behandlet da disse fokuserer i større grad på målgruppene og de metoder og virkemidler propagandisten benytter for å påvirke målgruppene.

Case-studium er valgt som metode for å oppnå et skarpt fokus, og samtidig gi dybde i drøftingen. Casene er prinsipielt forskjellige når det gjelder grunnlaget for oppmerksomhet som skaper

³⁴ Romarheim, 2005, s. 13.

³⁵ Jowett & O'Donnell, 1999, s. 280

spredningseffekten. Den første er direkte rettet, planlagt talibanpropaganda basert på ikke-kinetiske midler, den andre indirekte rettet, planlagt propaganda basert på en kinetisk operasjon, mens den tredje er en tilfeldig oppdukkende propagandamulighet. De er alle reelle hendelser, men ikke enkeltstående tilfeller, og utløser ulike mekanismer og dynamikker hos målgruppene så vel som hos ISAF. Casene er vurdert som hensiktsmessige også med tanke på at de utfyller hverandre og dermed dekker et bredt spekter av Talibans propagandatiltak.

Hvert case vil kort bli redegjort for, deretter vil dets propagandaegenskap bli analysert ut i fra kilde, innhold, målgruppe, medium og effekt (SCAME-analyse) for å kunne vurdere ulike mottiltak for å fjerne, begrense eller nøytralisere propagandaens effekt. SCAME-analyse er en innarbeidet analysemetode som står beskrevet i Natos PSYOPS-doktrine.³⁷ Videre benyttes uavhengige forskningsarbeider så vel som skriftlige arbeider gjort av eksperter på fagområdet. I tillegg er det gjort intervjuer med eksperter som med lang og bred faglig bakgrunn på hvert sitt relevante fagfelt, og med perspektiver som utfyller hverandre, bidrar til å gi diskusjonen en ekstra dimensjon. Internett er hyppig benyttet som kilde for å skaffe til veie fersk empiri da denne studiens tematikk er nært knyttet til bruken av internett som en viktig sprednings- og innhentingskanal for informasjon.

For å bevare en mest mulig forskningsmessig integritet har jeg i arbeidet med denne studien vært bevisst min rolle som yrkesoffiser, med tjenesteerfaring fra ISAF, og med Forsvaret som ”sponsor”. Kildekritikk står sentralt både med tanke på valget av skriftlige kilder, oversettelser, uavhengige forskningsrapporter og intervjuobjekter for å bidra til størst mulig grad av objektivitet i studien.

De tre intervjuobjektene er valgt ut ifra at de antas å ha ulike agendaer med tanke på den preformative dimensjon.³⁸ At jeg har intervjuet en representant for ISAF, og ikke en representant for Taliban er av praktiske årsaker, men inngående analyse av talibanpropaganda i kapittel 4 og Ahmed Rashids omfattende kjennskap til bevegelsen er vurdert som tilstrekkelig representativt for motparten. Kai Eides rolle som intervjuobjekt blir mer som en moderator med et overstatlig perspektiv. Det ene intervjuet er transkribert telefonintervju, mens de to andre er nedskrevet i e-post med anledning til reflekterte betraktninger og konsultasjon. Selv om det er ulikhet i

³⁶ Paul, 2008, s. 67

³⁷ AJP 3.10.1, s. D-1, Source, Content, Audience, Media, Effect (SCAME). SCAME-analyse er NATOs anbefalte teknikk for analyse av propagandaprodukter og -aktiviteter i operasjonsområdet og danner grunnlag for beslutning om hvilke kontrapropagandatiltak som iverksettes.

³⁸ Dahl, 1993, s. 36

innsamlingen er intervjuene behandlet likt. Basert på dette mener jeg studiens reliabilitet er ivaretatt.

For å gjøre studien tilgjengelig for et større publikum er gradert informasjon ikke benyttet. Dette bidrar også til validiteten ved at den i større grad kan sammenstilles med andre kilder.

Det såkalte *barmhjertighetsprinsipper*³⁹ kommer til gyldighet i denne studien ved at jeg med bakgrunn fra tjeneste i et miljø hvor Taliban er ansett som motpart eller fiende skal være bevisst dette prinsippet i min analyse av Talibans propagandavirksomhet. Det er lett å automatisk tillegge Taliban rollen som den irrasjonelle og onde part i konflikten, og ikke tolke deres handlinger og ytringer som mest fornuftige og rasjonelle under de kontekstuelle forhold. Opprørerens modus operandi, og i dette tilfellet Talibans bruk av propaganda, er utviklet av imperative hensyn, ikke av ren ondskap. Det er derfor avgjørende å ivareta et kjølig deskriptivt fokus dersom studien skal ha verdi for videre akademisk eller operativ analyse.

³⁹ Gilje & Grimen, 1993, s. 194-199

3 Propaganda, kontrapropaganda og det teoretiske rammeverk

Dette kapittelet er delt i to hvor jeg i den første delen vil gjøre rede for propaganda og kontrapropaganda som to av de mest sentrale begrepene i denne studien. Opprørerne benytter propaganda som virkemiddel, mens de legitime militære styrkene står for kontrapropagandaen for å redusere eller fjerne virkningen av opprørernes propaganda.

I dette kapittelets andre del har jeg valgt to teorier som jeg vil belyse i kontekst av, og relevans for, de to førstnevnte begrepene. Den første teorien, US Joint Forces Commands ”orkestermodell”, er en teori om strategisk kommunikasjon og narrativens rolle.⁴⁰

Den andre teorien, McCormicks ”Diamantmodell”, illustrerer dynamikken mellom de fire hovedaktørene (staten, motstaten/opprørerne, befolkningen og det internasjonale samfunn) i et opprørsbekjempelsesscenario⁴¹.

3.1 Propaganda

Problemstillingens og denne studiens mest sentrale ord er *propaganda*. Det er avgjørende i det videre at dette begrepet vies tilstrekkelig oppmerksomhet for å klarlegge hva som legges i begrepet i forhold til hva Taliban og ISAF bedriver når det gjelder å få overført et budskap til en målgruppe, enten det forstås som overtalelse, påvirkning eller nøktern informasjon.

Ordet propaganda har for flere europeiske og nordamerikanske land konnotasjoner eller assosiasjoner knyttet til seg med en tydelig negativ klang. Dette er hovedsakelig basert på historiske erfaringer fra begge verdenskrigene og den kalde krigen. I latinske land er disse assosiasjonene annerledes og ordet oppfattes i større grad i retning av *markedsføring* (advertising)⁴². Jowett & O'Donnell benytter følgende definisjon:

*“Propaganda is the deliberate, systematic attempt to shape perceptions, manipulate cognitions, and direct behaviour to achieve a response that furthers the desired intent of the propagandist.”*⁴³

Mange vil forstå denne definisjonen som vanlig markedsføring, planlagt og produsert av reklamebyråer.

⁴⁰ US JFC, 2008, s. II-7

⁴¹ Dyke, 2006, s. 41-42.

⁴² Paul, 2008, s. 9

⁴³ Jowett & O'Donnell, 1999, s. 6

Den amerikanske filosofiprofessoren Randal Marlin har følgende definisjon av propaganda:

The organized attempt through communication to affect belief or action or inculcate attitudes in a large audience in ways that circumvent or suppress an individual's adequately informed, rational, reflective judgement."⁴⁴

Denne definisjonen er klarere med å fordømme propaganda som manipulerende informasjonsform ved å benytte ord som å *omgå* eller *undertrykke* mottakerens tilstrekkelig informerte og rasjonelle dømmekraft.

Natos definisjon av propaganda er mer moderat: "Any information, ideas, doctrines, or special appeals disseminated to influence the opinion, emotions, attitudes, or behaviour of any specified group in order to benefit the sponsor either directly or indirectly." ⁴⁵

I Caplex' mer lingvistiske definisjon står følgende skrevet om propaganda: "(av lat. *propagare*, *forplante*, *utbre*), systematisk forsøk på å påvirke menneskers holdninger med sikte på å utbre bestemte ideer. Brukes til å skape og opprettholde en bestemt holdning til en pol. retning el. en person for å få herredømme over enkeltmenneskenes handlinger ved hjelp av sterke påvirkningsmidler."

I denne definisjonen benyttes begrep som *herredømme over enkeltmenneskers handlinger* og *sterke påvirkningsmidler*, ordbruk som for de fleste nordmenn samsvarer med persepsjonen av begrepet propaganda til forskjell fra både informasjon og markedsføring når det gjelder budskapsoverføringens ambisjon og virkemiddel. *Herredømme* er en sterk ambisjon som krever at man etablerer kontroll over enkeltmenneskers handlinger. For å skaffe til veie denne grad av kontroll må nødvendigvis sterke påvirkningsmidler benyttes eller å utnytte ekstreme situasjoner til egen fordel. Det sterkeste virkemiddelet er trussel om tap av eget eller andres liv, videre trusler om å fjerne basale behov som mat, søvn, klær, husly, helse og fysisk sikkerhet (Maslows behovspyramide)⁴⁶. Om et budskap er propaganda eller informasjon, basert på denne definisjonen, avhenger av om ambisjonen signaliserer størst mulig grad av individuell kontroll, eller er uten reell valgmulighet for individet.

Propaganda preges gjerne av ideologi som er de bærende idéer i et politisk system eller livssyn, og virkemidlene baseres derfor på de politiske eller religiøse budskapsplattformene. Ordbruken er ofte fordømmende eller truende, med et skarpt skille mellom godt og vondt, mellom den gode og den onde. Alt i den hensikt å styre atferd.

⁴⁴ Marlin, 2002, s. 22

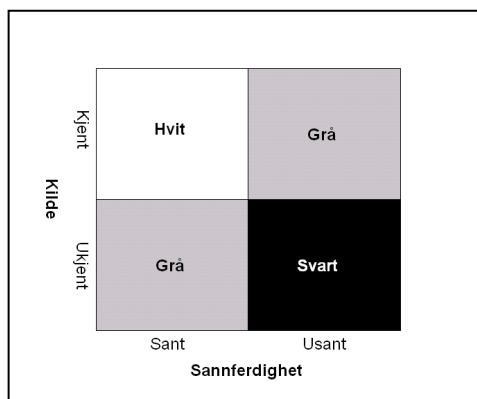
⁴⁵ AJP 3.10.1, s. Glossary-3

⁴⁶ AJP 3.10.1, s. C-1, C-2

Selv om markedsføringskampanjer kan avsluttes med ”løp og kjøp”-parolen kjennetegner det ikke reklamen at det ligger en farlig konsekvens i bakgrunnen dersom man ikke følger oppfordringen, noe som ofte kjennetegner propagandaen. På den annen side kan man her trekke paralleller til helsemyndigheters røykestoppkampanjer med tydelig skille mellom godt og vondt (fornuftig og farlig), og med klare hentydninger til hva man bør gjøre, uten ambisjon om herredømme over enkeltmennesket, og man tross alt har en reell valgmulighet.

Propaganda vil søke å oppmuntre til, eller vekke, følelser hos mottageren for å skape en signifikant atferdsendring, men kan også ha som mål å passivisere målgruppen, eller gjøre den mindre mottakelig for annen påvirkning.⁴⁷

Propaganda deles gjerne inn i *hvit*, *sort* og *grå* propaganda⁴⁸ hvor den hvite er fra en åpen identifisert kilde med et budskap som er både sannferdig og nøyaktig. I den andre enden av skalaen finner vi sort propaganda som har falsk avsender og hvor budskapet som regel er basert på løgn i den hensikt å villedde målgruppen. Grå propaganda ligger et sted midt på skalaen mellom hvit og sort hvor enten avsenders identitet eller budskapets innhold er usikkert.⁴⁹

Figur 1, Firefeltstabell som viser hvit, grå og svart propaganda i forhold til kildens identitet og budskapets sannferdighet. Figuren er egenprodusert.

Når disse tre propagandaformene ses i forhold til Talibans informasjonsspredning er som regel avsenderen identifisert som Taliban eller med sterke talibansympatier, samt at uttalelser til nyhetsmedier gjerne gjøres via talibantalsmenn.

Når man ser på budskapets sannferdighet knytter det seg større grad av usikkerhet. Her har både løgn, trusler og sterke overdrivelser vært hyppig benyttet for å gi et inntrykk av å være sterkere og mer innflytelsesrik enn virkeligheten skulle tilsi.⁵⁰

⁴⁷ Jowett & O'Donnell, 1999, s. 11

⁴⁸ *ibid*, s. 12-18

⁴⁹ Natos bruk av begrepene hvit, grå og sort propaganda er fokusert på om avsenders identitet er ekte, uklar eller falsk, uten henblikk på budskapets sannhetsgehalt, ref AJP 3.10.1, s. D-1

⁵⁰ Crisis Group, 2006, s. 18

3.2 Kontrapropaganda

Dersom det viser seg at propagandaen medfører større oppslutning og sympati til propagandisten, som går på bekostning av målsetningen til den internasjonale innsatsen med FN-mandat, kan det være ønskelig å dempe eller fjerne propagandaens virkning ved å gjennomføre aktiviteten *kontrapropaganda*. Ansvar for å koordinere denne aktiviteten ligger i et operasjonelt hovedkvarter hos fagområdet Informasjonsoperasjoner (IO). IO er en fellesbetegnelse på en rekke hovedsakelig ikke-kinetiske virkemidler i konvensjonelle militære operasjoner. Selve begrepet ble til på bakgrunn av forskning og utvikling som fant sted på 1990-tallet innen områder som kommando og kontrollkrigføring (C2W), informasjonskrigføring og cyberkrigføring da man så det som formålstjenlig å legge flere aktiviteter under én felles paraply.⁵¹ I Nato anses ikke IO som et eget krigføringsområde med egne virkemidler, men som en koordinerende og synkroniserende instans for å samle effektene fra flere aktiviteter i samsvar med de overordnede militære målsetningene. IO defineres som følger:

*”Info Ops is a military function to provide advice and co-ordination of military information activities in order to create desired effects on the will, understanding and capability of adversaries, potential adversaries and other NAC approved parties in support of Alliance mission objectives.”*⁵²

Som det fremgår av definisjonen er formålet med Natos IO å skape en ønsket effekt på viljen, forståelsen og kapabiliteten hos en definert målgruppe godkjent av det nordatlantiske råd (NAC). Sammenlignet med definisjonen av propaganda kan man se visse bindinger mellom disse når det gjelder målsetningen om å styre atferd. Forskjellen ligger hos den forforståelsen mottakeren har av budskapet, og ikke minst sannferdighet og hvem som har det moralske fortrinn. Den effekten som ønskes oppnådd, enten målgruppen er fiendtlig, potensielt fiendtlig eller av andre årsaker er en målgruppe for IO, skal alltid være i samsvar med den internasjonale styrkens overordnede målsetninger. Blant målgruppene kan også være vennligsinnede deler av befolkningen i operasjonsområdet.

I Natos IO-doktrine (AJP 3.10, Pre-Ratification Draft 2006) belyses de aktivitetene som vanligvis benyttes i informasjonsoperasjoner, og som koordineres av IO-seksjonen i et hovedkvarter. Disse aktivitetene presenteres i vedlegg 1.

⁵¹ Paul, 2008, s. 3

⁵² MC 422/3, 2007, s. 3

IO består av de fem kjernekapabilitetene psykologiske operasjoner (PSYOPS), militær villedning (MILDEC), operasjonssikkerhet (OPSEC), elektronisk krigføring (EW) og Computer Network Operations (CNO).⁵³

Den amerikanske hæren og marinekorpset har utarbeidet en egen opprørsbekjempelsesdoktrine Field Manual (FM) 3-24 *Counterinsurgency*, som ble lansert 15. desember 2006. Den tar inn over seg erfaringene amerikanske styrker har gjort fra Vietnamkrigen til Irak og Afghanistan i forbindelse med opprørsbekjempelse (COIN). I forhold til Natos AJP 3.10 har FM 3-24 betraktelig forsterket betydningen av IO. De logiske operasjonslinjene som skal gå fra utgangsposisjon for en operasjon til sluttsituasjon er alle satt inn i en helhetlig informasjonsoperasjonskontekst. Om man velger en hard fremgangsmåte eller en myk er begge tuftet på IO som grunnlag for operasjonen. I denne besvarelsen er det derfor relevant å trekke frem momenter fra FM 3-24 for å gi drøftingen ytterligere dimensjoner.

Public Affairs Operations (PAO)

Public Affairs Operations er Natos gjeldende begrep for tradisjonell presse- og informasjonstjeneste som gjennomføres i et operasjonsteater. PAO er den eneste aktiviteten som har mandat til å uttale seg gjennom nyhetsmediene.⁵⁴ PAO relateres til IO på den måten at meldinger som utstedes fra et hovedkvarter under en operasjon koordineres mellom PAO og IO for å unngå flertydige budskap fra samme organisasjon.

I Natos IO-doktrine står det: *"The credibility of PA spokespersons as sources of timely and truthful information must not be jeopardised. Under no circumstances is it permissible to lie to the media. To avoid giving the false impression that the media are being manipulated in any way, a clear distinction must be maintained between Info Ops and PA."*⁵⁵

Frem til desember 2008 var PAO og IO helt klart adskilte aktiviteter som kun interagerer for budskapskoordinering. I desember 2008 ble det fra ISAF-hovedkvarteret stadfestet at det under de nåværende forhold ikke er hensiktsmessig å føre et så klart skille, men at det kan være formålstjenlig å trekke synergier av hverandre for å oppnå en større effekt av de to aktivitetene i opprørsbekjempelsesoperasjoner, uten at dette ennå er formelt rotfestet på Natos strategiske nivå.⁵⁶ Denne tilnærmingen er allerede foretatt i FM 3-24 hvor informasjonsoperasjoner ligger

⁵³ Paul, 2008, s. 2

⁵⁴ SHAPE 1996, 2008, s. 1-5

⁵⁵ AJP 3.10, 2006, s. 1-13

⁵⁶ Hemming, 2008

som basis for alle militære operasjonslinjer⁵⁷ i erkjennelsen av at: *"The media directly influence the attitude of key audiences toward counterinsurgents, their operations, and the opposing insurgency. This situation creates a war of perceptions between insurgents and counterinsurgents conducted continuously using the news media."*⁵⁸

I nyhetsmediene vekker denne utviklingen bekymring for at det kan bli vanskeligere å skille nøktern informasjon fra spesialkomponerte budskap som har til hensikt å påvirke en målgruppe. På den annen side kan sammenslåingen av PA- og IO-aktiviteter være en adekvat respons på hvordan dagens nyhetsmedier rapporterer. Lord Douglas Hurd beskriver dette som følger: *"The light shone by the media is not the regular sweep of the lighthouse, but a random searchlight directed at the whim of its controllers."*⁵⁹

Den største aktiviteten som koordineres av IO er psykologiske operasjoner (PSYOPS) som defineres som følger:

*"Planned psychological activities using methods of communications and other means directed to approved audiences in order to influence perceptions, attitudes and behaviour, affecting the achievement of political and military objectives."*⁶⁰

Parallellen til propagandadefinisjonen er synlig også i denne definisjonen hvor det fokuseres på å styre andres atferd med forskjellige midler for å nå politiske mål. Nato krever at alt PSYOPS-materiell skal være hvitt ved at alle budskap skal være sanne og avsenders logo skal være godt synlig på alle produkter. Dette kan begrense effekten dersom mottaker har en forutinntatt holdning som for eksempel at ISAF er en okkupasjonsstyrke.

En annen legitim betenkelighet er definisjonens bruk av "approved audiences" og at PSYOPS-budskap kan nå ut til målgrupper som ikke er forhåndsgodkjente som f.eks. ved radiosendinger eller internettsider som når målgrupper utenfor operasjonsområdet. På den annen side kan det argumenteres for at disse målgruppene ikke vil føle seg truffet av budskapet da det er skreddersydd for andre.

⁵⁷ FM 3-24, s. 5-3

⁵⁸ Ibid., s. 5-10

⁵⁹ Hudson & Stanier, 1999, s. iii

⁶⁰ AJP 3.10.1, s. Glossary-3

Counter-PSYOPS

Innenfor ansvarsområdet til PSYOPS-organisasjonen ligger aktiviteten Counter-PSYOPS (CP) som defineres som følger:

*“Actions designed to detect and counteract hostile psychological activities.”*⁶¹

Formålet med CP er å beskytte målgrupper mot en motstanders budskap eller begrense omfanget.⁶² CP analyserer motstanderens psykologiske aktiviteter, effekten på den vennligsinnede delen av befolkningen, nøytrale målgrupper og Nato-styrker. Dette gjøres ved bestemte prosedyrer og metoder for å redusere motstanderens anseelse, motarbeide effekten av motstanderens psykologiske aktiviteter og informere målgrupper om Natos intensjoner og virkemidler. Natos PSYOPS-styrker og ressurser kan brukes for å analysere motstanderens påvirkningsforsøk. Før man iverksetter CP vil det kreves klare retningslinjer fra Nato-sjef og tett koordinering av IO mellom PSYOPS og PAO, og informasjonen som blir gitt styrkene.⁶³

CP er en viktig bidragsyter til styrkens informasjonsoperasjoner da resultatene fra analyser av motstanderens propaganda vil ha konsekvenser langt utover selve PSYOPS-aktivitetene. Information Operations Coordination Board (IOCB) er et forum i et militært hovedkvarter som ivaretar koordineringen av alle ressurser som hører inn under IO opp mot andre deler av hovedkvarteret hvor dette er hensiktsmessig. IOCB etablerer blant annet et system for innsamling, rapportering og analyse av motstanderens propaganda for å fasilitere CP-programmer.⁶⁴

PSYOPS er den IO-aktiviteten som gjennomfører selve propagandaanalysearbeidet og som har ansvar for å kontre og redusere motstanderens propagandainnsats.⁶⁵

I amerikanske militærdoktriner benyttes konsekvent begrepet *Counterpropaganda* om de samme aktivitetene, som i Nato-doktriner kalles Counter-PSYOPS, som gjennomføres for å analysere og motvirke effekten av en motstanders propagandainnsats. Counterpropaganda benyttes også i flertallet av kildehenvisningene i annen litteratur enn Nato-doktriner. Derfor vil jeg for enkelthets skyld i det videre benytte én felles betegnelse for disse aktivitetene –

Counterpropaganda, og med norsk språkdrakt *kontrapropaganda*. I hoveddelen av denne studien

⁶¹ AJP 3.10.1, s. Glossary-1

⁶² Ibid., s. 1-7

⁶³ Ibid., s. 1-7

⁶⁴ Ibid., s. 3-1, A-6

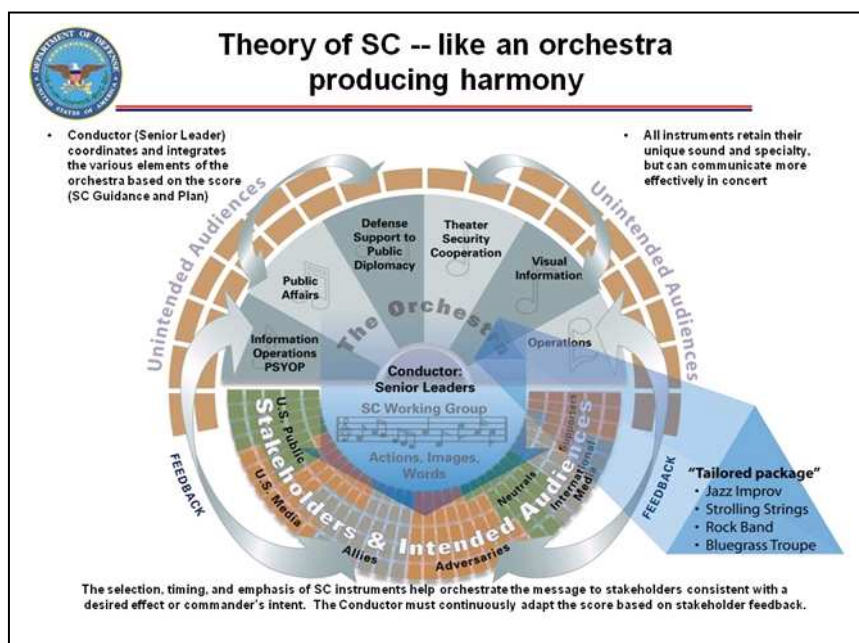
⁶⁵ AJP 3.10.1, s. A-4 – A-5

vil jeg fokusere på kontrapropaganda, som en aktivitet i IO og PSYOPS, og diskutere ulike mottiltak denne aktiviteten kan tilby for å kontre Talibans propagandainnsats.

I Natos PSYOPS-doktrine AJP 3.10.1⁶⁶ presenteres et knippe teknikker som med suksess er blitt brukt tidligere. Om de skal benyttes enkeltvis eller i kombinasjon kommer helt an på resultatet av nøye analyse av propagandaen man ønsker å kontre og målgruppen man ønsker å påvirke. Teknikkene presenteres i vedlegg 2.

3.3 Orkestermodellen – Narrativer i strategisk kommunikasjon

Strategisk kommunikasjon (Strategic Communication) er i militær sammenheng et relativt nytt begrep som stadig oftere dukker opp i forbindelse med Informasjonsoperasjoner og beslektede fagfelt. Begrepet er forsøkt definert som et system av vedvarende og konsekvente aktiviteter, gjennomført på strategisk, operasjonelt og taktisk nivå, for å forstå målgrupper, identifisere effektive kommunikasjonskanaler, og utvikle og fremme ideer og meninger gjennom disse kommunikasjonskanalene for å forme og støtte bestemte typer atferd.⁶⁷ Altså en bevisst påvirkning av visse målgrupper, initiert fra strategisk nivå, og som støttes av alle involverte på alle nivåer.

Figur 2, Orkestermodellen, illustrasjon hentet fra US JFC 2008, s. II-7.

For å forstå strategisk kommunikasjon bedre har det amerikanske forsvarsdepartementet funnet det hensiktsmessig å sammenligne begrepet med et orkester⁶⁸ hvor orkesterets dirigent er en

⁶⁶ AJP 3.10.1, Annex D

⁶⁷ Tatham, 2008b, s. 3-4

⁶⁸ US JFC, 2008, s. II-7

regjering eller strategisk lederskap, musikkstykket er den strategiske kommunikasjonsplanen, og selve orkesteret er de forskjellige relevante bidragsyterne og/eller operasjonslinjene som skal realisere planen. Musikken som åpenbarer seg er narrativen, som kan defineres som følger:

*”A thematic and sequenced account that conveys meaning from authors to participants about specific events.”*⁶⁹

Narrativ er handlingsgangen i en fortelling og i denne sammenheng en helhetlig idé om hvordan en spesifikk sak fremstår i alt fra den politiske erklæringen, i all tekst, i alle taler, til symbolikk og bilder. De beste narrative er de som lettest resonnerer og fester seg hos det tilsiktede publikum. Narrativen gjennomsyrrer alt som kommuniseres om den bestemte saken av alle involverte. Overført til orkestermetaforen skal hele orkesteret følge samme noteark – i perfekt harmoni – for at publikum skal la seg rive med av den musikalske opplevelsen. Dette krever at alle involverte aktører på alle nivåer forstår det som står på notearket. Dirigenten bestemmer også tempo i henhold til hva vedkommende ser som formålstjenlig for å oppnå den ønskede effekten.

Narrativen er grunnlaget for all strategi.⁷⁰ Narrativen skal knytte sammen alle de involverte nasjonene i en koalisjon, alle departementene i en regjering, alle andre statlige og ikke-statlige bidragsytere, og alle deres handlinger for å skape en felles forståelse og et felles utgangspunkt. Narrativen må være såpass robust og fleksibel at uforutsette hendelser ikke skaper kollaps i strategien, men heller ikke så tøyelig at den kan mistolkes og misbrukes av en motstander.

For militære sjefer i felt er det nødvendig med klare politiske direktiver, noe som sjeldent lar seg gjøre grunnet den løpende utviklingen både i operasjonsteateret så vel som på den politiske arena hjemme eller hos vertsnasjonen. For eksempel vil det for Nato med 28 medlemsnasjoner by på utfordringer å følge én narrativ da organisasjonen krever konsensus mellom til tider sprikende nasjonale hensyn.

Dagens motstandere har i økende grad forstått betydningen av en narrativ som de selv har utviklet og kontinuerlig vedlikeholder og styrker. Blant orkestermodellens interessenter og tilsiktet publikum (Stakeholders & Intended Audiences) er nyhetsmediene blant de sterkeste *interessentene*, men ikke bare på den ene siden. Også i en kamp mellom narrativer blir medias rolle sentral.

⁶⁹ Tatham, 2008b, s. 9.

⁷⁰ Ibid., s. 9.

I sin enkelhet har orkestermetaforen sine svakheter. Ikke alle aktører involverte i eksempelvis militære kampanjer følger notearket til enhver tid, noe som gjør at en "jazz jam session" kanskje kunne være en vel så god metafor der det ikke blir så signifikant dersom noen avviker fra opprinnelig plan. Dessuten kan man spørre seg hvorvidt dirigenter tar tilbakemeldinger, og om dirigenter har en disiplinerende eller en mer veiledende rolle overfor orkesteret under konserten. Ifølge Michael Vlahos, som i likhet med Tatham understreker narrativen som grunnlaget for all strategi, fyller "krigsnarrativen" følgende tre funksjoner: 1) Det er det organisatoriske rammeverket for politikken, som ikke kan eksistere uten et sannferdig fundament som fremstår som selvfølgelig og ubestridt for folket. ii) "Fortellingen" fungerer som et rammeverk fordi den representerer en eksistensiell visjon som ikke kan tas fra hverandre eller kritiseres. iii) Etter å ha presentert en krigslogikk som er udiskutabel vil narrativen fungere som en hellig retorisk håndbok for hvordan krigen skal forklares og diskuteres. Ut i fra disse tre funksjonene etableres narrativen som ubestridt, konsistent og samtidig robust. Vlahos konklusjon er at narrativen i dagens komplekse konflikter, hvor beskyldninger om "neo-imperialisme" og "islamofascisme" verserer, ikke kun skal være tilpasset den ene parts målgruppe, men må appellere til og forstås av begge parter. Hvis ikke er den dømt til å mislykkes.⁷¹

I Lawrence Freedmans *The Transformation of Strategic Affairs* diskuterer han narrativen og dens betydning. Han beskriver narrativen som følger:

*"A successful narrative will link certain events while disentangling others, distinguish good news from bad tidings, and explain who is winning and who is losing. This usage reflects the idea that stories play an extremely important role in communication, including the ways that organisations talk about themselves."*⁷²

Han diskuterer også hvordan regulære styrker som prøver å bekjempe irregulære styrker kan dra nytte av å fokusere på motstanderens narrativ for å få dem til å bryte sammen.⁷³ Han siterer Casebeer og Russell⁷⁴ som hevder at hele ideen med narrativen åpner opp nye muligheter for militære operasjoner. I stedet for å søke og ødelegge fienden fysisk kan man fokusere på å undergrave de narrativer som fienden bygger sin appell på, og som oppildner og styrer deres tilhengere.⁷⁵

⁷¹ Vlahos, 2006.

⁷² Freedman, 2006, s. 23.

⁷³ Ibid., s. 26

⁷⁴ Casebeer & Russell, 2005

⁷⁵ Freedman, 2006, s. 26

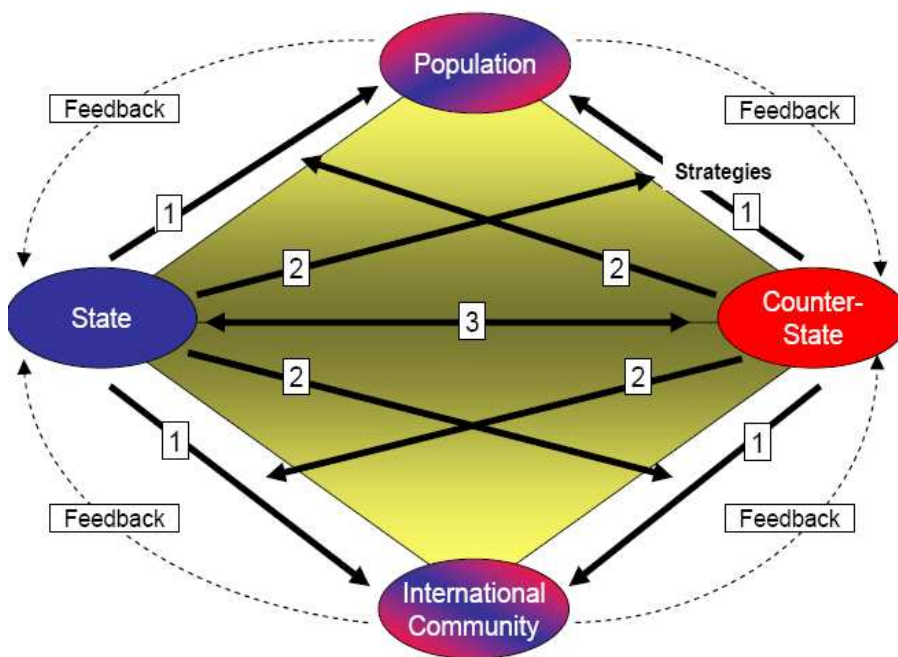
3.4 Diamantmodellen - McCormicks aktøranalyse i opprørsbekjempelse

Professor Gordon McCormick ved Naval Postgraduate School i USA har utviklet en modell som synliggjør dynamikken mellom fire sentrale aktører i et område hvor opprør finner sted.⁷⁶ Den første aktøren er *staten* (State) som er den nåværende regjering eller okkupasjonsstyrke i det omstridte landet eller regionen hvor styrken driver opprørsbekjempelse. I tillegg til militære midler benytter staten også sivile, diplomatiske, informasjons- og økonomiske midler som mottiltak mot opprørerne.

Den andre aktøren er *motstaten* (Counter-State) som er sammensatt av individer som passivt eller aktivt støtter opprørsstyrken. Motstaten søker å fjerne den sittende regjering eller okkupasjonsstyrken gjennom vold og voldsstøttede operasjoner.

Den tredje aktøren er *befolkningen* (Population) som består av alle ikke-stridende, nøytrale individer i det omstridte området som potensielt kan støtte enten staten eller motstaten.

Den fjerde og siste aktøren er det *internasjonale samfunn* (International Community) som består av eksterne nasjonalstater og internasjonale organisasjoner som har mulighet til å støtte staten eller motstaten.

Figur 3, McCormicks diamantmodell

Modellen inneholder også tre strategier hvor den første handler om å *vinne befolkningens støtte*, rettet mot befolkningen innad i det omstridte området fra både staten og motstaten for å bygge tillit, skaffe etterretninger og etablere støttetiltak for å marginalisere eller overvinne motparten.

⁷⁶ Dyke, 2006, s. 41-42.

Samme strategi er også rettet mot det internasjonale samfunn fra de samme to aktørene, men da for å oppnå finansiell og diplomatisk støtte og legitimitet.

Den andre strategien handler om å *bryte motstanderens innflytelse på befolkningen*, og er rettet mot de kanalene som benyttes for kontakt med og støtte i befolkningen, eksempelvis infrastruktur, telekommunikasjon, og samhandling. I likhet med den første strategien kan også denne rettes mot det internasjonale samfunn for å avbryte eller svekke motstanderens internasjonale legitimitet.

Den tredje strategien er *direkte handling*. I motsetning til de to første som er indirekte rettet, så er denne direkte rettet mot motstanderen som voldelige slag for å avbryte hans operasjoner, ødelegge eller ta til fange hans styrker og generelt svekke motstanderens evne til å fortsette kampen. Her skal (ideelt sett) verken befolkningen eller det internasjonale samfunn involveres. McCormick presiserer at optimalt skal strategiene gjennomføres fra 1 til 3, slik at det etableres en naturlig utgangsposisjon for operasjonens progresjon.

Både staten og motstaten er avhengig av tilbakemeldinger (feedback) fra befolkningen og det internasjonale samfunn for å måle effekten av sine handlinger. Dette kan igjen gi grunnlag for å optimalisere operasjoner og taktikk. McCormick presiserer også at både den øvre og den nedre halvdel bør implementeres samtidig for best å legge til rette for parallell måloppnåelse.

Rekkefølgen i strategier kan fravikes, men kun ved helt spesielle og korte mulighetsvinduer hvor sentrale mål dukker opp som krever Strategi 3-respons selv om man gjennomfører Strategi 1-operasjoner.

4 Hva kjennetegner Talibans propaganda?

”The insurgents treat propaganda as their main effort, coordinating physical attacks in support of a sophisticated propaganda campaign.”⁷⁷

Jeg vil i dette kapittelet gjennomføre en analyse av Talibans propaganda ved å benytte en tilpasset versjon av Jowett & O’Donnells⁷⁸ 10-stepsplan for analyse av propaganda som rammeverk. Som redegjort for i kapittel 2 vil jeg dele analysen i to med de fire første stegene i den første delen, og de fire neste i den andre delen. De to siste stegene vil ikke bli inngående behandlet i denne analysen, men blir viet noe oppmerksomhet i neste kapittel.

4.1 Propagandistens ideologi, miljø, identitet og organisatoriske struktur

Fra kaoset og borgerkrigen som fulgte den sovjetrussiske tilbaketrekningen i 1989 oppsto et maktvakuum som ble utnyttet av Taliban som uten særlige anstrengelser tok makten i 1996, etter først å ha dukket opp i 1994 som en lokal reaksjon på det postsovjetiske kaos i de sørlige regioner av Kandahar. Deres tidlige suksesser og seire tiltrakk seg de pakistanske sikkerhetstjenestenes oppmerksomhet da de ønsket å støtte den bevegelse eller maktkonstellasjon som kunne greie å frata ikke-pashtunske mujahedinfraksjoner makten i Kabul. Med denne mektige institusjonelle støtten utvidet Taliban sitt styre gjennom en rekke dramatiske seiere og inntok Kabul i 1996, og den siste storbyen Masaar-e-Sharif i Afghanistans nordlige del i 1998. I 2001 var det bare en liten lomme i nordøst som ikke var under Talibans kontroll.⁷⁹

Den berusende suksessen ved å ha tvunget Den røde arme ut av Afghanistan fikk jihadistnettverkene til å blomstre. Det var også her Osama bin Laden søkte tilflukt etter at han forlot Sudan i 1996 og hvor han utviklet sine ideer, langt unna sin privilegerte oppvekst i Saudi-Arabia. Her etablerte han også et vennskap med Talibans leder mulla Muhammed Omar. Dette førte til at han flyttet til Talibans arnested Kandahar. Det var fra Afghanistan at alle gruppene assosiert med al-Qaida i 1998 sendte ut et manifest sammen med en fatwa (religiøs kjennelse) som kunngjorde: *”The ruling to kill the Americans and all their allies – civilians and military – is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to.”*⁸⁰

Den amerikanske islamforskeren Richard Eaton beskriver Taliban som inspirert av messianistiske fantasier, at man tror på en kommende omveltning av verdensordenen som skal

⁷⁷ Kilcullen, 2009, s. 58

⁷⁸ Jowett & O’Donnell, 1999, s. 280

⁷⁹ Rashid, 2008

⁸⁰ Lawrence, 2005, s. 23

innlede et rettferdig styre på jorden. Mulla Muhammed Omar tok på seg rollen som en messias som skulle lede gruppen til en perfekt tilstand på jorden.⁸¹ Denne teorien kan forklare Talibanens verdensbilde og handlinger, den puritanske moral, bevegelsens evige kamp mot det onde hos både ytre og indre fiender, og ikke minst i sin søken etter kalifatet, den islamske staten. Kalifatet begynte i år 632 da profeten Muhammed døde. Dette er den historiske konteksten for Taliban og mulla Omars forsøk på å reformere islam.⁸²

Da Pakistan ble opprettet i 1947 ble i følge Taliban kalifatets ånd, som hadde blitt oppbevart i Deoband, India, overført til den viktigste religiøse skolen, madrassaen, i Karachi i Pakistan.

Talibanens store visjon var å videreføre ånden fra Karachi til Kandahar i Afghanistan. Her skulle kalifatet gjenoppstå ved at den nye kalifen ble gjenforent med profetens kappe, et hellig relikvie som oppbevares i Kandahar. Den nye kalifen var mulla Omar.⁸³

4. april 1996 hadde mulla Omar samlet 1200 afghanske religiøse ledere til historiens største samling mullaer i Afghanistan. Ingen politiske eller militære ledere var invitert. Omar ikledde seg profetens kappe og stilte seg på taket av en bygning i Kandahar og ble hyllet som lederen for hele det muslimske samfunn – kalifen som skulle samle islam,⁸⁴ med tittelen *Amir ul-Momineen* ”De trofastes leder” (Commander of the Faithful) som han selv valgte og som han ennå tituleres med.⁸⁵

Etter hvert som Taliban etablerte seg som Afghanistans nye regjering ble messianismen blandet med en fremtredende voldskultur. Det som skulle bli innledningen til en perfekt verden fremsto for de fleste afghanere som et tyranni med stor grad av frihetsberøvelse. Taliban proklamerte en visjon om at fortiden skal ødelegges til fordel for fremtiden, noe som kom til synlighet ved deres ødeleggelser av arkeologiske, kulturelle og religiøse skatter.⁸⁶

Med makten i Afghanistan begynte Taliban å se frem til at hele verdens muslimer skulle samle seg bak mulla Omar i kampen mot de vantro. Dette skjedde ikke i løpet av de fem årene Taliban satt ved makten, og den forventede oppslutningen om hans versjon av den islamske frelseslære er ennå ikke blitt innfridd. Taliban hadde store problemer med å oppnå aksept for sitt styre, spesielt synliggjort i FN hvor bevegelsens kvinnesyn ble gjenstand for en omfattende fordømmelse.

⁸¹ Brekke, 2004, s. 204

⁸² Ibid., s. 204

⁸³ Ibid., s. 205

⁸⁴ Ibid., s. 205

⁸⁵ Crisis Group, 2008b, s. 4

⁸⁶ Brekke, 2004, s. 207

Etter hvert også med en anti-amerikansk holdning av politiske årsaker og en hard linje overfor afghanske skikker og kultur. De nedla også forbud mot musikk, film, internett, fotografier, dans og drageflyving.

Under Taliban-regimet ble media hovedsakelig benyttet for å oppdra befolkningen.

Internasjonalt forsøkte Taliban å vinne legitimitet, spesielt med tanke på å få det afghanske setet i FN. Kultur- og informasjonsministrene under Talibanregimet hadde den nærmest umulige jobben med å rettferdiggjøre overfor verden menneskerettighetsbruddene og eksempelvis ødeleggelsen av kulturskatten som Buddhastatuene i Bamiyan-provinsen utgjorde.

Kabul var den offisielle politiske hovedstaden i Afghanistan, mens Kandahar var Talibans ideologiske hovedstad. Taliban forbød kino og TV, men økte tilgangen på radio og statlig-kontrollerte trykte medier. Dessuten etablerte de sitt eget organ "Sharia". Alle medier var under statlig kontroll og skulle kun trykke nyheter med et positivt fortegn for regimet. Afghanistan Radio fortsatte under navnet *Radio Voice of Sharia* under streng kontroll og hvor den eneste musikkformen var religiøse enstonige sanger. Internett ble også forbudt, men senere åpnet for at noen regimepositive nettsteder ble opprettholdt for ekstern bruk. I Kandahar produserte informasjons- og kulturdepartementet *Khilafat Meyashtani*, et månedlig utgitt magasin for "Afghanistans islamske emirat". Informasjonssenteret i Kandahar utga også et månedlig magasin på arabisk og engelsk ("The Islamic Emirate"). Disse utgivelsene var i farger og langt mer sofistikerte, dessuten mer interesserte i utenriksstoff enn deres motparter i Kabul. I motsetning til avisutgivelsene i Kabul kunne det virke som redaksjonene i Kandahar mottok støtte fra al-Qaida. Den tilbaketrukne mulla Omar ga aldri fjernsynsopptredener og kun et fåtalls intervjuer. Andre talibankommandanter og ministre opptrådte sporadisk på fjernsyn, hovedsakelig på arabiske kanaler, og gjerne uten at kolleger kjente til det for å styrke sin egen posisjon i den arabiske verden. For de som jobbet i Talibans medier var det ingen tvil om at deres ledere kjente til betydningen av mediaprofilering, men var søkende til hvordan profileringen best skulle utnyttes. Internasjonale medier og journalister ble monitorert og innstendig bedt om å referere til regimet som det islamske emirat heller enn Taliban. Etter hvert falt internasjonale medier i unåde hos mulla Omar og deres korrespondenter ble tvunget til å forlate landet.

Taliban hadde liten støtte blant den afghanske befolkningen og da de ikke gikk med på å utlevere Osama bin Laden ble de raskt drevet fra makten av den amerikanskledede operasjonen i kjølvannet av terrorangrepene 11. september 2001.

Med pakistansk støtte og beskyttelse kunne de i fred og ro omgruppere og reorganisere seg i det pashtunske beltet på pakistansk side av grensen. Bakgrunnen for støtten var pakistanske

militæres antagelse om at Taliban skulle greie å nøytralisere sine moderate demokratiske motstandere for derigjennom å sikre det pakistanske militære deres makt. Dette gjorde igjen Taliban mektigere.⁸⁷ Flere av de korrupte og brutale krigsherrene, som Taliban bidro til å marginalisere under sitt styre, ble etter 11/9-2001 innsatt i Karzais regjering og styresmakter, i tillegg til at de ble gjeninnsatt som lokale krigsherrer til lokalbefolkningens fortvilelse.⁸⁸ Med amerikansk velsignelse gikk flere av disse tilbake til å drive opiumsproduksjon. Alt ble tilgitt bare de bidro i jakten på al-Qaida og sverget troskap til Karzai. Med amerikansk fokusskifte over på Irak, undertrykking av pashtunere utenfor de pashtunske områdene, så vel som sivile tap etter internasjonale militære operasjoner i sentrale pashtunske områder, bidro det til fremmedgjøring og sinne i de sørlige og østlige provinsene. Dette resulterte i frustrasjon og krenkelser som Taliban kunne utnytte for å skape motstand mot det internasjonale nærværet.

Tidlig i 2006 hadde Taliban utarbeidet en fempunkts informasjonsstrategi i form av slagord som utgjorde et enkelt, men effektivt, grunnlag for opprørsvirksomhet til støtte for propagandaen;⁸⁹

- Vårt parti, Taliban
- Vårt folk og vår nasjon, pashtunerne
- Vår økonomi, opiumsvalmuen
- Vår grunnlov, Sharia
- Vårt styresett, emiratet

Fra høsten 2006 dukket det første gang opp rapporter om at Taliban hadde sendt representanter til Irak for å lære om al-Qaidas propagandaapparat *al-Sahab*.⁹⁰ Allerede tidlig i 2007 dukket de første relativt profesjonelle videoene opp på internett og man så av produktene hvor de hadde lært håndverket. Derfra og til nå har utviklingen av Talibans propagandafremgangsmåter og produkter vært tydelig.

I april 2007 hadde Taliban deres første "embedded" journalist på plass. Journalisten var al-Jazeeras pakistankorrespondent som produserte en fem-episoders dokumentarserie hvor en av episodene het *The People's Movement* og viste tydelig tegn til å være del av en godt regissert kampanje. Episoden viser blant annet eldre menn som prater varmt om den fred og sikkerhet Taliban står for, samt en kvinnelig afghansk lege som, uten burka, viser støtte til Taliban.

⁸⁷ Crisis Group, 2008b, s. 7

⁸⁸ Ibid., s. 33

⁸⁹ Kilcullen, 2009, s. 58.

⁹⁰ Tatham, 2008b, s. 8.

I juni 2007 ble det distribuert til internasjonal media en video som viser uteksamineringsseremonien av en klasse med Taliban selvmordsbombere. Samtidig var det også et langt og detaljert intervju med Talibanlederen Mansor Dadullah på al-Jazeera, og i juli 2007 annonserte Taliban i samme kanal at de har endret navn til ”neo-Taliban”. Et viktig innslag i den dokumentaren var et innblikk i Talibans mediasenter. For å nå et så stort publikum som mulig med sitt budskap var dokumentaren også på engelsk. I hele 2008 ble momentum beholdt ved blant annet å sende 14 videoer fra Talibanoperasjoner mot koalisjonsstyrker til Al Jazeera International (den engelsktalende kanalen).⁹¹

Mulla Omar er fortsatt Talibanbevegelsens leder som *Amir ul-Momineen*, men hans reelle makt er uklar. Han opptrer aldri offentlig og uttaler seg sjelden. De ytringene han kommer med er ment å ha en strategisk betydning, noe hans uttalelser under Eid-høytiden kan tyde på. Selv om den enøyde krigsveteranen selv ikke er en synlig leder gir hans religiøse fundament ham autoritet, og for å kontrollere en stadig større organisasjon har han organisert den som en skyggeregjering komplett med militære, religiøse og kulturelle rådsforsamlinger, og har utnevnt ledere til så godt som hver eneste afghanske provins og distrikt, akkurat som under deres regjeringstid, hevder Taliban. Han styrer dette ved hjelp av et storråd bestående av 10 medlemmer.⁹² I hvilken grad dette fungerer etter hensikten da kommunikasjonsforholdene er såpass begrensede av sikkerhetsmessige hensyn er uklart, men slik det oppfattes utenifra virker ikke Taliban som en typisk hierarkisk etablert organisasjon, men heller en flatere og mer desentralisert organisert bevegelse hvor de underlagte ledd i stor grad er autonome med få retningslinjer annet enn målet om å drive ut vestlig nærvær og undergrave sentralregjeringen for å videreføre målet om et kalifat med hovedsete i Kandahar⁹³. Etter 2002 med navnet *Afghanistans islamske emirat* (Al-Emarah Islamia Afghanistan).⁹⁴

Ved å redusere sin eksponering til omverdenen til et minimum har mulla Omar greid å holde sitt oppholdssted til enhver tid ukjent. Mest sannsynlig er han stadig i bevegelse i de ikke-kontrollerte provinsene nordvest i Pakistan hvor han og andre sentrale opprørsledere lever som i en kokong, beskyttet av et nettverk av lokale allierte og samarbeidspartnere, i dekning fra et omfattende internasjonalt etterretningsapparat.⁹⁵

⁹¹ Ibid., s. 8.

⁹² Gall, 2008

⁹³ Siawash, 2009

⁹⁴ Dao, 2002

⁹⁵ Kilcullen, 2009, s. 233

For likevel å spre sine budskap og forbli en leder for Taliban har han også etablert et talsmannskorps som videreformidler hans budskap. Det er Qari Yousuf og Mohammad Hanif ("Dr Hanif") som er de mest benyttede talsmenn for Taliban når det gjelder daglige militære saker, mens Abdul Hai Mutmain⁹⁶ håndterer politiske saker. Antallet talsmenn er blitt redusert de senere år da ukoordinerte budskap kunne slå i hjel hverandre, og denne tendensen var en tydelig indikator på uerfarenhet og et fragmentert Taliban uten en felles fundert budskapsplattform. I 2007 så mulla Omar seg nødt til å uttale seg på Talibans hjemmeside *al-Emarah* (Emiratet) og konstatere at alle offisielle uttalelser vil bli offentliggjort av deres offisielle talsmenn på denne hjemmesiden. Derfor er internett et sentralt instrument i propagandaorganisasjonens struktur.⁹⁷ Man må forvente at slik Taliban er organisert fungerer talsmennene som forlengelse av mulla Omars lederskap og på den måten føres budskapet i stor grad uendret fra ham til publikum. I dag er de mest prominente talsmennene Zabihullah Mujahid⁹⁸ som har øst- og sentralområdene, og Qari Yousuf som har de sydlige provinsene. Disse har jevnlig kontakt med journalister gjennom e-post, SMS og telefonsamtaler, og distribuerer ofte online-rapporter etter hendelser. I motsetning til den afghanske sentralregjeringen og de internasjonale aktørene får nyhetsmediene rykende fersk informasjon fra Taliban. Alqimmah.net er et av flere nettsteder som formidler Talibans kunngjøringer med daglige oppdateringer om hendelser og operasjoner samt linker til religiøse nettsteder og diskusjonsfora. Den er også løpende oppdatert på engelsk og man må forvente at deler av Talibans kommando og kontroll skjer på denne og andre nettsteder. Denne type nettsteder jages kontinuerlig fra server til server og man må være tilknyttet en adresseliste for å få informasjon om gyldig adresse.

Med det internasjonale fokuset på Afghanistan og med et omfattende internasjonalt nærvær i landet er det en relativt takknemlig jobb å levere budskap fra bevegelsen. Det er få nyhetsredaksjoner som takker nei til online-rapporter eller tekstmeldinger fra en talibantalsmann, til tross for at informasjonen er vanskelig å få bekreftet eller avkreftet. Internett er på den måten et medium de kontrollerer fullt og helt frem til leseren. Dog vil leserens persepsjon av det som leses avhenge av den religiøse og kulturelle forforståelse vedkommende har.

Gjennomslagseffekten av uavhengige nyhetsmedier som rapporterer antallet drepte etter eksempelvis veikantbomber eller selvmordsaksjoner har en mer allmenn effekt.

⁹⁶ BBC News, 2005

⁹⁷ Gall, 2008

⁹⁸ Wolasmal, 2009

4.2 Målgruppe, medieutnyttelse, effektmaksimering og publikums reaksjon

En propagandist skreddersyr budskapet til målgruppen for å oppnå størst mulig effekt. For Talibans del er det å oppnå tilstrekkelig stor oppslutning om (eller tilstrekkelig liten motstand mot) deres mål om en ren islamsk stat. For å oppnå dette må de største hindringene som offentlige myndigheter, afghanske og internasjonale sikkerhetsstyrker undergraves og ydmykes nok til overgivelse og uttrekning.⁹⁹ Den teknologiske utviklingen er i ferd med å nå store deler av Afghanistan, noe som øker effekten av moderne informasjonsteknologi som internett, mobiltelefoner, DVD/CD-spillere osv. Andre steder benytter Taliban mer tradisjonelle metoder som nightletters og kommunikasjon ansikt til ansikt for å få sitt budskap gjennom. Dette er tidkrevende, så for å øke effektiviteten benyttes brutale metoder som halshugging, kidnappinger og sterke trusler som gir raskere respons og spredning. Resultatet blir stor grad av ”skinnoppslutning” blant lokalbefolkningen som ikke har virkemidler til rådighet for å stå imot.

I sin propaganda er Taliban bevisst de språklige skillelinjene mellom målgruppene:

Engelsk for internasjonale målgrupper, distribuert hovedsakelig gjennom jevnlig oppdaterte nettsider, og ved nesten daglig kontakt med internasjonale nyhetsmedier, for å oppnå global dekning og et internasjonalt publikum.

Lokale språk, spesielt pashto, men også dari og urdu for å dekke begge sider av den afghansk-pakistanske grensen utover det pashtunske området. Disse budskapene har flere målsetninger, eksempelvis å oppnå økt lokal støtte gjennom fokus på folketradisjon og kultur som appellerer til nasjonale og religiøse stemninger. Skremselspropaganda benyttes også i nightletters, radio, pamfletter og løpesedler, samt voldelige DVDer. En annen målsetning er rekruttering gjennom moralstyrkende kampsanger, taler, uttalelser om operasjoner på nettsidene, CDer og lydkassetter. Arabisk synliggjør relasjonene til bl a al-Qaida og for videre spredning gjennom transnasjonale nettverk for blant annet å knytte konflikten i Afghanistan til en større sammenheng for å skape en kamp mellom Vesten og Islam.¹⁰⁰

Talibans påvirkning innad i Afghanistan uttrykkes oftest ved at de tvinger sin vilje gjennom, mens internasjonalt søker de å fremstå som uovervinnelige og som den rettmessige makthaver. Målsetningen er å få utenlandske regjeringer til å innse at kampen er tapt og personellet må trekkes ut av landet. Hvis ikke vil denne ”årelatingen” fortsette til den siste dråpe, akkurat som med Sovjetunionen på 1980-tallet.

⁹⁹ Gall, 2008

¹⁰⁰ Crisis Group, 2008b, s. 2

Et av de mest omtalte propagandaforestillinger kom i kjølvannet av et bakholdsangrep utenfor Kabul 18. august 2008 hvor 10 franske soldater ble drept av Taliban. Den franske avisen *Paris-Match* trykket en billedreportasje med intervju av noen av de involverte talibansoldatene som på bildene var ikledd franske militære effekter og personlige eiendeler plyndret fra de drepte franske soldatene. Reportasjen vakte sterke følelsesmessige reaksjoner og debatt om de menneskelige kostnadene ved det franske bidraget i Afghanistan. Den franske forsvarsministeren Hervé Morin beskyldte avisen for å løpe Talibans propagandaærend.¹⁰¹

Taliban har vist seg bemerkelsesverdig dyktig til å fremstille seg som sterkere både med tanke på ressurser og kampkraft enn de i virkeligheten er, selv om uavhengig bekreftelse på dette er nærmest umulig.¹⁰² I verden vokser inntrykket av at Taliban nyter større tillit og utøver verre voldshandlinger og at konflikten er blitt ustyrkelig.¹⁰³ Helt i tråd med målsetningen om å ydmyke de internasjonale styrkene og sentralregjeringen.

Kjernen i Talibans handlinger er kommunikasjon hvor de i alt de gjør kommuniserer en vilje til å oppnå sitt mål om en ren islamsk stat. De benytter alle tilgjengelige nettverk; politiske, sosiale, økonomiske og militære, til å overbevise fiendens politiske beslutningstakere om at deres strategiske mål enten er uoppnåelig eller for kostbart. Dette gjenspeiles i deres asymmetriske metoder som selvmordsangrep og veikantbomber med stor påvirkningskraft på folkeopinionen nasjonalt og internasjonalt. For Taliban er informasjonsspredning motivasjonen til de kinetiske operasjonene, spesifikt designet for å påvirke atferd eller persepsjon.¹⁰⁴

Taliban er militært overveldet av den internasjonale luftmakten, og har ingen reell kontroll over territorium eller institusjoner. Som et strategisk imperativ blir derfor kommunikasjon og mediedekning viktigere. Talibanledere eller deres talsmenn kan ikke tale offentlig da det vil utsette dem for fare. I stedet har de basert seg på noen enkelte vestlige og lokale journalister som har fått tilgang til dem, sågar blitt invitert under løfte om at Taliban skal garantere deres sikkerhet slik at "sannheten" skal komme frem til folket. På den annen side har dette vist seg risikabelt da flere journalister er blitt utsatt for kidnapping, blitt drept av opprørere, eller arrestert av lokale myndigheter for å ha kontakt med opprørsgrupper.

Taliban følger kontinuerlig hva som skrives om dem og er raske med å skremme, i verste fall drepe, de som rapporterer hendelser eller kommer med uttalelser som ikke setter Taliban i et fordelaktig lys.¹⁰⁵

¹⁰¹ Chrisafis, 2008

¹⁰² Crisis Group, 2006, s. 18

¹⁰³ Crisis Group, 2008a, s. 9

¹⁰⁴ Nissen, 2007, s. 7

¹⁰⁵ Crisis Group, 2008b, s. 8

Med slike hindringer for uavhengig verifisering blir rapportene fra felten ofte en kamp mellom konkurrerende presseuttalelser. Fakta er vanskelig tilgjengelig, kryssjekking krevende, og rykter kan lett bli ansett som allment akseptert informasjon. Taliban har vist seg dyktige til å raskt distribuere uttalelser og krav til det store antall medier tilstede i Afghanistan, og fyller dermed et skrikende behov for informasjon. Denne hastigheten er selvfølgelig enklere å oppnå når talspersonen ikke behøver å sjekke fakta. Fortsatt i sin barndom aksepterer de lokale media ofte Talibans uttalelser for å være reelle opplysninger, spesielt pga vanskelighetene med å verifisere dem, og myndighetenes og de internasjonale militæres sendrektige informasjonsgang. I stedet for å informere mer proaktivt er det lettere for myndighetene i Kabul å kritisere mediene for å rapportere feilaktige opplysninger.

Hittil er erfaringene at internasjonale styrker bryr seg lite om de lokale mediene og deres oppfatninger, mens Taliban bryr seg veldig mye om dem.¹⁰⁶

Færre en 25 % av befolkningen i Afghanistan anses å kunne både lese og skrive, og bare 2 % sier de leser aviser jevnlig. 88% av husholdningene har radio, en tredjedel har TV, mens kun en liten brøkdel har tilgang til internett¹⁰⁷, som har erstattet fax som var mer vanlig i 2002 og 2003.

Den lille andelen internettbukere blant afghanerne gjør at Taliban har begrenset kvalitetsambisjonene til et enkelt nivå for denne målgruppen, og heller fokusert på regionale og internasjonale brukere, støttespillere, sympatisører, så vel som media og andre opinionsskapere. På den annen side er de nasjonale virkemidlene vanskelige å kontrollere, noe som skaper en kime til frustrasjon for talibanlederskapet som ønsker å utøve kontroll over det som blir sagt i deres navn.¹⁰⁸

Night letters (*Shabnamah*) er en tradisjonell informasjonsmetode i Afghanistan og benyttes ofte for å overlevere trusler mot enkeltindivider eller målgrupper som ikke vil følge Talibans retningslinjer. David Kilcullen betrakter night letters som et viktig virkemiddel i det han kaller *væpnet propaganda* (armed propaganda) hvor henrettelser og brutalitet ligger som pressmiddel bak budskapet.¹⁰⁹ Væpnet propaganda rettes mot alt fra bønder, for å tvinge dem til opiumsproduksjon, til afghanere som arbeider for internasjonale styrker eller myndighetene for å få dem til å følge Talibans retningslinjer. Skoler har vært gjenstand for skremselspropaganda i flere år.

¹⁰⁶ Ibid., s. 9

¹⁰⁷ Ibid., s. 9

¹⁰⁸ Ibid., s. 9

¹⁰⁹ Kilcullen, 2009, s. 59

Trykte eller håndskrevne ark distribueres via enkeltmennesker, landsbyer og byer, og kan til og med dekke hele provinser dersom budskapet er effektivt nok.

Kunngjøringer i form av tynne pamfletter eller blader som støtter talibanaktiviteter og –ideer begynte å bli brukt i 2002. Et tidlig eksempel var *Azam* (fasthet) i pashtu og dari, som inneholdt små skriverier og rapporter fra fronten. Det månedlige Taliban-magasinet *al-Somood* utgis på arabisk av *Media Centre of the Taliban Islamic Movement*, Talibans medieenhet.

Bladet har høyere standard enn de andre bladene, selv om språket er enkelt arabisk, sannsynligvis redaktørens andrespråk, og tilgjengelig i høykvalitets PDF-format så vel som i trykksak. Al-Somood søker å fremheve Talibans hierarki, samhold og dybde.¹¹⁰ Det trykker også grundigere artikler, militær statistikk samt intervjuer med kommandanter i felten og toppledere. Mest sannsynlig foregår trykkingen i Pakistan, antageligvis i Peshawar og Quetta.

DVD gjør det mulig å få gjennom et budskap uendret til målgruppen. I et samfunn som lider under høy grad av analfabetisme er dette meget fordelaktig. DVD-plater og MP3-spillere er lett tilgjengelig i urbane områder, og distribueres også til journalister i Pakistan og Afghanistan. De inneholder følelsesladet enstonig sang, arkivfoto fra kampen mot sovjetiske styrker og det sovjetstøttende regimet, bilder fra Irak og klipp fra vestlige dokumentarer, så vel som trening av opprørere, og angrep på afghanske og internasjonale styrker. De søker også å demoralisere afghanske styrker og motbevise påstander fra de internasjonale styrkene.

Den drepte talibanlederen mulla Dadullah brukte bilder og klipp fra halshogging av ”spioner for fienden”, men det vekket avsky i det afghanske samfunnet og ble etter hvert stoppet etter ordre fra talibanledelsen i februar 2008 etter 11 mnd med 100 halshogginger.¹¹¹ I stedet ble ofrene skutt.

Filmer og bilder strømmer fortsatt på. Med forbedret kvalitet, og klart bedre enn de skjelvende bildene man brukte å se fra dette området. DVDene distribueres raskt, gjerne fra egne ”studio” med trykte logoer. Produktene som kommer fra al-Qaidas mediaorganisasjon *al-Sahab* (Skyene) er fortsatt av høyere kvalitet. Det siste på denne fronten er korte filmklipp av de mest grusomme handlinger som spres via mobiltelefon akkompagnert av ringetoner og sanger.

¹¹⁰ Al-Somood Magazine, 2008

¹¹¹ Crisis Group, 2008b, s. 14

Deres hjemmeside *al-Emarah* har eksistert siden 2005 på en rekke adresser og blir jevnlig blokkert. Dette til tross, filmklipp og uttalelser gjøres også tilgjengelig på en rekke andre nettsteder.¹¹² Selv om siden er enkelt bygget opp, sannsynligvis for å gjøre det lettere å flytte den hyppig, så er den bemerkelsesverdig oppdatert og i fem språk. Den dårlig oversatte engelskdelen er den minste, stort sett bestående av oppdateringer om operasjoner og hendelser, som nå gjøres flere ganger for dagen. Den største siden er den på pashto som hovedsakelig inneholder overdrevne operasjonsbeskrivelser, men også poesi, intervjuer, lengre artikler og kommentarer, så vel som linker til andre godkjente websider.

Et eksempel på en overdreven nyhetsmelding er beskrivelsen av selvmordsaksjonen som drepte kaptein Trond Petter Kolset 17. april 2009 hvor Taliban hevder at 10 soldater ble drept og tre stridsvogner ble uskadeliggjort.¹¹³ Til forskjell fra andre islamistiske hjemmesider har ikke al-Emarah noe diskusjonsforum, det skjer for det meste uoffisielt. Den har heller ingen instruksjonsmanualer eller linker til grupper utenfor operasjonsteateret. Når al-Emarah er nede tar andre nettsider over spredningen av deres budskap og oppdateringer.

Taliban hevder å ha stor dekning ved sine mobile radiostasjoner, men dette er ennå begrenset til noen få sporadiske forsøk med kun noen timers varighet.¹¹⁴ Pakistansk Taliban derimot har øket sin aktivitet på radio for spredning av dødslistene og rapporter fra suksessrike kamphandlinger. Den amerikanske spesialutsendingen til Pakistan og Afghanistan, Richard Holbrooke, kunne i april 2009 bekrefte at det er 150 illegale radiostasjoner bare i Swat-dalen.¹¹⁵

Kjernen i det som sies er gjerne virkelige hendelser, men ved å overdrive og manipulere hendelsene og appellere til lokale forhold, sorg og dype følelser søker de å skape fordømmelse de kan spille på videre.

Da Taliban ble drevet fra makten ble de internasjonale styrkene ønsket velkommen av afghanere desperate etter å sette en stopper for volden. Det internasjonale samfunns manglende vilje til å tidlig sende et tilstrekkelig antall styrker fordelt over hele landet som nøytrale fredsbevarere ligger som roten til dagens problem.¹¹⁶ Selv om antallet soldater har steget betraktelig så er også befolkningen blitt mer desillusjonert. Spesielt når de ser at de samme korrupte lokale lederne fortsatt sitter ved makten og fredsdividenden ikke har materialisert seg i den grad de forventet.

¹¹² Khan, Salam

¹¹³ Hassan, 2009

¹¹⁴ Crisis Group, 2008b, s. 15-16

¹¹⁵ The News, 2009

¹¹⁶ Chin, 2007, s. 213

Derfor står fremmedgjøring sentralt for Taliban og nører opp under motstanden mot Karzairegjeringen og det internasjonale nærværet. Når sivile blir drept i eksempelvis ISAF-operasjoner styrker dette Talibans stilling. Ikke nødvendigvis ved aktiv oppslutning om Taliban, men ved redusert tillit til de internasjonale styrkene og sentralregjeringen.

Talibans budskap kan også være selvmotsigende ved at de på et tidspunkt tar avstand fra opium, mens på et annet utnytter opium som deres største finansieringskilde. På et tidspunkt tok de avstand fra Mujahedin, mens nå kaller de seg Mujahedin fordi det klinger godt hos den generelle afghaner etter seieren over de sovjetiske styrkene. Dessuten fordømmer de mangelen på sikkerhet i landet, en situasjon de selv er en stor bidragsyter til.

Blandede budskap fra de forskjellige undergruppene i Taliban i tillegg til øvrige opprørsgrupper skaper forvirring, og det gjør det ikke enklere at deres lederskap lever i skjul.

Noen talibanledere har signalisert at de ønsker en dialog med myndighetene, noe mulla Omar har vært konsekvent med å utelukke.¹¹⁷

Hovedsakelig har skremselspropagandaen størst effekt og som hittil har bidratt i størst grad til Talibans målsetning om å gjenerobre makten, synliggjort gjennom permanent tilstedeværelse i 72 % av landet.¹¹⁸

Selv om det store flertall av afghanerne fortsatt er langt mer bekymret over hva som vil skje dersom de internasjonale styrkene skulle forlate landet, så er det handlinger og insentiver fra de internasjonale aktørene som skaper økt avsky og fremmedgjøring, og som Taliban utnytter. Folkerettsstridige fangeanstalter som Guantanamo og Bagram, samt angrep som rammer sivile undergraver legitimiteten til det internasjonale nærværet og står nå som symbol på undertrykking, spesielt blant pashtunerne.

Den internasjonale militære innsatsen har vært svært avhengig av luftmakt. 3572 bomber ble sluppet av Nato i 2007.¹¹⁹ Sivile tap har enorm innvirkning blant befolkningen, spesielt med minner fra den sovjetiske bombingene. Rapporter om mishandling eller overreaksjoner foretatt av internasjonale styrker, basert på reelle hendelser, finnes jevnlig i Talibans propaganda.

Siden media er spesielt interessert i sivile tap har Taliban aggressivt fokusert på dette tema og forsøkt å fremstille internasjonale styrker som en ukritisk okkupasjonsstyrke.

Uavhengig verifikasjon av forskjellige hendelser med konfliktrelaterte dødsfall er ofte vanskelig siden de gjerne foregår i svært avsidesliggende områder. Dessuten utfordrende å gjennomføre

¹¹⁷ Islamic Emirate of Afghanistan, 2009, 16 mar

¹¹⁸ ICOS, 2008, s. 5

¹¹⁹ Barno, 2008, s. 4

Battle Damage Assessment (BDA) grunnet nærværet av militante og problemer med å sjekke status om den døde er kombattant eller sivil, dersom de ikke allerede er gravlagt.

Taliban bryr seg mye mindre om sivile tap enn de internasjonale styrkene som insisterer på at opprørerne aktivt tar sivile skjold. I 2008 økte antallet drepte sivile med nesten 40% fra 1523 i 2007 til 2118 i 2008, hvorav Taliban står for 55%.¹²⁰

I Afghanistan har det ennå ikke vært storskala selvmordsaksjoner i sivile sentre som i Irak. De fleste angrep har vært rettet mot militære eller politi, men opprørerne har vist liten bekymring for om tilfeldige sivile rammes.

Taliban bygger sin egen legitimitet rundt at myndighetene er korrupte, og at det internasjonale nærværet støtter korrupsjonen. De korrupte krigsherrene som ble invitert til å delta i regjeringen er insentiver Taliban utnytter i så henseende.

Taliban benytter sine spredte aksjoner til å gi et inntrykk av permanent nærvær og økende innflytelse i Afghanistan til å styrke sin egen posisjon både nasjonalt og internasjonalt. De er dessuten aktive med å spre informasjon om sine operasjoner til nyhetsmedier for å få omtale og på den måten drive en maktprojeksjon gjennom mediene i stedet for i felten hvor de er konvensjonelt underlegne.

Taliban søker å rettferdiggjøre sine handlinger som en religiøs plikt for enhver god muslim. Det oppfordres til martyrdom for unge menn og det appelleres spesielt til mødre om å tillate sine sønner å delta i den hellige krigen og drepe utlendinger. Selvmord er i henhold til koranen en dødelig synd, og Taliban legger derfor innsats i å overbevise om at å ta sitt eget liv og dra utlendinger med seg er i tråd med Jihad. En gjenganger på nettstedene er filmklipp av stolte og smilende unge menn som sier sitt siste farvel før de ofrer livet i en selvmordsaksjon.

Blant de tema som unngås er finansiering fra opiumsproduksjon, krav om løsepenger for gisler, brenning av skoler, sprengning av moskeer og andre kriminelle aktiviteter som ikke innrømmes og er noe som offisielt alltid tas avstand fra. Det samme gjelder mishandling og undertrykking av kvinner. Et annet tabu i talibanpropagandaen er å benytte ord og uttrykk som kan oppildne pashtunsk stammebasert rivalisering, noe som kan virke destruktivt for samholdet innad blant pashtunerne og dermed hele grunnlaget for Taliban. Det er sterke krefter og tradisjoner innenfor det pashtunske samfunn, symbolisert ved uttrykket *pashtunwali* som beskriver en egen æreskodeks som står sterkt i dette miljøet.¹²¹ Videre viser Taliban liten interesse for

¹²⁰ UNAMA, 2009, s. ii

¹²¹ Rashid, 2008, s. 265

utenomverden, med unntak av det pashtunske beltet som går gjennom NWFP, Federally Adminstrated Tribal Areas (FATA) og Baluchistan i Pakistan. Imidlertid har denne interessesfæren blitt utvidet ettersom det pakistanske Taliban har øket sin aksjonsradius gjennom utviklingen våren 2009. Kontaktene mellom Taliban og den pakistanske etterretningsorganisasjonen ISI skal være opprettholdt, men benektes konsekvent fra begge hold.¹²² Et siste tema som unngås er saker som angår deres egen organisering. Episoder som med all tydelighet viser en løselig organisert bevegelse uten klare kommando og kontroll-linjer bortforklares eller benektes.

4.3 Oppsummering av analysen

Den messianistisk funderte talibanbevegelsen har siden den ble drevet ut av Afghanistan i 2001 sakte, men sikkert, gjeninntrekk med formålet om å gjenerobre makten i landet som Afghanistans islamske emirat med et styresett som tidligere. Deres fokus på propaganda, støttet av en brutal og hensynsløs fremferd, har banet vei for at de igjen er blitt en vesentlig maktfaktor i landet. Med enkle, men effektfulle slagord, kulturell og lokal kjennskap samt religiøs tilhørighet ønsker de å representere et mer legitimt styringsalternativ enn den lovlig valgte regjeringen. Bevegelsens overhode, mulla Muhammed Omar, har en sterk religiøs identitet som gjennomsyrrer den løselig organiserte hierarkiske strukturen og deres budskap. Ut i fra virkemidlene og metodene å dømme er målgruppene først og fremst det afghanske folk og de afghanske myndighetene, deretter de øvrige land i regionen, ISAF og det internasjonale samfunn. Satsingen på propaganda viser seg i økt kvalitet på produktene og de stadig mer sofistikerte spredningsmetodene, men også den økende væpnede propagandaen med trusler, henrettelser og spektakulære aksjoner, med propagandagevinst i form av økt frykt og overskrifter i nasjonale og internasjonale nyhetsmedier.

¹²² Rashid, 2008, s. 360

5 Casestudie og diskusjon av ulike kontrapropagandateknikker

“If the West wishes seriously to engage in the hearts and minds battle – and by implication be successful – then it can do no better than to follow the example of the Taliban and review its place and practices in the hugely dynamic global information environment.”... “NATO’s mission to Afghanistan will not be won through military kinetic activity alone, but through political dialogue and, ultimately, consensus.”¹²³

De tre casene i dette kapittelet har alle til felles at propagandatiltaket eller hendelsen gir strategisk effekt for Taliban, enten basert på kildens autoritet eller hendelsens sjokkerte opplevelse, men er ulike ved at propagandabudskapet enten virker direkte, indirekte, eller oppstår tilfeldig som en gylden anledning. Første case tar for seg talibanbevegelsens leder mulla Muhammed Omars ikke-kinetiske kommunisering direkte til målgruppene. Den andre casen tar for seg en mer indirekte propaganda hvor aksjonen i seg selv er kinetisk, men har en planlagt ikke-kinetisk signaleffekt. Den tredje casen er basert på tilfeldige kinetiske hendelser som bevisst utnyttes ikke-kinetisk av Taliban.

Hvert case vil først gis en kort beskrivelse, deretter gjennomgå en SCAME-analyse for å kunne kartlegge svakheter og forstå grunnlaget for argumentasjonsrekken som benyttes, og til slutt se på muligheter for ISAFs kontrapropagandateknikker og andre relaterte tiltak for å redusere effekten opp mot intervjuresultatene og studiens teoretiske rammeverk. Avslutningsvis for hvert case vil jeg oppsummere resultatene i et kort sammendrag.

5.1 Case 1: Talibans strategiske kommunikasjon

Jeg vil i dette case ta utgangspunkt i tre av mulla Muhammed Omars uttalelser knyttet til Eid-høytiden. Eid-uttalelsene velges fordi det er en anledning for mulla Omar å vedlikeholde allerede etablert strategi samt gi situasjonsbeskrivelser og motivere sine tilhengere til fortsatt kamp.

Uttalelsene som er valgt var ferdig oversatt til engelsk da de ble offentliggjort.

De to første ble holdt ved innledningen av høytiden Eid ul-Fitr, dagen etter Ramadan avsluttes, 11. oktober 2007 (vedlegg 3)¹²⁴ og 30. september 2008 (vedlegg 4)¹²⁵. Den siste ble holdt under Eid ul-Asher 7. desember 2008 (vedlegg 5)¹²⁶ som er den andre av årets tre Eid-helligdager og finner sted ca to mnd etter den første.

¹²³ Tatham, 2008a, s. 336

¹²⁴ Omar, 2007

¹²⁵ Omar, 2008, 30. sept

¹²⁶ Omar, 2008, 7. des

5.1.1 SCAME-analyse av mulla Omars Eid-uttalelser

Uttalelsene blir lagt ut på Al-Emarah, Talibans nettside, med mulla Omar som avsender og videreformidlet til andre islamistiske nettsteder for å dekke et så stort publikum som mulig.¹²⁷ Kilden er dermed kjent uten at man vet sikkert om de ble skrevet av mullaen eller nedtegnet fra muntlig overbringelse via talsmenn eller andre. Graden av sannferdighet er høyst diskutabel, og uttalelsene må derfor anses som *grå propaganda*, selv om partenes ulike forforståelse, historie og kultur kan forklare forskjellig oppfattelse av hva som er sant og ikke.

Innholdet er tydelig ment å skulle hedre martyrer, informere om situasjonen, holde kampmoralen oppe ved å fordømme fienden og hans handlinger, diskreditere Vesten, høste forståelse og sympati, og fremheve mujahedin og Afghanistans islamske emirat.

Det er vanskelig å si noe om målgruppens reaksjon på uttalelsene da det ikke foreligger noen uavhengige meningsmålinger, men den relativt hyppige frekvensen (minst 3 årlig), antallet språk de oversettes i (pashtu, farsi, arabisk, urdu, indonesisk, nederlandsk og engelsk), den økende lengden på uttalelsene og forbedret språkdrakt kan tyde på at målgruppen responderer tilfredsstillende.

Talibans teknikk ved bruk av denne type propaganda er å spre sine budskap raskt og med et bredt nedslagsfelt gjennom bruk av internett, og med autoritet ved at budskapet kommer fra bevegelsens overhode.

Graden av faktainformasjon avhenger av leserens forforståelse, men fra et vestlig perspektiv har de fleste temaer en grad av sannhet, men er til dels forvrengt for å tjene Talibans formål, noe som også utløste Natos direkte motsvar i 2007.¹²⁸

Betegnelsen av de vestlige styrkene som okkupasjonsstyrker som massakrerer og ødelegger kan forklares ved en stadig forlenget internasjonal tilstedeværelse hvor det forekommer til dels høye antall drepte og sårede sivile, og hvor sivil bygningsmasse er blitt ødelagt. Mulla Omar nevner naturlig nok ikke at Taliban står bak flertallet av de drepte sivile, men den delen av sannheten fremkommer indirekte i teksten når han oppfordrer til å vise medfølelse med egne landsmenn, spesielt under kamphandlinger.

Felles kultur, religion, språk og historie er viktige overtalelseslinjer som utnyttes konsekvent og i stor grad i mulla Omars uttalelser for å vinne tillit og samhörighet med målgruppen.

¹²⁷ Uttalelsene er også tilgjengelig på andre islamistiske nettsteder som blant andre 'theunjustmedia.com', 'alqimmah.net', 'kavkazcenter.com' og 'uruknet.info'.

¹²⁸ NATO, 2007

Ved å spille på forskjellene mellom Vesten og islam er målsetningen å fremmedgjøre det internasjonale engasjementet. Vesten, spesielt USAs gjøren og laden, knyttes til sataniske, barbariske og hykleriske handlinger. En stigmatisering som i seg selv ikke er uvanlig, men som nører oppunder idéen Huntington presenterte i *The Clash of Civilizations*¹²⁹.

Korrelasjonen mellom de tre uttalelsene er stor. Mange av de samme momentene som å hedre de falne som martyrer, demonisering av USA og dets allierte, advare mot fiendtlige taktikker, oppfordre til samhold, respektere sivilbefolkningen osv går igjen. Det er ingen prinsipielle avvik mellom disse tre annet enn at det kan synes som det skjer en utvikling mot et stadig større antall oppfordringer, som kan tyde på at bevegelsen er blitt større og dermed krever større grad av ledelse. Dessuten henvender mulla Omar seg til stadig flere målgrupper. Dette er ambisiøst, og kan forklares med at responsen viser bredde i målgruppene. Man ser også en økende politisk og sosial bevissthet ved at internasjonale hendelser omtales og utnyttes.

Det er fra vestlig hold åpnet for at afghanske myndigheter kan gjøre forhandlingsfremstøt overfor Taliban. Dette avslås kontant av mulla Omar som forklarer fremstøtet som et resultat av at Taliban har tvunget de internasjonale styrkene til forhandlinger for å trekke seg ut med æren i behold. Tilbudet til de internasjonale styrkene om sikre forhold å trekke seg ut under kan trolig kun betraktes som et tilsvarende til Karzais tilbud om at mulla Omar skal få sikkert leide i Afghanistan dersom han vil forhandle.¹³⁰

Dessuten er de internasjonale styrkenes legitimitet et gjennomgående tema for mulla Omar som karakteriserer de som ulovlige, okkupanter, inntrengere, imperialister, korsfarere med mer, og sammenligner dagens internasjonale nærvær med Sovjetunionens 10-årige okkupasjon.

Blant informasjon som ufrivillig fremkommer fra avsenderen kan den overdrevne seierssikkerheten like gjerne tyde på det motsatte. Oppfordringer til nabolandene, regionen og hele verden om å hjelpe Afghanistan, og oppfordringene til samhold blant egne styrker samt respekt for egne landsmenn kan tolkes som at mulla Omar har liten reell makt over en stadig større og mer fragmentert bevegelse. Det hjelper heller ikke at han holder seg skjult, uten mulighet til direkte ledelse.¹³¹

Omar er også opptatt av *lurendreierier* (trickeries) som gjennomføres av fienden. Dette kan tolkes på flere måter, bl a utspillene om forhandlinger med Taliban, bevæpning av lokalbefolkningen som er interessert i å stå imot Taliban, erstatte opiumsproduksjon med hvete

¹²⁹ Huntington, 1997

¹³⁰ Burns, 2008

¹³¹ Rashid, 2008, s. 401

og andre lignende tiltak som er aktuelle i opprørsbekjempelse. Han karakteriserer det som å injisere uenighet blant mujahedin, og mellom mujahedin og lokalbefolkningen, noe som fra vestlig hold er målsetningen med tiltakene.

Uttalelsene kan også tolkes i retning av behov for rekruttering siden mye spalteplass vies til å oppfordre religiøse ledere, lærde og tidligere mujahedin om å rekruttere unge menn i stedet for at de lar seg verve i de afghanske sikkerhetsstyrkene.

Omar benytter knapt ordet "Taliban" og viser konsekvent til ordet "mujahed" som klinger godt hos afghanerne basert på mujahedins innsats mot sovjetrusserne for å trekke paralleller mellom USA/ISAF og Sovjetunionen som to okkupanter.

Tilsynelatende målgrupper for Eid-uttalelsene er egne styrker, familier til martyrer, og andre afghanere som er ønskelig å påvirke, samt utenlandske støttespillere og sympatisører.

De endelige målgruppene, med tanke på at dette i utgangspunktet spres via internett, er de få i Afghanistan som har tilgang på internett, men også de som får viderebrakt uttalelsene muntlig i moskeer, over radio og ansikt til ansikt. Gjennom media vil også involverte soldater samt innbyggere i troppebidragsytende nasjoner få greie på innholdet som vil kunne farge deres situasjonsbilde og holdning til nasjonenes engasjement i Afghanistan.

Det foretrukne medium er internett som er den raskeste metoden for å spre informasjon til et bredest mulig publikum. Ved å distribuere den på sju språk som uttalelsen 7. desember 2008 så utvider man nedslagsfeltet ytterligere og ikke minst målgruppens evne til å tilegne seg informasjonen hurtig. Det sier også noe om bevegelsens språkkyndige støttespillere.

Det er vanskelig å analysere seg frem til hvilken effekt disse talene har, men det må være grunn til å tro at de sterkest religiøst og ideologisk motiverte tilhengerne legger stor vekt på uttalelsene, samt sannsynligvis pårørende som trøstes med at deres kjære har fått martyrstatus.

Etter talen i 2007 hvor Omar oppfordrer til medfølgende holdning overfor sivilbefolkningen så kan det rekordstore resultat av sivile drepte av Taliban i 2008 stå som en klar indikator på at oppfordringen ikke hadde hatt særlig effekt. Heller ikke påstanden om at de internasjonale styrkene er i ferd med å trekke seg ut snart ettersom 21000 ekstra soldater, bare fra USA, settes inn i 2009.¹³²

¹³² Obama, 2009, 27. mar

5.1.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak

Talibans evne til å drive strategisk kommunikasjon har blitt dramatisk forbedret siden 9/11 og deres metoder preges i dag av sofistikert teknologi, omfattende nettverk og spredningshastighet. Taliban fremstår med selvtillit og situasjonsforståelse.¹³³ Ahmed Rashid¹³⁴ karakteriserer dette som et dramatisk skifte fra den gang de forbød aviser og TV, og tillot kun én radiokanal som var sterkt religiøst preget. Han understreker at det ene og alene skyldes al-Qaida som i 2003 overbeviste Taliban om å bli mer medievennlige, og som nå har resultert i *"a very brilliant media campaign, which gets better all the time."* Han forklarer det blant annet med at talsmannskorpset har fått lov til å arbeide uforstyrret i Pakistan med fri tilgang til det internasjonale nyhetsmarkedet.

Freedmans henvisning til Casebeer & Russell i kapittel 3 understreker muligheten til i stedet for fysisk ødeleggelse av fienden heller fokusere på å undergrave de narrativer som fienden bygger sin appell på, og som oppildner og styrer deres tilhengere. Dette kan benyttes for mulla Omars Eid-uttalelser, og jeg har valgt følgende punkter fra analysen som kan betraktes som muligheter til å redusere effekten av Talibans propagandainnsats:

1. Legitimere sentralregjeringen
2. Narrativen om befolkningens sikkerhet

Legitimere sentralregjeringen

Sett i forhold til McCormicks diamantmodell henvender Omar seg direkte til befolkningen og det internasjonale samfunn, mens han indirekte henvender seg til de internasjonale styrkene og sentralregjeringen som utgjør staten i modellen. Dette betyr at han prioriterer de det realistisk sett er mulig å påvirke, mens statsaktøren indirekte får vite hvordan de blir betraktet.

Med sine Eid-uttalelser forsøker mulla Omar å gi en optimistisk beskrivelse av situasjonen og bygge legitimitet for Taliban ved å svekke den lovlig valgte regjeringen.

I følge Phil Cox¹³⁵ analyseres uttalelsene og temaene nøye av ISAF, men han mener effekten er begrenset da det propagandamessige innholdet svekker troverdigheten, selv hos muslimer. I følge Rashid holder alle muslimske ledere i hele verden Eid-taler, og han ser ikke den store effekten av mulla Omars taler med unntak av at det kanskje styrker ham som Amir ul-Momeneen (Commander of the Faithful), Talibans leder og at han gjerne skulle sett seg selv som leder for den muslimske verden.

¹³³ Foxley, 2008

¹³⁴ Herfra og ut vil referanser til Ahmed Rashid være knyttet til intervjuintervjuene, som kan leses i sin helhet i vedlegg 9, dersom ikke annet fremkommer i teksten.

Kai Eide¹³⁶ er også usikker på hvor stor vekt den bør tillegges. Han sier at den legges merke til av både afghanske myndigheter og det internasjonale samfunn som noterer seg hva og hvem som nevnes, men han er usikker på hvilken påvirkning uttalelsene har på den jevne afghaner. Han mener også at det er vanskelig å stadfeste hva den egentlige intensjonen er, om den er rettet mot eget folk siden Omar gir retningslinjer for faktisk virksomhet, eller for å skremme motstanderen. Eide konkluderer med: *”Likevel – det som faktisk gjøres på bakken er hva som tiltrekker seg oppmerksomhet.”*

Det umiddelbart opplagte tiltaket vil være kontrapropagandateknikken *begrensende tiltak* som i dette tilfellet medfører å gå ytterligere inn for å blokkere nettstedene, men det kan samtidig signalisere manglende respekt for ytringsfrihet, et prinsipp som vestlige land holder høyt.

Dessuten vil det redusere mulighet for nøkterne akademiske studier av uttalelsene som på sikt vil kunne være et mottiltak i seg selv. Å analysere uttalelsene er dessuten en hensiktsmessig måte å skaffe informasjon til etterretningsformål og kontrapropagandatiltak.

Teknikkene *taushet* og *bagatellisering* vil begrense effekten på vestlige målgrupper inntil vestlige medier vier dem ytterligere oppmerksomhet, noe som kan medføre en mistenksomhet på bakgrunn av påstått ”hemmelighold”.

Eid-uttalelsen i oktober 2007 ble av Nato forsøkt håndtert ved bruk av kontrapropagandateknikken *direkte motsvar* (direct refutation). Nato fant mange påstander fra mulla Omar som var misvisende og feilaktige og så seg nødt til å korrigere disse faktafeilene.¹³⁷ Det må antas at direkte motsvar ikke bidrar med annet enn hva hovedvekten av den vestlige verden allerede har som forforståelse når en så religiøst og kulturelt preget uttalelse skal tolkes. Dessuten er ulempen ved direkte motsvar at man på ny presenterer uttalelsen og gir den oppmerksomhet, noe som er spesielt ugunstig i forhold til at alle tre intervjuobjektene toner ned effekten av uttalelsene.

Cox understreker enkelte moskeers betydning som det tradisjonelle forum for videreformidling av budskap til den analfabetiske befolkningen. Dersom moskeer utnyttes til propagandaformål kan det være problematisk å skille mellom propaganda og tradisjonell informasjon.

¹³⁵ Herfra og ut vil referanser til Phil Cox være knyttet til intervjusvarene som kan leses i sin helhet i vedlegg 7.

¹³⁶ Herfra og ut vil referanser til Kai Eide være knyttet til intervjusvarene, som kan leses i sin helhet i vedlegg 8, dersom ikke annet fremkommer i teksten.

¹³⁷ NATO, 2007

Dermed vil det å bygge positive relasjoner til nøkkelkommunikatorer som imamene være et mulig tiltak, noe som argumenterer for bruk av Key Leader Engagement (KLE) som et ledd i *begrensende tiltak* hvor målgruppen hindres i å bli påvirket av motstanderen. Andre nøkkelledere er de eldre i stammene og landsbyrådene som i henhold til afghansk kultur er de med den reelle makten, og som gjerne kan gå på tvers av de offisielle myndighetene.

To av Talibans hovedmålsetninger er, ifølge Eide, å underminere det internasjonale samfunn og undergrave afghanske myndigheters evne til å levere [tjenester til sitt folk]. Dette samstemmer med mulla Omars uttalelser som i stor grad spiller på svekket vestlig anseelse blant afghanerne og manglende respekt for sentralregjeringen. For å unngå at disse utspillene skal få grobunn hos den afghanske befolkningen må de vite bedre, og en måte å kommunisere dette på er ved bruk av tidsriktige fakta som taler for bruk av kontrapropagandateknikken *ryktekontroll*.

Persepsjonen ligger i det kognitive domenet¹³⁸, og ved at befolkningens persepsjon preges av en stadig forverret situasjon så er det dette inntrykket som gjelder. Ifølge Rashid er den afghanske persepsjonen av at Taliban vinner mens amerikanerne taper skapt av media og Talibans propaganda. Frykten for at dette skal feste seg hos afghanerne skyldes ikke bare Talibans militære suksess, men at de har vært meget suksessfulle med å vinne “hearts and minds”. Og for tiden eksisterer ingen motstrategi, sier Rashid.

Dette støttes av Eide som sier at dersom befolkningen føler at det internasjonale samfunn er på defensiven så vil de posisjonere seg i forhold til Taliban i tilfelle de skulle komme til makten. Talibans propaganda skremmer befolkningen og påvirker deres opptreden overfor de ulike aktørene.

Både Cox og Eide er klar på at nøkkelen ligger hos The Government of the Islamic Republic of Afghanistan (GIROA). Cox mener at det er de som må kontre Talibans propaganda: “*The AFG voice must challenge the TB and offer a viable, constitutional, alternative to the extremism preached by the TB*”.

Dette støttes av Crisis Groups rapport nr 158 og deres anbefalinger (pkt 1 a-d)¹³⁹ til de afghanske myndighetene som oppfordrer til å åpne informasjonsflyten, respondere raskere på hendelser,

¹³⁸ FFOOD, 2007, s. 69-71. Domenemodellen består av de fire domener. Det fysiske domenet representerer der hvor kampen skjer og hvor plattformer og sensorer virker. Det sosiale domenet er hvor menneskelig interaksjon, lederskap og samhandling finner sted. I informasjonsdomenet skapes, behandles og distribueres informasjons, men også angripes og manipuleres. I det kognitive domenet formes persepsjoner, verdier, situasjonsbevissthet og beslutninger. I dette domenet vinnes og tapes kriger.

¹³⁹ Crisis Group, 2008b, s. ii

fordømme Talibans angrep og drap, samarbeide med media, og åpne rettssaker og høringer av arresterte opprørere.

Eide forklarer GIROAs rolle ved at de må vise at de kan forbedre hverdagen til befolkningen ved å bygge effektive institusjoner og motarbeide korrupsjon med alle midler. Begges argumenter bidrar til å bygge opp under myndighetenes legitimitet ved at de selv blir mer synlig og viser vilje til å fortjene legitimiteten. Dette taler for kontrapropagandateknikken *avledning* hvor oppmerksomheten ledes fra Taliban til GIROA som den legitime og sterkeste aktør.

Noe som går igjen i mulla Omars strategiske propaganda er målet om å reetablere talibanstaten, en ambisjon som har stått uendret siden Talibans fall i 2001. Med meningsmålingsresultater som viser at 96 % av afghanerne ikke ønsker Taliban tilbake ved makten er dette et viktig overtalelsesargument som kan brukes i IO- og kontrapropagandasammenheng. I følge Rashid er et sentralt poeng ved et gjenoppstått Taliban at de foreløpig ikke har kommet opp med en troverdig og realistisk plan for hvordan de vil styre landet med tanke på saker som økonomi, samfunn og politikk; *"We know that they don't want democracy, we know that they want Shariah law. But beyond that they have not really been able to present any kind of any real authority to the afghan population as a political and social and economic, and development model. That was their failing before and is their failing today."*

Riktignok har andelen som ønsker Taliban tilbake øket fra 1 % i 2005 til 4 % i dag,¹⁴⁰ noe man skal være bevisst i den videre kontrapropagandainnsatsen.

I kontrapropagandaen kan det være fordelaktig med et klart skille mellom ISAF og GIROA så ikke feiltrinn hos den ene sverter den andre. Likevel er det imperativt med et samarbeid for å dra synergier av hverandre. Det må komme klart frem at ISAF er i Afghanistan på invitasjon fra GIROA, et budskap som fremheves av Crisis Group (pkt 5)¹⁴¹, men det må også fremheves at styrkene står ansvarlig for sine handlinger, eksempelvis ved at det gjennomføres grundig etterforskning ved feiltrinn. Dersom ISAF oppfattes som rettskafne vil dette styrke inntrykket av GIROA som rettskaffent og dermed bidra til å bygge legitimitet. Dette hjelper dog lite ved fortsatt korrupsjonen og mangel på straffeforfølgelse av sentrale myndighetspersoner i Karzais regjering, noe også Eide understreker.¹⁴²

¹⁴⁰ BBC/ABC/ARD, 2009, s. 8

¹⁴¹ *ibid*

¹⁴² Viser til Kai Eides svar på spm 1 i intervjuet hvor han ene og alene viser til Crisis Groups rapport.

På den mer praktiske siden kan ISAF IO og PAO bidra til å styrke GIROAs kompetanse innen mediehåndtering og kontrapropaganda for å svare på Cox' oppfordring og Crisis Groups anbefalinger (pkt 4 a-d)¹⁴³ til troppebidragsytende nasjoner om å kommunisere tydeligere hva ISAF gjør, inkludere nasjonal og internasjonal media, bygge språkkunnskaper, gjøre de på taktisk nivå i stand til å respondere raskere på hendelser, og la afghanerne etterforske hendelser som ikke inkluderer internasjonale tropper. Rashid trekker også frem behovet for å kommunisere hva ISAF gjør; *“there has to be much greater transparency of, I have been saying this for a long time, military operations. Nobody knows what NATO is doing.”*

Eksempelvis kan IO bidra med kvalifisert PSYOPS-personell (pkt 4b) og ressurser til å nå målgruppene med direkte rettet informasjon for å markedsføre de gode resultatene som oppnås. PAO holder kontakt med lokale korrespondenter for nasjonale og internasjonale medier (pkt 4a), og delegerer PA-oppgaver til personell på taktisk nivå slik at de kan respondere raskere på lokale hendelser hvor internasjonale styrker er involvert (pkt 4c) og som kan videreformidle forespørsler til de rette afghanske institusjoner (pkt 4d).

USA er uten sammenligning den nasjon som i størst grad demoniseres av mulla Omar. Dernest kommer USAs allierte. Det internasjonale styrkebidragets anseelse har dalt jevnt i Afghanistan de senere årene ifølge BBC/ABC/ARDs meningsmålinger.¹⁴⁴ Noen steder har det vært til fordel for de lokale myndighetene og politiet, andre steder for Taliban.

Da forsvarsminister Anne-Grethe Strøm-Erichsen kommenterte CMIIs rapport fra Faryab-provinsen hvor det fremkommer at lokalbefolkningen har mindre tillit til ISAF og større tillit til de lokale myndighetene (26 % i 2007 - 85 % i 2009) så fremhevet hun det som en positiv utvikling, selv om hun helst hadde sett at begge oppnådde økt tillit.¹⁴⁵ Den aktøren det er viktig å øke anseelsen til er nettopp de lokale myndighetene for derigjennom å øke sentraladministrasjonens legitimitet. Siden sentralregjeringen er nært knyttet til det internasjonale nærværet er det behov også for å vise befolkningen i større grad at det internasjonale nærværet er til det gode for landet. Dette kan gjøres ved kontrapropagandateknikken *indirekte motsvar* ved å profilere større utviklingsprosjekt som tydelig synliggjør fordelene for befolkningen slik at de etter egen konklusjon forkaster Talibans argumenter. I henhold til målsetningen med det internasjonale engasjementet i Afghanistan så er

¹⁴³ *ibid*

¹⁴⁴ BBC/ABC/ARD, 2009, s. 7

¹⁴⁵ Sævrøy, 2009

det å bygge opp et fungerende statsapparat en av de viktigste målsetningene. Derfor kan det være naturlig at GIROA står som avsender av budskapet både på kampanjemateriell og i media. For hvert positive mål som oppnås må det promoterer ut til pressen, lokalt så vel som internasjonalt. Gjerne via et afghansk medieapparat, støttet av PAO om nødvendig.

Et viktig mottiltak mot denne type strategisk propaganda er ved daglig *Presence, Posture and Profile* (PPP). For det er ved menneskelig interaksjon i det sosiale domenet at situasjoner oppstår som kan bli spredd via informasjonsdomenet og prege det kognitive domenet. Hvordan de internasjonale aktørene blir oppfattet kan derfor spille en viktig rolle for mottagelsen i et lokalsamfunn og assosiasjonen til GIROA. I militær sammenheng forsøker man å være bevisst dette ved å ha en hensiktsmessig positur blant sivilbefolkningen. Beret i stedet for hjelm, våpenet hengende ved siden i stedet for i klarstilling, kjøre i takt med det øvrige trafikkbildet osv. Dette er noen dilemmaer man står overfor i det daglige i forhold til egen sikkerhet. Desto bedre oppfattelsen av ISAF er, jo vanskeligere er det for Taliban å få grobunn og forståelse for sin kritikk.

Narrativen om befolkningens sikkerhet

I McCormicks teori er befolkningen en sentral målgruppe for både *staten* og *motstaten*. Dermed oppstår en kiving om befolkningens oppmerksomhet og persepsjon av hvem som best ivaretar befolkningens ve og vel, men også hvem som har de sterkeste påvirkningsmidlene. Den lave oppslutningen om Taliban viser at afghanerne ikke ønsker et nytt talibanregime, noe som har tvunget Taliban til å benytte sterkere virkemidler som kan være svært effektive ved sin brutalitet eller trusler om sådan, mens det internasjonale bidraget ikke kan konkurrere på den arenaen. Den israelske statsviteren Gil Meroms¹⁴⁶ argument om at demokratier mislykkes i små kriger fordi de finner det ekstremt vanskelig å eskalere volds- og brutalitetsnivået tilstrekkelig for å sikre seier, blir i dette tilfellet interessant. Dersom opprørere iht Griffith effektivt kun kan kontres på egne arenaer og med samme virkemidler¹⁴⁷, så kommer ISAF til kort med dagens etiske og juridiske begrensninger for voldsbruk. Det understreker behovet for å hente frem igjen gamle erfaringer innen opprørsbekjempelse for å sette oss i stand til å bekjempe dagens og fremtidens opprørere.¹⁴⁸ I følge dr Dave Sloggett utsettes vi for et 'andre generasjons asymmetrisk opprør' som støttes av en sofistisert mediaoperasjon som styrker et antall viktige, men enkle budskap.

¹⁴⁶ Merom, 2003, s. 15

¹⁴⁷ Mao & Griffith, 1961, s. 33-34

¹⁴⁸ Kilcullen, 2006, s. 111

Eksempelvis at gjennom jihad skal sionistisk og kristen ødeleggelse av islam bekjempes, og på den måten setter de sin kamp inn i en 1200-tallskontekst.¹⁴⁹

I henhold til *orkestermodellen* er det ufravikelig at alt ISAF foretar seg i Afghanistan, som en av flere sentrale aktører, må være til støtte for en overordnet narrativ som afghanerne kan forstå og relatere seg til. Sikkerhet, eller mangel på sådan, er noe alle kan relatere seg til.

Sikkerhet er en av de største utfordringene i Afghanistan. Ifølge både Eide og Rashid er Talibans hovedmålsetning å skape frykt og terror ved å projisere deres aktiviteter mye større enn virkeligheten tilsier. Skremselspropagandaen fra Taliban, eller den *væpnede propagandaen*¹⁵⁰ som Kilcullen benevner den, er såpass virkningsfull at de kan true til seg støtte, forsyninger, rekrutter og lojalitet. Som nevnt over har ikke ISAF virkemidler i nærheten så virkningsfulle, og selv om Talibans handlinger som henrettelser, gisselaksjoner, selvmordsaksjoner og veikantbomber strider mot *rettferdig krig-tradisjonen*¹⁵¹, er det lite ISAF kan gjøre med konvensjonelle midler annet enn å legge til rette for sikkerhet innenfor ressursbegrensningene. Et økt antall soldater til Afghanistan samt bidrag til trening av afghanere til de afghanske sikkerhetsstyrkene kan være en del av svaret på dette problemet.

I kontrapropagandasammenheng kan teknikken *avledning* innbefatte profilering av ”mykere” virkemidler som kraftutbygging, humanitære tiltak, skolebygging osv for å synliggjøre hva befolkningen kan oppnå dersom de tar avstand fra Taliban. Det kan skape tilstrekkelig kontrast til Talibans voldelige fremgangsmåter og dermed svekke deres narrativ.

På den annen side har afghanerne sett gjentatte eksempler på hvordan ISAFs tiltak sprenges, brennes eller beskytes for å tvinge befolkningen til å ta avstand fra alt annet enn Taliban. Det samme opplever NGOer som skremmes til å avslutte sitt bistandsarbeid.¹⁵²

Ved å etablere skyggemyndigheter i store deler av Afghanistan¹⁵³ har Taliban skapt en riset-bak-speilet-mentalitet som kan bli en realitet dersom den viktigste hindringen – det internasjonale militære nærværet – tvinges vekk. Dette vurderes av alle tre intervjuobjektene som den viktigste strategiske målsetningen til Taliban, og gjennomsyrrer deres narrativ. Så lenge sikkerheten ikke er tilstede får denne narrativen innpass, og blir uimotsagt. Når kun 4 % av afghanerne ønsker Taliban tilbake ved makten tilsier det at det skal være mulig å oppnå støtte til å bekjempe dem.

¹⁴⁹ Sloggett, 2007, s. 18.

¹⁵⁰ Kilcullen, 2009, s. 59

¹⁵¹ Syse, 2003

¹⁵² Newton, 2009

¹⁵³ I en rapport presentert 8. desember 2008 hevder International Council on Security and Development (ICOS) at Taliban og andre opprørsgrupper har økt sin permanente tilstedeværelse til 72 prosent av landet. Rapporten definerer permanent tilstedeværelse som et gjennomsnitt på et eller flere opprørsangrep per uke gjennom hele året.

På den annen side, dersom Taliban har permanent tilstedeværelse i 72 % av landet¹⁵⁴ gir det dem anledning til å fortsette å skremme befolkningen til lydighet og oppslutning. Ifølge samme rapport kreves økning og spredning av det militære nærværet for å sørge for den tiltrengte sikkerheten. Imidlertid kan det stilles spørsmål ved ICOS sine statistiske metoder. Ett angrep i en provins i løpet av en uke betyr ikke nødvendigvis at Taliban kontrollerer provinsen. Rapporten skiller heller ikke klart nok mellom opprørsvirksomhet og kriminalitet.

Å spre sikkerhet og bistandsarbeid ut i distriktene synliggjør også det internasjonale nærværet for en større del av befolkningen og flere vil kunne dra nytte av den internasjonale innsatsen. Det er også slik at så mange som to tredeler av Taliban er motivert av lokale saker, og ved å ta tak i lokale utfordringer som vannressurser, helse, skole og sikkerhet vil Talibans innflytelse kunne reduseres.¹⁵⁵ Dette vil igjen redusere virkningen av deres propaganda både lokalt og nasjonalt, og dermed kunne fungere som *vaksinering* av befolkningen som et kontrapropagandatiltak.

Lokalt fokus og betydningen av lokale saker står også sentralt i Maos verk hvor hans trefasestrategi tilsier at det er ute på landsbygda man starter oppbygging av en geriljahær.¹⁵⁶ Dette taler for at det er på landsbygda ISAF bør sette inn opprørsbekjempelsesressursene, ikke i hovedstaden og de store byene. På dette området kan ISAF operere der opprørerne opererer, hvor begge parter forsøker å påvirke i det kognitive domenet. Dette understrekes av USAs spesialutsending til Afghanistan og Pakistan, Richard Holbrooke, som hevder: "*The Taleban cannot control the cities and the Afghan government has trouble in much of the countryside*".¹⁵⁷

YouTube er blitt et populært fenomen blant dagens unge, og Talibans utnyttelse av YouTube for å spre sin informasjon er økende¹⁵⁸, noe som tilsier en økt utnyttelse av dette mediet også av ISAF som et ledd i teknikken *vaksinering*.¹⁵⁹ Ikke nødvendigvis i form av filmklipp fra kamphandlinger, men med en positiv vinkling som eksempelvis ved å vise representanter fra lokalsamfunnet som uttaler seg om en nybygget skole, brønn, vei, helseklinikk, hvetedyrking osv, eller tydelige bevis på hvordan Taliban benytter barn og kvinner som menneskelige skjold.¹⁶⁰

¹⁵⁴ ICOS, 2008, s. 5.

¹⁵⁵ DeYoung, 2009

¹⁵⁶ Mao & Griffith, 1961, s. 20-22

¹⁵⁷ Doucet, 2009

¹⁵⁸ ThaIndian News, 2008

¹⁵⁹ Newton, CNN, YouTube

¹⁶⁰ Ibid

Orkestermodellen beskriver narrativen som musikken fra et samstemt orkester under kyndig ledelse. Mulla Omars Eid-uttalelser representerer mot-narrativen, og dermed har man en kamp mellom narrativer for å bruke Freedmans uttrykk.

President Barack Obamas nye "AfPak-strategi"¹⁶¹ fokuserer på en rekke tiltak som kan bidra til å skape en overbevisende narrativ. Hovedfokuset er at Afghanistan er et internasjonalt ansvar, et felles prosjekt som ikke kan gjøres av USA alene. Det kreves en helhetlig tilnærming fra alle deltagende nasjoner og aktører rettet mot både Afghanistan og Pakistan, da suksess i det ene landet er avhengig av suksess i det andre. Det kreves klare målsetninger. Det fokuseres på regionalt samarbeid, fokus på å bygge opp afghanske sikkerhetsstyrker og sivile tiltak hvor den militære innsatsen tones ned. Fiendene er fortsatt al-Qaida og Taliban, og de uforsonlige grupperingene må bekjempes, mens de moderate skal få en mulighet til reintegrering. Nato og internasjonale organisasjoner og samarbeidsfora skal styrkes. En strategi som også kan tas til inntekt for Crisis Groups pkt 8¹⁶² om å øve press på den pakistanske militærmakten for å avslutte fredsforhandlingene med Taliban og afghanske opprørere som opererer ut i fra Pakistan, og heller få i stand dialog mellom Kabul og Islamabad.

I sin tale adresserer Obama en rekke av de mest sentrale målsetningene, og dersom denne narrativen følges opp med reelle handlinger så har den potensiale til å kunne bli som Rupert Smith argumenterer: *"In War Amongst the People you have to write, act and tell the most compelling story"*.¹⁶³ Strategien kan også understreke gyldigheten av Rupert Smiths fiktive formel¹⁶⁴ $Kampevne = Materiell \times Metode^2 \times 3Vilje$ hvor en endring av strategi kan representere en effektivisering av metoden, og jo større faktorene er, jo viktigere blir metoden for kampevnen. I henhold til Rashid er general David Petraeus, sjefen for den amerikanske sentralkommandoen, og den amerikanske sendemannen til Pakistan og Afghanistan, Richard Holbrooke, svært opptatt av å forme retningslinjer for håndtering av media og propaganda. Noe som samstemmer med Maos ord; *"The mind of the enemy and the will of his leaders is a target of far more importance than the bodies of his troops"*.¹⁶⁵

Eide hevder strategien er av større deklarasjonskraft enn konkret verdi for folk flest. Han mener dessuten at de to landene er såpass forskjellige som to suverene stater og at strategien kan ha en negativ effekt ved å *"'klumpe' sammen to ulike land som er veldig ulike."*

¹⁶¹ Obama, 2009, 27.mar

¹⁶² Crisis Group, 2008b, s. iii

¹⁶³ Smith, 2007b

¹⁶⁴ Smith, 2005, s. 242. I originaltekst: $Capability = Means \times Way^2 \times 3Will$.

¹⁶⁵ Mao & Griffith, 1961, s. 23

Nissens påstand om at ISAF gjennomfører kinetiske operasjoner, støttet av informasjonsoperasjoner, mens Taliban benytter voldshandlinger til å underbygge sin informasjonsspredning, er vesentlig her. Han foreslår en tilpasning til Talibans modus operandi for å kunne operere i det kognitive domenet hos alle relevante målgrupper.¹⁶⁶ Blant intervjuobjektene var det delte meninger om Nissens formulering. Cox er uenig og mener at ISAFs StratCom-strategi i dag avgjør bruk av kinetiske operasjoner og støtter leveringen av de effekter disse operasjonene gir. Videre at mye gjøres av PAO/IO og PSYOPS for å forme informasjonsmiljøet for afghanerne. Han karakteriserer dessuten Taliban for å være mye mer reaktive, ubundet av sannheten og ville opplagt ikke nøle med å bruke makt uten å avklare dette med sitt propagandaapparat. Dette er et poeng som delvis støttes av Rashid som sier at Nissens formulering ikke gjelder universelt; *"Many operations are just standard guerrilla attacks which have nothing to do with trying to make propaganda out of them."* Rashid tillegger det ikke vekt at hver geriljahandling bidrar til å undergrave GIROAs legitimitet og derfor kan anses som propaganda. Eide, på den annen side, er langt på vei enig i at ISAF har for stort fokus på kinetiske virkemidler når han sier at ISAFs reaktive informasjonsstrategi gir inntrykk av å være på defensiven, og at det er vanskelig for ISAF å publisere suksesshistorier. Intervjuobjektene forskjellige oppfatning av ISAFs fokus er interessant og fremhever deres ståsted og erfaring. Ytterkantene er Cox og Eide hvor Cox hovedsakelig har fokusert på strategisk kommunikasjon i ISAF, mens Eide ser det hele fra et overordnet perspektiv.

5.1.3 Sammendrag Case 1

Jeg har i dette case gjennomført en generell kontrapropagandaanalyse av mulla Omars Eid-uttalelser hvorpå jeg har tatt for meg noen sårbarheter fra analysen og drøftet disse som ulike muligheter for ISAF, i den hensikt å kunne redusere propagandaeffekten av tiltaket. Effekten av selve uttalelsene er av intervjuobjektene ikke vurdert å være spesielt stor, men tematikken som benyttes som påvirkningsargumenter gjenkjennes også i andre propagandatiltak. Spesielt er Eid-uttalelsenes rolle som Talibans strategiske kommunikasjon vurdert, og hva som kreves av strategisk motsvar med økt fokus på narrativen som ikke-kinetisk våpen. Videre er flere kontrapropagandateknikker vurdert sammen med ulike PSYOPS-aktiviteter, samt PAOs rolle. De mulighetene som fremkom fra drøftingen tilsier at ISAF kan bidra til å redusere grunnlaget for Talibans argumentasjon der dette er mulig, men at GIROA bør være budskapets avsender for å bidra til myndighetenes legitimitet og troverdighet.

¹⁶⁶ Nissen, 2007, s. 11

Afghanernes sikkerhet er en helt sentral oppgave, fordi en stor del av den effektfulle talibanpropagandaen er hva Kilcullen kaller for *armed propaganda*. Dermed er tilrettelegging for sikkerhet og profilering av dette et helt sentralt kontrapropagandatiltak.

5.2 Case 2 – Spektakulære aksjoner

Mens forrige case var direkte propaganda og tok for seg en ikke-kinetisk operasjon tar dette case for seg hvordan en kinetisk operasjon kan bidra til å støtte en ikke-kinetisk operasjonslinje.

I en melding fra Taliban 11. februar 2009¹⁶⁷ (vedlegg 10) tok de på seg ansvaret for en spektakulær aksjon tidligere samme dag hvor 16 talibanoperatører gjennomførte et koordinert angrep i regjeringskvartalet i hjertet av Kabul og på fengselsdirektoratet nord i byen. Angrepet var i følge Taliban en hevn for de fanger som er blitt torturert og drept av ”korsfarerne og deres leiesoldater” under Eid ul-Adha i Pol-e-Charkhi-fengselet rett utenfor Kabul.

Meldingen avsluttes med at den pålitelige informasjonen Taliban har fått etter operasjonen viser at mer enn 100 av høyeste militære og sivile ledere og politi- og sikkerhetspersonell er blitt drept, mer enn 150 andre er blitt såret og flere titalls biler ødelagt.

5.2.1 SCAME-analyse av 'Kabul Raid' 11. februar 2009

Kilden er etter alt å dømme al-Emarah, Talibans offisielle hjemmeside. Den kan se ut til å være oversatt til engelsk av nettstedet, da jeg ikke har funnet andre engelskversjoner. Selv om beskrivelsen av selve handlingsforløpet ikke er så ulikt det nyhetsmediene oppgir så er antallet drepte og sårede sterkt overdrevet og budskapet betraktes derfor som *grå propaganda*.

Rasjonalet bak aksjonen var, etter meldingen å dømme, å hevne drepte og torturerte talibanfanger. Samtidig benyttes anledningen til å rette en trussel til den nyutnevnte president Obama om at dette vil fortsette dersom muslimer ikke behandles rettferdig. Den tilsiktede reaksjonen var sannsynligvis å sette seg i respekt overfor justis- og fengselsmyndigheter, øvrig statsledelse i Afghanistan, sende et skarpt signal til USA, samt vise tilstedeværelse som en maktfaktor også i selve hovedstaden.

Meldingen ble sluppet bare noen få timer etter at aksjonen ble gjennomført, noe som tyder på nær kommunikasjon mellom aksjonister (de overlevende eller observatører), aksjonsledelse og medieenheten. Det må også antas at meldingen ble distribuert til andre mottakere som arabiske nyhetsmedier og assosierte nettsteder for så raskt som mulig ta på seg ansvaret for aksjonen og

¹⁶⁷ Islamic Emirate of Afghanistan, 2009, 11. feb.

dra nytte av hendelsen mediemessig. På denne måten var dette en kinetisk aksjon som et ledd i en større ikke-kinetisk operasjon hvor det kinetiske våpenet i stor grad er basert på vilje til å gjennomføre selvmord. Antallet drepte og deres betydning for regimet er sterkt overdrevet og står i sterk kontrast til de drøyt 20 alminnelige menneskene som ble drept i aksjonen og de nærmere 60 sårede.¹⁶⁸

Den tilsynelatende målgruppen ved denne aksjonen er sentralregjeringen med tilhørende offentlige myndigheter, spesielt justisministeriet og fengselsdirektoratet. Ved å nevne president Obama oppnås global strategisk oppmerksomhet. Videre de internasjonale styrkene for å bevise at de ikke kan stoppe Taliban. Samtidig visste de av tidligere erfaringer at en slik koordinert aksjon ville skape overskrifter i internasjonale nyhetsmedier og bidra til å skape internasjonal frykt. Indirekte må man regne med at både afghanere og internasjonale aktører med tilholdssted i Kabul ble påvirket av signaler om at selv ikke Kabul er trygg. De som allerede støtter og sympatiserer med Taliban ble styrket i troen på at bevegelsen er på fremmarsj. En mellomliggende eller utilsiktet målgruppe er det globale publikum som ikke har interesser i Afghanistan, men som likevel kan la seg påvirke av den frykt slike aksjoner kan skape utover operasjonsteateret.

Budskapet ble videreformidlet på internett og via telefon til aktuelle nyhetsmedier. Disse mediene er valgt for å spre meldingen så hurtig og så bredt som mulig. Den hurtige reaksjonen og meldingens detaljrikdom tyder på god kommunikasjon mellom de utøvende aksjonistene og mediaorganisasjonen.

Effekten ved denne type spektakulære aksjoner synes å være nasjonal, regional og global oppmerksomhet over et kortere tidsrom. I løpet av dette tidsrommet rekker Taliban å vise handlekraft, tilstedeværelse, skape mistillit til det internasjonale samfunns strategi, skape frykt blant de som tar avstand fra Taliban nasjonalt og regionalt samt hos de nasjoner som har styrker i Afghanistan.

En annen effekt er at sikkerheten vil bli skjerpet i Kabul, i alle fall for en periode, noe som vil binde opp ytterligere ressurser til dette formål. I tradisjonell forstand er slike aksjoner som rene terrorhandlinger å betrakte. De skaper en følelse av utrygghet og uforutsigbarhet selv i hovedstaden, blant både afghanere og utlendinger. Temporært vil det redusere bevegelserfriheten

¹⁶⁸ Oppel, 2009

hos innbyggerne som i mange tilfeller vil holde barn hjemme fra skolen og selv begrense ferdsel utenfor egen bolig.

5.2.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak

At Taliban evner å gjennomføre denne type operasjoner i hovedstaden med så stort sikkerhetsoppbud og internasjonalt nærvær kan oppfattes av omverdenen som at de er nær ved å nå sine mål om å overta makten i landet. Det at hensikten med aksjonen var å sende et tydelig budskap om at Taliban ikke aksepterer behandlingen av fengslede talibanfanger kan kanskje ses på som underordnet i denne sammenheng, men er likevel et virkningsfullt propagandaargument som kan begrenses. Det viktigste signalet var kanskje å vise evne og vilje til aksjoner av denne størrelsesorden. Uansett hvem som hadde hatt ansvaret for sikkerheten i Kabul kan man aldri forsikre seg fullstendig mot aksjoner som belager seg på selvmord, et svært virkningsfullt ”våpen” som vanligvis krever lengre tids bearbeiding av aksjonisten.

At deres aksjonsform rammer sivile står i sterk kontrast til mulla Omars oppfordringer i forrige case om skånsomhet, og når de selv skrur opp antallet drepte og sårede i sin melding, kan det være grunnlag for kontrapropaganda.

På bakgrunn av dette har jeg valgt følgende tema for kontrapropagandatiltak:

- 1) Talibans påstander om tortur og drap i amerikanskdrevne fengsel
- 2) Talibans bruk av selvmordsaksjoner
- 3) Talibans voldsbruk mot sivile

Talibans påstander om tortur og drap i amerikanskdrevne fengsel

Det mest sentrale argumentet for aksjonen, selv om dette ikke nødvendigvis er den virkelige årsaken til aksjonen, er behandlingen talibanfanger får i fengsel.

Løslatelse av talibanfanger har vært en gjenganger ved forhandlinger om gisler tatt av Taliban. Dette kravet er blitt imøtesett ved flere anledninger, noe som kan ha bidratt til ytterligere gisselaksjoner. Taliban kjenner også til hvor politisk følsomt fangebehandling er i Vesten, og hvilken motstand som eksisterer når det gjelder tortur. Å spille på denne følsomheten i sin propaganda er sannsynligvis nøye gjennomtenkt for å vinne støtte blant afghanere og skape splittelse i det internasjonale samfunns samhold og enighet om oppdraget i Afghanistan.

Human Rights Watch skriver i sin rapport for 2008: *“The US military operates in Afghanistan without an adequate legal framework, such as a status-of-forces agreement, and continues to detain hundreds of Afghans without adequate legal process.”*¹⁶⁹

Dette understreker behovet for større åpenhet og juridisk dekning for håndteringen av fanger. Et *indirekte motsvar* som vil kunne dempe dette årsaksforholdet er å informere om en reform av de juridiske forholdene i afghanske fengsel. I tillegg til signalene om at Guantanamo-fengselet skal stenges er en revidering av prosedyrer for rettferdig rettsbehandling for alle fanger en mulig respons, selv om det går langt i å innrømme at Taliban har rett. I følge den amerikanske opprørsbekjempelsesdoktrinen FM 3-24 skal fanger behandles profesjonelt, og journalister og representanter for vertsnasjonen kan inviteres til fengslene for med egne øyne se hvordan fangene behandles.¹⁷⁰ Denne type åpenhet kan være en løsning også for Pol-e-Charkhi-fengselet, igangsatt som et tiltak koordinert mellom IO og PAO.

President Obamas frigivelse av dokumenter om CIAs bruk av tortur, og en påfølgende endring av retningslinjer når det gjelder fangebehandling generelt, er et skritt i retning av å avvæpne Talibans argumentasjon.¹⁷¹ For ISAFs del blir det i denne sammenheng viktig å profilere åpenhet og internasjonalt godkjente retningslinjer for fangebehandling.

Talibans bruk av selvmordsaksjoner

De siste par årene har det blitt gjennomført flere større talibanaksjoner i Kabul og andre steder i Afghanistan som krever planlegging, koordinering, materiell og trent personell. Både angrepet på Hotell Serena¹⁷² (januar 2008), attentatet mot president Karzai på frigjøringsdagen for tilbaketrekningen fra Sovjetunionen (april 2008) og angrepet på den indiske ambassaden (juli 2008), som alle tre fant sted i Kabul, er eksempler på denne utviklingen. Av andre steder i Afghanistan var frigjøringen av 350 fanger fra fengselet i Kandahar¹⁷³ av de mest markante. Fellesnevneren for de fleste av disse spektakulære aksjonene er at de er basert på viljen til martyrdød. Derfor er det andre punktet som kan benyttes som mulighet for kontrapropaganda knyttet opp til selvmordsaksjonistens rolle.

For å gå så langt som å ville ofre sitt liv for Talibans sak er noe som bygges opp over flere år. Enten ved grundig institusjonell indoktrinering som eksempelvis kan finne sted ved religiøse skoler – madrasaer – eller ved at man over tid oppfatter sin livssituasjon så utålelig og

¹⁶⁹ Human Rights Watch, 2009, s. 215

¹⁷⁰ FM 3-24, s. 5-9

¹⁷¹ Sevastopulo, 2009

¹⁷² Mujahid, 2008

¹⁷³ Yousafzai, 2008

meningsløs at man søker en utvei og samtidig mening ved å dø for en tilsynelatende viktig nasjonal og etnisk sak, og dermed oppnå den heder og ære martyrdom gir både for seg selv og sin familie, samt ofte et økonomisk løft for de etterlatte. Tradisjonen med selvmordsangrep er ikke utbredt i verken Afghanistan eller Pakistan, men rekrutteringsgrunnlaget er stort, og Taliban har derfor lagt mye anstrengelser i å rettferdiggjøre denne praksisen.¹⁷⁴ Taliban glorifiserer selvmordsbomberne og kaller dem "our atomic bombs" eller "Mullah Omar's missiles".¹⁷⁵ Taliban rekrutterer hovedsakelig fra hjemløse og marginaliserte pashtunske ungdommer fra pakistanske madrasaer og blant afghanere i pakistanske flyktningleire som samtidig får anledning til å forsørge sin familie en periode med sitt offer.¹⁷⁶

En selvmordsaksjonist er et virkningsfullt våpen som praktisk talt er umulig å forsikre seg hundre prosent mot. Å ofre sitt liv på denne måten understreker vektingen av *vilje* i Rupert Smiths fiktive formel¹⁷⁷ $Kampevne = Materiell \times Metode^2 \times 3Vilje$. For Taliban er dette en eksistensiell krig, i motsetning til ISAF som betrakter Afghanistan som en begrenset krig. I dagens situasjon vil ikke Nato kunne konkurrere på viljefaktoren, men vil måtte satse på metodefaktoren som med tilstrekkelig innsats vil være avgjørende for kampevne i henhold til formelen. Dette har også betydning for befolkningen, som sentral aktør i McCormicks modell, og hvor deres oppslutning kan preges av spørsmålet om hvilken påvirkningsmulighet Taliban vil ha den dagen de internasjonale styrkene trekkes ut. Frykten for fremtidige represalier kan derfor være en hemsko for dagens oppslutning, noe Eide understreker når det gjelder befolkningens posisjonering i forhold til Taliban (case 1).

Viljen til selvmord gjør fysiske mottiltak underordnet. Det som kreves er en holdningsendring hos aksjonisten til å verdsette sitt eget liv tilstrekkelig til ikke å søke martyrdom. Å motarbeide indoktrineringen som skjer i madrasaene, og bidra til bedre levekår blant flyktninger kan være viktige tiltak, men siden Pakistan ligger utenfor ISAFs operasjonsområde er det problematisk å gjennomføre organisert påvirkning av disse målgruppene. AfPak-strategiens oppfordring om helhetlig tilnærming og samarbeid kan være en måte å adressere problemet på. Denne narrativen, som ISAF støtter, kan bidra til å fokusere på menneskeverd og oppfordre pakistanske myndigheter til å føre større grad av kontroll med madrasaene eller tilby alternativt skoletilbud og bedre forhold for barna det gjelder.

¹⁷⁴ Crisis Group, 2008b, s. 24

¹⁷⁵ Rashid, 2008, s. 366

¹⁷⁶ Crisis Group, 2008b, s. 3

¹⁷⁷ Smith, 2005, s. 242

Ved å gjenta narrativen i alle fora som en mot-indoktrinering mot Talibans indoktrinering taler dette for kontrapropaganda-teknikken *vaksinering*. I denne sammenheng kan det også vises til Koranen hvor selvmord betraktes som synd¹⁷⁸ og ikke-muslimsk, selv om martyrdom, hvor man tar med seg fiender i døden, hos islamistiske fundamentalister anses som en gloriøs måte å dø på og defineres ikke som selvmord.¹⁷⁹

De siste åtte aksjonistene ble kort tid etter tatt hånd om av politiet, hvorav den ene ble drept. Det skulle vise seg at aksjonen ble planlagt og styrt fra Pakistan.¹⁸⁰ Derfor kan en annen kontrapropagandateknikk være *avledning* hvor en informasjonskampanje (PSYOPS/PAO) leder oppmerksomheten vekk fra Talibans spektakulære aksjon og over på med hvilket heltemot ANSF, som fra sommeren 2008 overtok ansvaret for sikkerheten i Kabul fra ISAF¹⁸¹, håndterte situasjonen og hvor raskt de siste åtte aksjonistene ble funnet. Eide fremhever også myndighetenes evne til å respondere som langt bedre enn tidligere, inkludert bedre etterretning og koordinering mellom de ulike sikkerhetsinstitusjonene.¹⁸²

Her kan man vurdere å publisere bilder av de tilfangetatte som ikke fikk lide martyrdøden, men som heller imøtegår en lang fengselsstraff etter å ha bidratt til en slik uislamsk massakre på sivile, kvinner og barn. En mislykket selvmordsaksjonist kan ha en preventiv effekt overfor andre potensielle. En slik kampanje bør komme fra det afghanske justis- eller innenriksdepartementet med myndighetenes signatur siden ANSF sto for bragden.

Talibans voldsbruk mot sivile

Mulla Omar har ved flere anledninger oppfordret sine tilhengere om å skåne sivilbefolkningen, noe som også kommer tydelig frem i hans Eid-uttalelser. Bombeeksplosjonen ved den indiske ambassaden i juli 2008 drepte over 40 sivile.¹⁸³ Taliban nektet for å ha vært involvert i dette som med andre bombeaksjoner som dreper et stort antall sivile. Da var det bekvemt at den afghanske krigsherren Jalaluddin Haqqani, som har gått i allianse med Taliban, tok på seg ansvaret.¹⁸⁴ 'Kabul Raid' drepte flere enn 20 og såret nærmere 60 hvor av mange av disse var ansatte i de offentlige bygningene. Taliban selv meldte at de over 100 drepte var ansatte fra øverste sivile og

¹⁷⁸ Crisis Group, 2008b, s. 24

¹⁷⁹ Axelsen, 2006, s. 4

¹⁸⁰ Faiez & King, 2009

¹⁸¹ Bryne, 2008

¹⁸² Eide viser også til bomben som gikk av utenfor den tyske ambassaden i februar 09 som viste at regjeringen er bedre rustet til å respondere.

¹⁸³ BBC News, 2008

¹⁸⁴ Tjønn, 2008

militære nivå samt politi og sikkerhetspersonell, mens de over 150 sårede ble beskrevet som ”andre”.

Eide mener hendelsen åpenbart viser at Taliban har evnen til sofistikerte angrep mot mål midt i byen. Han understreker at også afghanerne ble mer skremt denne gangen da angrepet var rettet mot en bredere gruppe av befolkningen, og forsterkede sikkerhetstiltak og økt antall politi kom etter instruks fra innenriksministeren.

I følge Cox skaper Talibans egne aksjoner ofte en kontraeffekt i forhold til deres egen målsetning. Eksempelvis står de for langt flere Civilian Casualties (CIVCAS)-tilfeller enn koalisjonen, og de er meget sårbare i de tilfellene hvor de forårsaker dem.

Rashid kaller oppdukkende muligheter som Taliban utnytter for ”lucky hits” og han synes det er ufattelig (mindboggling) at de kan være så raske med å komme på banen å utnytte de til egen fordel.

Selv om de økte sikkerhetstiltakene tyder på at aksjonen har spredt frykt er det viktig i forhold til denne studiens teoretiske grunnlag at den ikke rokker ved narrativen. Nasjonalt, regionalt og globalt må man ikke endre atferd eller vise frykt, selv om det er lett å bli reaktive på slike hendelser. Endringer eller åpne uenigheter innad i koalisjoner eller allianser som respons på motstanderens handlinger viser effekt og oppmuntrer til ytterligere aksjoner.

Et angrep av denne størrelsesorden i hjertet av Kabul signaliserer overfor omverdenen om Talibans evne og vilje, men oppmerksomheten står ikke i stil til Talibans reelle makt og innflytelse, noe også Eide antyder når han viser til Talibans uttalelser sommeren 2008 hvor de hevdet å ha omringet Kabul og truet byens sikkerhet, noe som ikke medførte riktighet.

Igjen ser man viktigheten av, og mulighetene ved, det kognitive domenet som arena og at det er i dette domenet Taliban må kontres da det tross alt er her krig vinnes og tapes.

Ser man denne aksjonen i forhold til Mao Zedongs trefasestrategi kan den knyttes til strategiens fase 2 som omhandler en eskalering av opprøret mot regjeringsstyrker og offentlige bygninger.¹⁸⁵

Det vil si at Taliban har fått ønsket oppslutning og rekruttert tilstrekkelig antall soldater til å kunne gå inn i neste fase. I henhold til BBC/ABC/ARDs meningsmåling er det kun 4 %¹⁸⁶ som ønsker Taliban tilbake ved makten, noe som taler for at Maos strategi ikke gjelder for Taliban og forholdene i Afghanistan. Det er med andre ord ikke grobunn for revolusjon basert på et ideologisk grunnlag.

¹⁸⁵ Mao & Griffith, 1961, s. 20-22

¹⁸⁶ BBC/ABC/ARD, 2009, s. 8

Sett i forhold til McCormicks modell var både aksjonen og budskapet rettet mot de afghanske myndighetene (staten) og det internasjonale samfunn, mens det mer indirekte var rettet mot den afghanske befolkningen for å vise tilstedeværelse og handlekraft som maktfaktor. Dette underbygger Rashids utsagn om at Talibans propaganda er rettet mot alle; *"It's directed at NATO, it's directed at the public, it's directed at the Afghan Government, it's directed for everyone. But mostly it is used in order to build up a support-base or increasing their support-base. Either through fear, or through a sense of awe and wonder about their achievements."*

I dette tilfellet er trolig både frykt, respekt og forundring karakteristisk for effekten av aksjonen. Cox er av samme oppfatning, men setter opp en generell prioritert rekkefølge med det afghanske folk først, deretter GIRoA, nabolandene, ISAF og til slutt det internasjonale samfunn. Dette case isolert, med tydelige budskap til GIRoA og USA, kan være i strid med Cox' rekkefølge, men på den annen side er det nok ingen tvil om at afghanerne påvirkes av aksjonen. Eides rekkefølge har også den afghanske befolkningen først, men det internasjonale samfunn før afghanske myndigheter.

Et kontrapropagandatiltak i denne sammenheng kan være gjennom *indirekte motsvar* å desavuere Talibans budskap ved å introdusere en ny argumentasjonsrekke som fokuserer på helt andre deler av meldingen enn det som var hensikten. Ved å henvise til mulla Omars gjentatte oppfordringer om skånsomhet overfor sivilbefolkningen kan man benytte antallet drepte og sårede sivile for å sverte Taliban. Dette kan eksempelvis fokuseres mot å diskreditere mulla Omar på grunn av manglende lederskap eller antydninger om at hans oppfordringer ikke følges av hans egne siden lydighet står sentralt i Talibans ideologi og at mujahedin skal være ydmyke, spre brorskap og kjærlighet. Det kan tyde på at selv hans egne mujahedin ikke respekterer ham. En slik kampanje kan bidra til å så splid innad i Taliban ved å sette det øverste lederskapet og de lokale kommandantene mot hverandre, eller så en spire til uoverensstemmelser mellom mulla Omar og alliansepartneren Haqqani. Man skal på den annen side være bevisst at slike tiltak kan resultere i nye motsvar eller aksjoner som har til hensikt å bevise samhold mellom partene og som igjen kan skape farlige situasjoner for sivilbefolkningen.

Talibans sterke overdrivelser av antallet døde og sårede kan også benyttes som forsterkende for budskapet ved å signalisere at de i tillegg til å ha drept og såret sivile også "skryter" av det.

Motsvar som dette må gjennomføres på basis av grundige målgruppeanalyser og treffe der hvor det er grobunn for effekt. Budskapene må ikke være direkte, men målgruppen må trekke konklusjonene selv.¹⁸⁷

¹⁸⁷ AJP 3.10.1, s. D-4

5.2.3 Sammendrag Case 2

Jeg har i denne case tatt for meg spektakulære aksjoner generelt, og 'Kabul Raid' 11. februar 2009 spesielt, for å analysere propagandatiltak som tar utgangspunkt i denne type hendelser. Jeg har i analysen avdekket flere elementer ved aksjonen hvorav noen som mål for ISAFs kontrapropagandatiltak. Aksjonen viste både evne og vilje til å gjennomføre koordinerte angrep i Kabul, og dermed begrensninger i byens sikkerhet. Aksjonen viste også Talibans evne til hurtig og effektivt kommunisere resultatet for å oppnå global oppmerksomhet. I tillegg viste aksjonen også at Taliban er bevisst Vestens følsomhet over fangebehandling og tortur, Talibans avhengighet av selvmordsaksjonister for å ramme sine mål, og manglende skånsomhet overfor uskyldige sivile. Tiltakene som er drøftet er å profilere åpenhet og legalitet når det gjelder behandling av fanger, avglorifisere selvmord som aksjonsform i tillegg til mer overordnede og langsiktige bidrag, og utnytte divergensen mellom mulla Omars gjentatte oppfordringer om skånsomhet overfor sivilbefolkningen og de reelle resultatene.

5.3 Case 3 – Sivile drept og sårede etter ISAF-operasjoner

Dette case tar for seg internasjonale styrkers kinetiske operasjoner som utilsiktet bidrar til motstanderens propaganda, eksempelvis operasjoner rettet mot Taliban, men hvor uskyldige sivile rammes (CIVCAS). Azizabad-feilbombingen er et av de mest katastrofale CIVCAS-hendelsene og det case som her vil studeres mer inngående.

22. august 2008 gjennomførte amerikanske styrker en luftoperasjon mot det som i henhold til etterretningsinformasjon skulle være en samling av talibansoldater i landsbyen Azizabad i Herat-provinsen vest i Afghanistan.¹⁸⁸ Amerikanske talsmenn estimerte antallet drept til fem talibansoldater. Etter anklagene om et atskillig større antall drept ble det iverksatt en etterforskning for å få greie på de reelle forholdene.

FNs spesialutsending til Afghanistan, Kai Eide, kunne tidlig konstatere fra pålitelige kilder¹⁸⁹ at så mange som 92 sivile hadde blitt drept i angrepet og hvor omlag 60 av disse var barn. Han var også klar på at slike hendelser svekker afghanernes tillit til de internasjonale styrkene og ikke minst tillitten til den afghanske regjeringen som allerede sliter med anklager om å være svak, korrupt og uten evne til å påvirke det internasjonale militære bidraget.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Kahn, Salam

¹⁸⁹ Coghlan, 2008

¹⁹⁰ Boone, 2008

President Karzai var rask med å be forsvars- og utenriksministeriene sine om å revidere det juridiske grunnlaget for det internasjonale militære nærværet i Afghanistan for om mulig å sette en stopper for luftangrep mot sivile mål, ukoordinerte husransaker og ulovlig arrestasjoner av afghanske sivile.¹⁹¹ I tilfellet Azizabad ble en afghansk general og en afghansk major avskjediget umiddelbart for å gi feilaktige opplysninger til de amerikanske styrkene og en tredjemann ble dømt til døden i Herat i vest-Afghanistan for dette.¹⁹²

5.3.1 SCAME-analyse av Azizabad-tragedien 22. august 2008

Mulla Omars Eid-uttalelse 30. september 2008, beskrevet i første case, innleder med å vise sympati til alle de familier som har mistet familiemedlemmer i det han beskriver som inhumane, lovløse, nådeløse og feige luftangrep blant annet i Herat.

I en oversikt over *de internasjonale styrkenes fiasko i Afghanistan i 2008*, utstedt av Afghanistans islamske emirat (Taliban), står følgende beskrevet innledningsvis:

*“In 2008, though the invading forces of crusaders led by the USA brought down a bloodbath on the Afghans, by killing and injuring thousands of them, razing villages to dust in their whole totality as a result of brutal bombardment; turning ceremonies and functions of joys and festivities into carnage scenes, gate crashing into houses and punctuating our miserable and oppressed country men with bullets; they let their trained dogs to bite children and women and did what they could of all oppressions and atrocities. But despite that, in 2008, the Mujahideen of the Islamic Emirate sustained on them defeats in military, political and social fields.”*¹⁹³

Dette beskriver i sterke billedlige vendinger hvordan Taliban ønsker at målgruppen skal oppfatte ISAFs operasjoner. Det er tuftet på hendelser som har fått oppmerksomhet i vestlige medier, noe som viser at forfatteren av meldingen følger internasjonale medier for å finne følsomme tema som insentiver for fordømmelse i sin propaganda.

I både Eid-uttalelsen og ”fiasko-oversikten” kommer kilden tydelig frem, enten fra mulla Omar selv eller fra Afghanistans islamske emirat, men innholdet er overdrevet og må derfor karakteriseres som *grå propaganda*.

Innholdet viser klart et reflektert syn på hva som er sensitive tema i vestlig debatt, og dette har til formål å vinne sympati for Taliban både hos afghanerne så vel som andre målgrupper regionalt og globalt.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Meo, 2009

¹⁹³ Islamic Emirate of Afghanistan, 2009, 8. jan

På grunn av de sterke overdrivelsene er det nødvendig med en viss sympati for Taliban for ikke å forkaste budskapet som annet enn meningsløs propaganda. Den som har sitt informasjonsgrunnlag fra vestlige medier vil ikke kjenne igjen beskrivelsene fra Taliban. De som i utgangspunktet har en anti-amerikansk holdning vil kunne la seg farge av denne uttrykksformen. Derfor vil denne psykologiske teknikken ha størst påvirkningskraft lokalt og til en viss grad regionalt.

Detaljene som benyttes i argumentasjonen som bombing av landsbyer og ved noen anledninger seremonielle aktiviteter, husransaker, bruk av hunder osv kan kjennes igjen fra mediedekningen de siste årene. Derfor kan informasjonen sies å være basert på reelle hendelser. Innholdet er målrettet i kritikken mot det vestlige nærværet, spesielt USA, og spår landets undergang og egen seier.

Taliban benytter i økende grad katastrofale hendelser som CIVCAS til å styrke sin egen legitimitet, til tross for at de ifølge UNAMA sto bak 55 % av sivile tap i 2008. Ved å finne argumenter for å sverte den part som internasjonalt har det moralske overtaket (mandat fra FN, Bonn-avtale, Nato-vedtak osv) søker de å styrke sin egen stilling som den legitime styresmakt i Afghanistan. Ved at Taliban bevisst spiller på vestlig medias fordømmelse av vestlige styrkebidrag i argumentasjonen kan det vurderes som et ufrivillig budskap at Taliban fokuserer på det kognitive domenet fordi de har innsett at det er kun der de vil kunne vinne, noe som også understrekes ved sitatets siste setning om seire på det politiske og sosiale felt.

Når det gjelder Azizabad-katastrofen kan det synes som at målgruppen først og fremst er den afghanske befolkningen for å svekke tillitten til de internasjonale styrkene og til sentralregjeringen som lar slike følgeskader skje gang på gang.¹⁹⁴ Om målgruppen er positiv, nøytral eller negativ til Taliban er ikke relevant i dette tilfellet. Når FN opplyser om 92 drepte hvorav 60 barn vil det hos alle målgrupper, tilsiktede eller utilsiktede, ha en negativ virkning. Spørsmålet i kontrapropagandasammenheng er *hvor* negativt.

De mediekanalene som kan benyttes til å spre denne type informasjon er nærmest ubegrenset. Det som gjør informasjon om hendelsen propagandamessig viktig og effektiv er hvem informasjonen kommer fra og hvor raskt. Så lenge kilden er lokal så har den størst troverdighet, og desto lengre tid det tar fra nyheten når nyhetsmediene til den adresseres av den internasjonale styrken, desto mer innarbeidet blir den første versjonen.

¹⁹⁴ Coghlan, 2008

I tillegg til de forskjellige spredningsmåtene på internett kan nightletters, DVD med filmklipp hentet ned fra internett eller filmet i landsbyen med mobilkamera, og rykter, være alternative spredningsmåter til målgrupper som ikke har tilgang til nyhetsmedier eller internett.

Effekten som kan hentes ut av å spre denne type propaganda er hurtigvirkende og kan lett få et internasjonalt nedslagsfelt. Her behøves ikke mye overtalelse for å fordømme USA og det internasjonale styrkenærværet. Bildene og tallene taler for seg. Her er det kun snakk om hvor effektivt Taliban kan utnytte feilbombingen til egen nytte.

5.3.2 Mulighetsvindu for ISAF mottiltak

Denne hendelsen representerer noe av kompleksiteten i opprørsbekjempelse hvor konvensjonelt underlegne opprørere oppfatter det som imperativt å ty til operasjonsmønstre som f.eks. bevisst ta dekning blant sivilbefolkningen. Når uskyldige sivile rammes får det internasjonal oppmerksomhet. Dette vet Taliban å utnytte i sin propaganda.

Da er det helt sentralt i en kontrapropagandasammenheng at man bestreber å redusere alle kilder til negativ oppmerksomhet. Ut ifra analysen vil jeg trekke frem to punkter som kan vurderes som muligheter i kontrapropagandasammenheng:

- 1) Medieberedskap for å sikre hurtigere respons ved hendelser
- 2) Forberede målgruppene ved å kommunisere mål og hensikt

Medieberedskap for å sikre hurtigere respons ved hendelser

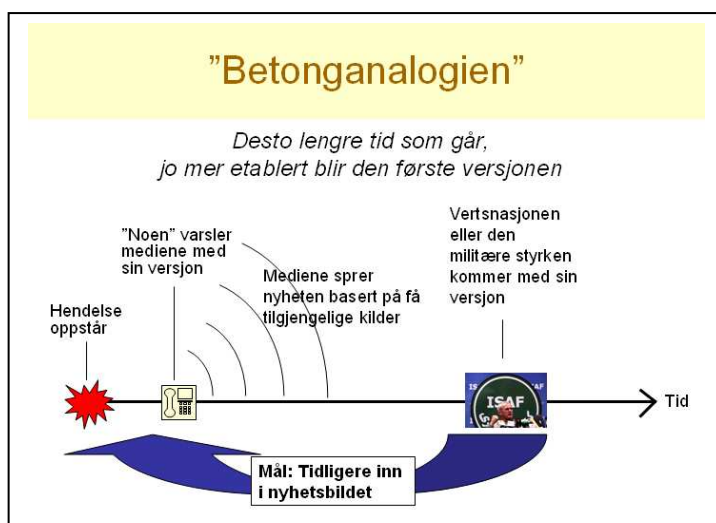
Ifølge Cox er CIVCAS det mest sensitive tema ISAF må håndtere og en opplagt sårbarhet for koalisjonen, som Taliban vet å utnytte; *"Their messaging is attuned to such events and they are quick to offer up views (often false ones – but they don't care!)"*. Cox svarer videre at slike hendelser som i Azizabad forårsaker friksjon, og hvor GIROA og NGOer er spesielt følsomme, men det er også problematisk for de deltagende nasjonene. Utviklingen har medført at medio 2008 ble det lansert et taktisk direktiv for ISAF som styrer bruken av våpen og hvor nøkkelordet er proporsjonalitet, sier Cox. Det har til hensikt å redusere slike hendelser og, dersom de skulle oppstå, være gjenstand for behørig etterforskning og rapportering. Kommunikasjon med GIROA, NGOer og media er blant nøkkelementene i håndteringen.

På samme tidspunkt som direktivet ble lansert kom også Crisis Groups rapport nr 158 som i sin anbefalings pkt 7¹⁹⁵ anbefaler troppebidragsytende nasjoner å holde seg klart innenfor internasjonal lov og at de umiddelbare militære gevinstene av luftmakt veies opp mot de

¹⁹⁵ Crisis Group, 2008b, s. iii

langsiktige konsekvensene. Proporsjonalitetsprinsippet i folkeretten tilsier at dersom et mål anses som tilstrekkelig verdifullt for den overordnede målsetningen med operasjonen kan et begrenset antall sivile drepte tillates, men det er ved helt spesielle tilfeller og beslutningen fattes på høyeste nivå i det operasjonelle hovedkvarteret. Eide, som selv har vært involvert i arbeidet etter denne tragedien, konstaterer at den, mer enn noen annen, bidro til å svekke støtten til det internasjonale samfunn, primært til de militære styrkene, i den afghanske opinionen. Han sier videre at hendelsen skjerpet atmosfæren mellom Afghanistan, særlig Karzai, og de store internasjonale aktørene, spesielt USA og Storbritannia. UNAMA gikk offentlig ut basert på egen rapport og sa seg uenig med de militære uttalelsene, noe som medførte at UNAMA kom styrket ut av situasjonen, spesielt blant afghanerne, men også i store deler av det internasjonale samfunn. Eide legger til at hendelsen også medførte en evaluering av bruk av flystøtte, samt etablering av nye forbedrede rutiner for samarbeid etter hendelser der sivile tap er et mulig resultat, mellom Afghanistan, de internasjonale styrkene og FN. Rashid kommenterer ikke denne saken spesifikt, men knytter den til samme effekt som gjelder for spektakulære aksjoner hvor Taliban er imponerende raske med å respondere på hendelser som kan bidra til å styrke deres sak. Dette vitner om et effektivt rapporteringsnettverk som fanger opp og leverer informasjon, og med en påfølgende medieberedskap for videreformidling.

I arbeidet med empirien har jeg funnet det hensiktsmessig å synliggjøre denne problematikken ved en egen analogi og jeg vil i denne sammenheng introdusere "Betonganalogien" som illustrerer hvordan de først innkomne meldingene til en nyhetsredaksjon gjerne danner de store overskriftene så lenge de ikke motsies med klare bevis på at de ikke stemmer eller trenger korreksjon.

Figur 4, Betonganalogien

De internasjonale styrkenes dilemma er at det tar tid å skaffe kvalitetssikret informasjon om de reelle resultatene fra et luftangrep. Før dette fremlegges blir ofte den første versjonen stående uimotsagt og får anledning til å herdes i publikums bevissthet. Motreaksjoner fra publikum viser seg tidligst hos de som er nærmest operasjonsområdet og som handler basert på de første opplysningene evt i form av opptøyer eller angrep mot de internasjonale styrkene. I en tid hvor mediebildet formes nesten umiddelbart etter en hendelse er det svært viktig å være klar over denne situasjonen og handle deretter. Et mottiltak mot at motstanderen skal få maksimalt utbytte propagandamessig er å etablere en medieberedskap for å håndtere henvendelser og komme med faktainformasjon så tidlig som mulig etter en hendelse, selv om denne informasjonen kun er 80% kvalitetssikret. I følge FM 3-24 skal man innrømme feil og forklare dem så fullstendig som mulig, men ikke forklare eller kommentere feil gjort av vertsnasjonen.¹⁹⁶ I dette tilfellet var det to Afghan National Army-offiserer som hadde bidratt til feilbombingen ved ukritisk å viderebringe informasjon fra en informant.

FM 3-24 argumenterer for at informasjonen må ut så fort som mulig, uten å vente på alle resultater før man går ut med informasjonen: *"Do not delay announcements while waiting for all results."*¹⁹⁷ Dette kan være et helt nødvendig tiltak for å unngå at en feilaktig eller uønsket nyhet herdes i folks bevissthet ukommentert, og i tråd med kontrapropagandateknikken *komme i forkjøpet*. Imidlertid skal man være bevisst at de første tallene på drepte sivile som kom fra amerikansk hold sto i grell kontrast til rapportene som ble ringt eller tekstet inn til redaksjonen i afghanske og arabiske nyhetsmedier, noe som økte nyhetsverdien. Derfor må den informasjonen man slipper være så nært opp til realiteten som mulig.

Når tallene fra amerikanske hold og fra FN og afghanske myndigheter i dette tilfellet stemte så dårlig overens kan det være klokt å umiddelbart innta en ydmyk holdning og initiere en uavhengig etterforskning samt lovnad om kritisk gjennomgang av eksisterende rutiner. Dette er tiltak vi kjenner igjen fra det daglige mediebildet, men som kan være greie forholdsregler også i denne type situasjoner. Dette kan appliseres til kontrapropagandateknikken *ryktekontroll* ved at man leverer rettidig informasjon til befolkningen for å unngå ukontrollert ryktespredning og uønskede tilstander.

Ved å gjennomføre en uavhengig og etterrettelig etterforskning bidrar man til å bygge tillit. En etterforskning av Azizabad-tragedien ble iverksatt og har vist at de amerikanske styrkene mottok informasjon fra en sivil sikkerhetsvakt som i tillegg til å være en kilde for amerikanerne også

¹⁹⁶ FM 3-24, s. 5-9

¹⁹⁷ *ibid*

hadde tilknytning til al-Qaida og av den grunn ga amerikanerne feil informasjon om at talibankommandanten mulla Siddiq skulle oppholde seg der.¹⁹⁸

Befolkningen i Azizabad krevde at den som hadde gitt amerikanerne feilinformasjons skulle bli satt under tiltale. Muhammed Nader, mannen som ga amerikanerne informasjonen via tjenestemenn i ANA, har innrømmet å ha overlevert informasjonen og ble i februar i år dømt til døden av en domstol i Herat for spionasje og for å gi feilinformasjon som førte til 90 uskyldiges død.¹⁹⁹ Dette ble rapportert av journalisten Nick Meo for The Telegraph som i samme artikkel konstaterer: *“In areas where the fighting is at its height like Helmand Province, where British troops are based, such incidents of collateral damage cause terrible damage to Nato's efforts to win hearts and minds. They are also used effectively by the Taliban for propaganda.”*²⁰⁰

Cox bruker uttrykket “First with the Truth” når det gjelder satsingen på etterforskning og rapportering av kontroversielle hendelser. Sett i forhold til betonganalogien vil ISAF være først på tidsaksen og dermed legge premissene for hvilket budskap som skal få herde i publikums bevissthet – i det kognitive domenet.

Rashid gir uttrykk for at han ikke kan forstå hvorfor ikke amerikanerne blokkerer kommunikasjonsmulighetene til Taliban for dermed redusere deres medieberedskap, som kan sammenlignes med kontrapropagandateknikken *begrensende tiltak* som går ut på å nekte publikum tilgang til motstanderens propaganda. Å blokkere sambandet til motstanderen går inn under en annen IO-aktivitet, nemlig *elektronisk krigføring* (EK). Jamming av mobiltelefon er mulig, men på den annen side kan man gå glipp av mye verdifull etterretningsinformasjon som fordeles på dette sambandet.

McCormicks diamantmodell fokuserer på befolkningen som felles målgruppe for både ’staten’ og ’motstaten’ i opprørsbekjempelse. I Azizabad ble det drept over 90 representanter for denne målgruppen, hvorav 60 barn, noe som gjør det ekstra kritikkverdig. Ved å stigmatisere de amerikanske styrkene som syndebukk, av forståelige grunner, og være samstemt med FN, greier Karzai og hans myndigheter å ta landsbybeboernes side og vende den ulykksalige hendelsen til noe mindre negativt for regjeringen. I tillegg lovet han å se på de gjeldende avtaler mellom sentralregjeringen og de internasjonale styrkene for å sette en stopper for sivilbefolkningens lidelser. Dette er en ydmyk holdning som vi kjenner det i Vesten, men om den USA-støttede

¹⁹⁸ Page, 2008

¹⁹⁹ Meo, 2009

²⁰⁰ Ibid.

Karzai gjorde dette for å tiltrekke seg velgere til valget i august 2009, eller dette lå nærmest hans egen samvittighet, er vanskelig å kommentere. Karzais besøk i Azizabad kan derfor betraktes som et resultat av kontrapropagandateknikken *avledning* ved å utnytte stigmatiseringen av amerikanerne til egen fordel. Siden det er en kjerneoppgave for det internasjonale nærværet å bidra til å bygge Karzai-regjeringens legitimitet så kan slike hendelser bidra til å lede oppmerksomheten vekk fra Talibans fordømmelse og heller styrke de afghanske myndighetene. I kjølvannet etter bombingene i Bala Baluk i Farah-provinsen, ikke langt unna Azizabad, 4. mai 2009, har president Karzai krevd stopp på amerikanske luftangrep i Afghanistan.²⁰¹ Et krav som er mer på linje med Talibans målsetning enn ISAFs, og kan dermed karakteriseres som en liten propagandaseier for Taliban, uttrykt i deres påfølgende uttalelse.²⁰² Eide er uenig med Karzai og beskriver et dilemma når han sier: *”Videre må man igjen se på bruken av internasjonal flystøtte (men ikke aktuelt å kreve at flystøtte ikke finner sted – heller hvordan og når). Sivile tap gjør at det internasjonale samfunn mister støtte og befolkningen snur seg bort fra oss, evt mot Taliban.”* Når verken amerikanerne eller FN har til hensikt å etterkomme kravet så kan hendelsen bidra til stadig økende fremmedgjøring av det internasjonale nærværet. Spørsmålet er hvorvidt Karzai kan komme styrket ut av det.

En annen mulighet i punktet om medieberedskap er kontrapropagandateknikken *villedning* hvor man gir et vrangbilde av motstanderens psykologiske aktivitet og vender temaet imot ham. Én vinkling er som tidligere nevnt at Taliban står for de fleste CIVCAS-tilfellene. En annen er Talibans taktikk med sivile som skjold.²⁰³ Her blir tidspunkt og fremførelsesmetode avgjørende ved at man tidlig varsler den dårlige nyheten og ”legger seg flat” for dermed å dempe nyhetsverdien. Deretter kan man i den påfølgende debatten komme med fakta fra FNs rapport og Talibans hensynsløshet overfor sivilbefolkningen, sett i forhold til mulla Omars mange oppfordringer om å skåne dem.

Forberede målgruppene ved å kommunisere mål og hensikt

Daværende sjef for ISAF, general David McKiernan, besøkte i april 2009 de eldre i både Helmand og Kandahar for å unnskyldte for tidligere feil og forberede dem på innrykket av flere tusen nye soldater til disse to provinsene. McKiernan uttalte: *”I’m trying to connect to the local population in a bottom-up way and try to explain what the new U.S. strategy means and why*

²⁰¹ Tandon, 2009

²⁰² Islamic Emirate of Afghanistan, 2009, 8. mai

²⁰³ Garamone, 2009

they're going to see an increased force presence where they live."²⁰⁴ I tillegg til dette fortalte generalen også hvor styrkene skulle plasseres, når de kunne forventes og at de skulle eliminere militsenes friområder, hvorpå spesielt det sistnevnte utløste en entusiastisk applaus fra de 250 eldre som hadde kommet fra hele Kandahar.

Dette initiativet er basert på hensikten med KLE som en PSYOPS-aktivitet, og kan i vestlig sammenheng gjerne sammenlignes med et publikumsfrieri i den hensikt å være et alternativ til Talibans situasjonsbilde og bidra til at budskapene som f.eks. presenteres i moskeene ikke står uimotsagt.

Kontrapropagandateknikken *vaksinering* kan i denne sammenheng forstås som å forberede en målgruppe på hva som er ment å skje slik at målgruppen automatisk avviser meldinger fra en annen kilde. En måte å gjøre dette på er å stadig gi nøktern nyhetsinformasjon til en målgruppe for dermed å skape forventninger om fortsatt tilgang på denne informasjonen, og vil søke svarene i denne informasjonskanalen ved hendelser som i Azizabad.

Til å gjennomføre dette er PSYOPS den aktiviteten med ressurser til å trykke eksemplvis en avis og bidra til å distribuere denne. I dag gir ISAF PSYOPS ut en avis jevnlig som dekker hele Afghanistan, *Sada-e-Azadi* (frihetens røst), med regionale innstikk spesielt tilpasset regionale forskjeller. ISAF PSYOPS dekker også hele landet med både en radiostasjon og et nettsted med samme navn.²⁰⁵

I Maos geriljatakikk handler det om å reise folkemassene til revolusjon, rekruttere til geriljaavdelinger, oppfordre befolkningen til å motsette seg okkupasjonsmakten, og demoralisere fienden. Mao karakteriserte japanernes krigføring som usivilisert barbari og trakk frem holdninger som hadde fremkommet fra internasjonale organisasjoner som fordømte krigen. Han fremhevet hvor sjanseløse japanerne var og oppfordret til utholdenhet hos kineserne.²⁰⁶

Denne taktikken drar man kjensel på når man leser mulla Omars uttalelse i september 2008, en drøy måned etter Azizabad-feilbombingen. I likhet med Maos beskrivelser av japanerne beskrives amerikanerne og dets allierte som barbarer. Også mulla Omar trekker frem internasjonal motstand mot operasjonene i Afghanistan, og oppfordrer afghanerne til å holde ut.

²⁰⁴ Straziuso, 2009

²⁰⁵ NATO/ISAF, 2009

²⁰⁶ Mao & Griffith, 1961, s. 54

5.3.3 Sammendrag Case 3

Jeg har i denne case tatt for meg den delen av Talibans propaganda som utnytter operasjoner hvor sivile er blitt drept eller såret. Spesielt har jeg belyst den tragiske bombingene av Azizabad og analysert to eksempler på hvordan dette er benyttet i propagandaøymed. Ut i fra analysen og intervjuene har jeg trukket frem to punkter som vurderes som mulighetsrom for ISAFs ulike kontrapropagandateknikker. Ved å etablere større grad av medieberedskap og med noe reduserte krav til detaljer omkring en hendelse kan ISAF komme tidligere inn i mediebildet og dermed legge premiss for publikums persepsjon. Ved å etablere og opprettholde kontakt med befolkningen kan målgruppene forberedes på hva som vil skje, både kortsiktig og langsiktig, slik at motstanderens propaganda blir avvist.

6 Konklusjon

For å besvare denne studiens problemstilling har jeg valgt å dele den i to hvor den første delen har besvart hva som kjennetegner Talibans propaganda og den andre hvilke kontrapropagandatiltak ISAF kan bekjempe denne propagandaen med. I begge delene har jeg etterstrebet en analytisk empirisk tilnærming til problemstillingen for å beholde et deskriptivt fokus. Casestudien har, i tillegg til intervjuintervjuene og skriftlige kilder, i stor grad vært basert på fersk empiri fra internett da dette mediet vurderes som helt sentralt for Talibans propagandainnsats.

De viktigste kjennetegnene på Talibans propaganda er med hvilken dyktighet de har evnet å tilpasse seg moderne medier og teknologi, og med hvilken rekkevidde og hurtighet de kommuniserer. Deres budskap er tuftet på reelle hendelser, men ofte sterkt overdrevet. De benytter sterke religiøse konnotasjoner som skaper autoritet og legitimitet. Likevel har effekten vært begrenset overfor det afghanske folk, noe som har medført at Taliban i stor grad har måttet ty til skremsels- og væpnet propaganda. Dessuten utnyttes sivilbefolkningen hensynsløst som skjold, noe som har resultert i at sivile har blitt drept eller såret i ISAF-operasjoner, som igjen gir propagandagevinst for Taliban. De kjenner sitt folks kulturelle, historiske, tradisjonelle og språklige parametre. De kjenner dessuten svakheter hos sin utenlandske motstander og ikke minst mediernes innflytelsesrike rolle. Taliban er en aktør som effektivt utnytter det fysiske domenet til støtte for det avgjørende kognitive domenet, som vi også ser i caset om spektakulære aksjoner.

Denne studiens andre del bygger videre på den første. Derfor har jeg gjennomført en mer detaljert analyse av propagandabudskapet i hvert case for å avdekke mulige angrepsvinkler for å bekjempe det med ISAFs kontrapropagandatiltak. Basert på det teoretiske rammeverk og intervjuobjektene svar har jeg drøftet eventuelle tiltak med utgangspunkt i Natos kontrapropagandateknikker.

Mulla Omars Eid-uttalelser anses å ha begrenset effekt, men den viser et fokus på å svekke sentralregjeringen for å fremheve sitt eget kandidatur som "emiratets" leder. ISAF kan bidra til å kontre denne propagandaen ved å bygge opp under sentralregjeringens legitimitet.

Selv om Taliban ikke oppnår særlig populær støtte, er det viktig at sentralregjeringens og verdenssamfunnets narrativ om sikkerhet og stabilitet basert på demokratiske og menneskerettsverdier vinner frem. Derfor blir det helt sentralt at Talibans propagandavirkemidler med trusler og henrettelser kontres ved sikkerhet på bakken til støtte for denne narrativen.

Talibans evne og vilje til spektakulære aksjoner som er små i fysisk omfang, men store i kognitiv forstand, har en omfattende propagandaeffekt. Selv om det ikke var kravet om bedre forhold for

talibanfanger som fikk størst oppmerksomhet, så er det likevel et insentiv til aksjonen som kan gjøres noe med og som kan bedre sentralregjeringens og de internasjonale styrkenes renommé. Et annet forhold er Talibans rekruttering av selvmordsaksjonister. Dette har både en moralsk, religiøs og humanitær side som kan utnyttes i kontrapropaganda. Selv om dette vil kreve en langvarig holdningsskapende innsats, har den elementer som kan utnyttes på kortere sikt. Talibans omfattende voldsbruk mot sivile, dokumentert av blant andre FN, vurderes som et opplagt kontrapropagandaargument, men må benyttes forsiktig mtp de tragiske tilfellene hvor ISAF forårsaker sivile drepte som er temaet for siste case.

Følgeskader på sivile av krigshandlinger er det umulig å forsikre seg mot, men Talibans propagandamessige gevinst av det kan reduseres. Et av denne studiens klareste funn er at medieberedskapen hos både GIRoA og ISAF må styrkes, vist ved *Betonganalogien*, som vil kontre Talibans avhengighet av å dominere nyhetsbildet for å forme publikums persepsjon. En annen og mer preventiv innsats mot Talibans påvirkning er å forberede målgruppen på hva som vil skje ved å kommunisere mål og hensikt, men også være realistisk ift Talibans modus operandi hvor sivilbefolkningen utnyttes.

Både analysen, intervjuene og det teoretiske rammeverket viser at befolkningen må stå i fokus, og at det hovedsakelig er i det kognitive domenet innsatsen må plasseres for å ha en effekt mot Talibans propaganda. For at befolkningen skal være mottakelig må den ikke-kinetiske innsatsen støttes av kinetiske tiltak som medfører å legge til rette for sikkerhet på bakken. Dette identifiserer tydelig de tette sammenhengene mellom kinetiske og ikke-kinetiske militære operasjoner.

For å lykkes med kontrapropaganda er man altså prisgitt den overordnede narrativen. *Den* er limet som skal holde bitene i den store fortellingen sammen. Et lim som må være sterkt nok til ikke å briste når fortellingens mening eller logikk settes på prøve – den mest uimotståelige historien.

Kildehenvisning:

- Axelsen, S. L. (2006). *Selv mord i Islam*. Masteroppgave. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Barno, D. W. (2008). *House Foreign Affairs Committee Testimony*. Lokalisert 20. mai 2009 fra: <http://foreignaffairs.house.gov/110/Bar04022008.pdf>.
- Brekke, T. (2004). *Kains barn*. Oslo: Humanist forlag.
- Bøckman, H. (1999). *Kunsten å krige: Etter Sun Zi*. Oslo: Gyldendal.
- Casebeer, W. D. & Russell, J. A. (2005). Storytelling and terrorism: Towards a comprehensive “counter-narrative strategy”. *Strategic Insights*, 4(3), 1-16.
- Chin, W. (2007). British counter-insurgency in Afghanistan. *Defence & Security Analysis*, 23(2), 201-225.
- Crisis Group (2006). Countering Afghanistan’s Insurgency: No Quick Fixes. *Asia Report*, no. 123. Lokalisert 22. mai 2009 fra: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4485>.
- Crisis Group (2008a). Afghanistan: The Need for International Resolve. *Asia Report*, no. 145. Lokalisert 22. mai 2009 fra: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5285>.
- Crisis Group (2008b). Taliban Propaganda: Winning the War of Words? *Asia Report*, no. 158. Lokalisert 22. mai 2009 fra: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5589>.
- Dahl, O. (1973). *Grunntrekk i historieforskningens metodelære* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dyke, J. R. (2006). *Unconventional COIN in Afghanistan*, Appendix A: The Diamond Model, s. 41-42
- Freedman, L. (2006). The Transformation of strategic affairs. *Adelphi Paper*, no. 379.
- Galula, D. (1964): *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, Praeger Security International
- Gilje, N. & Grimen, H. (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hudson, M. & Stanier, J. (1999). *War and the media* (Rev. Ed.). Sutton Publishing.
- Human Rights Watch (2009). *World Report 2009: Events of 2008*. New York: Human Rights Watch.
- Huntington, S. P. (1997). *The Clash of civilizations and the remaking of world order*. New York: Touchstone.
- The International Council on Security and Development (2008). *Struggle for Kabul: The Taliban Advance*. London: MF Publishing.
- Jowett, G. S. & O’Donnell, V. (1999). *Propaganda and persuasion* (3rd ed.). Sage Publications.
- Kilcullen, D. (2006). Counter-insurgency Redux. *Survival*, 48(4), 111-130.
- Kilcullen, D. (2009). *The Accidental Guerrilla: Fighting small wars in the midst of a big one*. London: Hurst & Company.

- Lawrence, B. (Ed.). (2005). *Messages to the world: The Statements of Osama bin Laden*. New York: Verso.
- Mao, Z. & Griffith, S. B. (1961). *On guerrilla warfare*. Urbana: University of Illinois Press.
- Marlin, R. (2002). *Propaganda and the ethics of persuasion* (1st ed.). Peterborough, Canada: Broadview Press.
- Merom, G. (2003). *How democracies lose small wars: state, society, and the failures of France in Algeria, Israel in Lebanon, and the United States in Vietnam*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nissen, T. E. (2007). *The Taliban's information warfare: A comparative analysis of NATO Information Operations (Info Ops) and Taliban information activities*. Copenhagen: Royal Danish Defence College.
- Paul, C. (2008). *Information operations: Doctrine and practice: A Reference handbook*. Westport CT: Praeger Security International.
- Rashid, A. (2000). *Taliban: Islam, Oil and the New Great Game in Central Asia*. London: I.B. Tauris.
- Rashid, A. (2008). *Descent into Chaos: The United States and the failure of Nation Building in Pakistan, Afghanistan, and Central Asia*. New York: Viking Books.
- Romarheim, A. (2005). *Crossfire of fear: Propaganda in the US War on Terrorism*. Hovedoppgave i statsvitenskap. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Sloggett, D. (2007). Information operations: The Challenge of Second Generation Insurgencies. *IO Sphere Journal*, Winter 2007.
- Smith, R. (2005). *The Utility of force: The Art of war in the modern world*. London: Penguin Books.
- Smith, R. (2007a). Thinking about the utility of force in war amongst the people. *Oslo Files*, no. 4, 28-43.
- Smith, R. (2007b). Egne notater fra R. Smiths forelesning 19. september 2007, Forsvarets stabsskole.
- Strand, A. (Ed.). (2009). Faryab Survey Comparison of Findings from Maymane, 2006 and 2009. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Lokalisert 22. mai 2009 fra:
<http://www.cmi.no/publications/publication/?3297=faryab-survey-comparison-of-findings-from-maymane>.
- Syse, H. (2003). *Rettferdig krig?: Om militærmakt, etikk og idealer*. Oslo: Aschehoug.
- Tatham, S. (2008a). Hearts and minds: Time to think differently? *Naval Review*, 96(4), 329-330.
- Tatham, S. (2008b). *Strategic communication: A Primer*. Swindon: Advanced Research and Assessment Group.
- UNAMA (2009). Afghanistan: Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict, 2008. Lokalisert 22. mai 2009 fra:
http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/UNAMA_09february-Annual%20Report_PoC%202008_FINAL_11Feb09.pdf.

Vlahos, M. (2006, 9. mai). The Long war: A Self-fulfilling prophecy of protracted conflict—and defeat. *The National Interest*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=11982>.

Doktriner og direktiver:

AJP-3.10, dvs.: NATO (2006) Allied Joint Doctrine for Information Operations: AJP-3.10, Pre-Ratification Draft

AJP-3.10.1, dvs.: NATO (2007). Allied Joint Doctrine for Psychological Operations: AJP-3.10.1 (A).

FFOD, dvs.: Forsvarsstaben (2007). *Forsvarets fellesoperative doktrine*. Oslo: Forsvarets stabsskole.

FM 3-24, dvs.: US Army (2006). Counterinsurgency: FM 3-24/US Marine Corps WP 3-33.5. Washington D.C.: Headquarters, Department of the Navy.

MC 422/3, dvs.: NATO (2007). Military decision on Nato Policy on Information Operations: MC 422/3.

SHAPE (1996). ACE Directive 95-1: ACE Public Information Operations. NATO Unclassified. (AD 95-1 ACO Public Affairs Pkt 1-7 a, 23. mai 2008)

US Joint Forces Command (2008). *Commander's handbook for strategic communication*. Suffolk, VA: US Joint Forces Command.

Nettreferanser:

Al-Somood Magazine (2008, 17. januar). The Media Activities Of The Taliban Islamic Movement. WorldAnalysis. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://worldanalysis.net/postnuke/html/index.php?name=News&file=article&sid=731>

BBC/ABC/ARD (2009, 5. februar). Afghan Opinion Survey. Lokalisert 22. mai 2009 på:
http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/05_02_09afghan_poll_2009.pdf.

BBC News (2005, 14. oktober). Taleban 'appoint new spokesmen'. *BBC News*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4342478.stm

BBC News (2008, 7. juli). Bomb rocks India embassy in Kabul. *BBC News*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7492601.stm

Boone, J. (2008, 26. august). UN says air strikes killed 90 Afghans. *Financial Times*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
http://us.ft.com/ftgateway/superpage.ft?news_id=fto082620080939057078

Bryne, S. (2008, 28. august:). Nato gir fra seg Kabul. *Dagbladet*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/08/28/545078.html>

Burns, J. F. (2008, 16. november). Karzai Offers Safe Passage to Taliban Leader if He Agrees to Talks. *New York Times*. Lokalisert 20. mai 2009 på:
http://www.nytimes.com/2008/11/17/world/asia/17afghan.html?_r=1.

Chrisafis, A. (2008, 5. september). Afghanistan: Paris Match pictures 'promoting Taliban', *The Guardian*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.guardian.co.uk/world/2008/sep/05/afghanistan.france>.

- Coghlan, T. (2008, 8. september). Harrowing video film backs Afghan villagers' claims of carnage caused by US troops. *Times Online*. Lokalisert 21. mai 2009 på:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/asia/article4699077.ece>
- Dao, J. (2002, 30. mai). Afghan Warlord May Team Up With Al Qaeda and Taliban. *New York Times*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E02E5D61E3BF933A05756C0A9649C8B63>
- DeYoung, K. (2009, 27. mars). Obama Plans More Funding For Afghan War. *The Washington Post*. Lokalisert på 21. mai 2009 på: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/26/AR2009032602135_2.html?hpid=topnews.
- Doucet, L. (2009, 23. mars). US envoy weighs Afghan challenge. *BBC News*. Lokalisert 20. mai 2009 på:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7958603.stm.
- Faiez, M. K. & King L. (2009, 19. mars): 7 suspects held in Afghanistan attacks. *Los Angeles Times*. Lokalisert 21. mai 2009 på: <http://www.latimes.com/news/nationworld/world/la-fg-afghan19-2009mar19,0,4357687.story>
- Foxley, T. (2008, 30. september). Taliban communication skills increase - Mullah Omar speaks with confidence and awareness. SIPRI. Lokalisert 20. mai 2009 på:
<http://blogs.sipri.org/Afghanistan/taliban-communication-skills-increase-mullah-omar-speaks-with-confidence-and-awareness>.
- Gall, C. (2008, 4. august). Ragtag Taliban Show Tenacity in Afghanistan. *New York Times*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
http://www.nytimes.com/2008/08/04/world/asia/04taliban.html?_r=1&fta=y&pagewanted=all
- Garamone, J. (2009, 10. mai). Taliban Forced Civilians to Remain in Targeted Building, Petraeus says. *DefenceLink*. Lokalisert 21. mai 2009 på:
<http://www.defenselink.mil/news/newsarticle.aspx?id=54272>
- Hassan, Abu (2009, 17. april). News from Afghanistan 17/4/2009. *Al-Qimamah*. Lokalisert 22. mai 2009 på: <http://www.alqimamah.net/showthread.php?t=4960>
- Hemming, J. (2008, 29. november). Press and "Psy Ops" to merge at NATO Afghan HQ: source. *Reuters*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSTRE4AS0ZV20081129?sp=true>
- Islamic Emirate of Afghanistan (2009, 8. januar). The Invaders 'Fiasco in 2008 and Their Empty Battle Fields in the New Year'. *Theunjustmedia.com*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/Jan09/The%20Invaders%20Fiasco%20in%202008%20and%20Their%20Empty%20Battle%20Fields%20in%20the%20New%20Year'.htm>
- Islamic Emirate of Afghanistan (2009, 11. februar). *Statement from the Taliban - Taliban Claim Responsibility for Coordinated Assaults on Gov't Targets*. The NEFA Foundation. Lokalisert 20. mai 2009 på: <http://www.nefafoundation.org/miscellaneous/FeaturedDocs/nefatalibankabul0209.pdf>.
- Islamic Emirate of Afghanistan (2009, 16. mars). No negotiations with invaders and their puppets. *Theunjustmedia.com*. Lokalisert 22. mai 2009 på:
<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/march09/No%20negotiations%20with%20invaders%20and%20their%20puppets.htm>

Islamic Emirate of Afghanistan (2009, 8. mai). Statement by Islamic Emirate of Afghanistan on the massmartyrdom of the innocent people of Farah Province. Theunjustmedia.com. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/may09/the%20innocent%20people%20of%20Farah%20Province.htm>

Khan, Salam (ukjent dato). Al-Emarah. Filmklipp. blip.networks. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://salamkhan.blip.tv/#1926170>.

Meo, N. (2009, 28. februar). Afghan villager sentenced to death for 'wrong information' which caused bombing traged. *The Telegraph*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://www.telegraph.co.uk/news/4886078/Afghan-villager-sentenced-to-death-for-wrong-information-which-caused-bombing-tragedy.html>

Mujahid, Z. (2008, 14. januar). Martyrdom attack performed in capital, Kabul city. *AfghanWire*.

Lokalisert 21.mai 2009 på: <http://www.afghanwire.com/article.php?id=8842>

NATO (2007, 14. oktober). *ISAF statement refuting Mullah Omar's Eid message*. Lokalisert 20.mai 2009 på: <http://www.nato.int/isaf/docu/mediaadvisory/2007/10-october/ma071014-96.html>.

NATO (2009, 6. mai). *NATO's role in Afghanistan*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

http://www.nato.int/cps/en/SID-0104F7DC-F3034336/natolive/topics_8189.htm?selectedLocale=en#evolution

NATO/ISAF (2009, 16. mai). Sada-e-Azadi. Lokalisert 22. mai 2009 fra: <http://sada-e-azadi.net>.

Newton, P. (2009, 15. mars). Taliban threaten to kill aid workers as spies. *CNN News*. Lokalisert 20.mai 2009 på: <http://edition.cnn.com/2009/WORLD/asiapcf/03/15/afghan.taliban.threat/index.html>.

Newton, P. (ukjent dato). *CNN: NATO's new Afghan battleground: YouTube*. Lokalisert 20.mai 2009 på: <http://www.youtube.com/watch?v=S8-JiFDKXbA>.

Obama, B. (2009, 27. februar). *Remarks of President Barack Obama – Responsibly Ending the War in Iraq*. Lokalisert 22. mai 2009 på :

http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-President-Barack-Obama-Responsibly-Ending-the-War-in-Iraq/

Obama, B. (2009, 27. mars). *Remarks by the President On a New Strategy for Afghanistan and Pakistan*.

Lokalisert 22. mai 2009 på:

http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan/

Omar, M. (2007, 11. oktober). Message from Mullah Omar on the occasion of the Eid ul Fitr Holidays.

AfghanWire.com. Lokalisert 22. mai 2009 på: <http://www.afghanwire.com/article.php?id=8160>

Omar, M. (2008, 30. september). Ameer Al-Mu'meneen Mullah Mohammad Omar Mujahid about the pleasure of Eid al-Fitr. *LiveLeak.com*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

http://www.liveleak.com/view?i=fc6_1222805198

Omar, M. (2008, 7. desember). Message of the Esteemed Amir-ul-Momineen (Leader of the Believers) Mullah Mohammad Omar Mujahid (May Allah preserve him) on the eve of Eid ul-Adha in English, Pashto, Farsi, Arabic, Urdu and Dutch. *Theunjustmedia.com*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/Dec08/Message%20of%20the%20Esteemed%20Amir-ul-Momineen.htm>

Oppel, R. A. (2009, 12. februar). Obama's Special Envoy Arrives in Afghanistan. *The New York Times*. Lokalisert 20. mai 2009 på:

http://www.nytimes.com/2009/02/13/world/asia/13afghan.html?_r=1&hp.

Page, J. (2008, 25. august). 89 Afghan civilians die in 'tragic' US air strike. *Times Online*. Lokalisert 22. mai 2009 på: <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/article4601497.ece>

Sevastropulo, D. (2009, 21. april). Obama defends torture memo to CIA.. *Financial Times*. Lokalisert 20. mai 2009 på: http://www.ft.com/cms/s/0/78ffb1d2-2dff-11de-9eba-0144feabdc0.html?ncllick_check=1.

Siawash, B. (2009, 15. januar). Exclusive interview with Qari Yousuf Ahmadi Taliban Spokesman. Innlegg på bloggen Afghan Citizen. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://afghancitizen.blogspot.com/2009/01/exclusive-interview-with-qari-yousuf.html>

Spillius, A. (2009, 11. februar). War in Afghanistan 'could be lost by summer'. *The Telegraph*. Lokalisert 22. mai 2009 på: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/4581009/War-in-Afghanistan-could-be-lost-by-summer.html>

Straziuso, J. (2009, 10. april). U.S. General Meets Afghan Tribal Leaders to 'Explain' Past U.S. Mistakes. *CNSNews.com*. Lokalisert 21. mai 2009 på:

<http://www.cnsnews.com/PUBLIC/Content/Article.aspx?rsrclid=46429>.

Sævrøy, L. Ø. (2009, 18. februar). Synkende tillit til norske soldater i Afghanistan. *TV2 Nyhetene*.

Lokalisert 20. mai 2009 på <http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/afghanistan/article2576561.ece>.

Tandon, S. (2009, 8. mai). Afghan leader demands air strikes end. *Yahoo News*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

http://news.yahoo.com/s/afp/20090508/wl_sthasia_afp/afghanistanunrestuscivilians_20090508215206

Tempest, M. (2007, 30. juli). Brown points to UK withdrawal from combat in Iraq. *The Guardian*.

Lokalisert 22. mai 2009 på: <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/jul/30/foreignpolicy.uk>

Thaindian News (2008, 27. mai). Talibans latest battleground may soon be YouTube. Lokalisert 20. mai 2009 på: http://www.thaindian.com/newsportal/south-asia/talibans-latest-battleground-may-soon-be-youtube_10053218.html.

The News (2009, 19. april) US to jam Taliban websites, radio links. Lokalisert 22. mai 2009 på:

http://www.thenews.com.pk/top_story_detail.asp?Id=21606

Tjønn, H. (2008, 15. oktober). Pakistans mektige skyggeregjering. *Aftenposten*. Lokalisert 22. mai 2009

på: <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article2712752.ece>.

Wolasmal, Y. (2009, 17. april). Det var en selvmordsbombe. *TV 2 Nyhetene*. Lokalisert 22. mai 2009 på:

<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/article2682971.ece>.

Yousafzai, S. (2008, 30. juni). Inside the Prison Escape. *Newsweek Magazine*. Lokalisert 22. mai 2009

på: <http://www.newsweek.com/id/142659>

Vedlegg 1: Informasjonsoperasjonsaktiviteter

- Psykologiske operasjoner (PSYOPS) er målrettet påvirkning gjennom TV, radio, aviser, plakater, løpesedler, flygeblader, og andre produkter mot klart definerte målgrupper i operasjonsområdet. Alle produkter er tydelig merket med avsender.
- Presence, Posture & Profile (PPP) er bevissthet om hvordan man opptrer i operasjonsområdet, og hvilke signaleffekter styrkens tilstedeværelse og atferd kan skape.
- Operasjonssikkerhet (OPSEC) er tiltak for å identifisere og beskytte informasjon som er kritisk for en kampanjes suksess.
- Informasjonssikkerhet (INFOSEC) er en del av OPSEC, men har økt fokus på tiltak for å sikre beskyttelse av egne informasjonssystemer.
- Villedning (Deception) kan være handlinger eller informasjon som har til hensikt å villedle motstanderen som eksempelvis manipulasjon, fordreining eller forfalskning.
- Elektronisk krigføring (EW) representerer et bredt sett av elektroniske midler og metoder som brukes enten defensivt eller offensivt, midlertidig eller permanent, selvstendig eller til støtte for andre aktiviteter.
- Fysisk ødeleggelse (Physical Destruction) kan i noen tilfeller være nødvendig for å sikre at egen informasjon kommer frem, og redusere motstanderens evne til å spre sin propaganda. Dessuten kan det ha en viktig avskrekkende effekt.
- Key Leader Engagement (KLE) dreier seg om å skaffe informasjon ved å kontakte sentrale ledere blant lokalbefolkningen, bygge gode relasjoner og bidra til å påvirke de i samme retning som operasjonens målsetning.
- Computer Network Operations (CNO) er defensive eller offensive operasjoner gjennomført på internett eller i lokale intranett.
- Sivilmilitært samarbeid (CIMIC) er aktiviteter benyttet i operasjonsområdet mellom militærmakten, sivile organisasjoner og lokalbefolkningen for å bygge tillit og kontakt gjennom økonomisk, politisk og humanitært bistands- og utviklingsarbeid.

Vedlegg 2: Kontrapropagandateknikker

Direkte motsvar (*Direct refutation*) Punkt for punkt motbevise motstanderens budskap. Formålet er å totalt diskreditere motstanderens budskap og underforstått alle andre budskap fra samme kilde. Ulempen kan være at teknikken krever at motstanderens budskap gjengis på nytt.

Indirekte motsvar (*Indirect refutation*) Motsvaret her er å introdusere en helt ny argumentrekke som gjør at publikum forkaster motstanderens beskyldning. Målgruppen må ledes til å trekke denne konklusjonen selv.

Komme i forkjøpet (*Forestalling*) Komme motstanderen i forkjøpet. Annonserer nederlag før motstanderen annonserer sin seier.

Avledning (*Diversion*) Lede målgruppens oppmerksomhet vekk fra saken som blir fremmet.

Villedning (*Initiative deception*) Bevisst vrangbilde av motstanderens psykologiske aktiviteter. Motstanderens tematikk og symboler blir vendt imot ham.

Bagatellisering (*Minimisation*) Reduser viktigheten av et tema og forkast det som bagatell.

Vaksinering (*Immunisation*) Isoler befolkningen fra påvirkning utenfra. Bearbeiding og indoktrinering vil sikre at målgruppen automatisk vil forkaste budskap fra en bestemt kilde.

Taushet (*Silence*) Ved å ikke si noe kan saken blåse over og snart bli glemt.

Begrensende tiltak (*Restrictive measures*) Å nekte målgruppen tilgang til motstanderens psykologiske aktivitet.

Ryktekontroll (*Rumour control*) Kcontre rykter ved opplæring av befolkningen og levering av tidsriktig informasjon og data.

Vedlegg 3: Mulla Omars Eid-uttalelse 11. oktober 2007

Eid Mubarak to the whole Muslims Ummah

In The Name of Allah The Most Gracious, The Most Merciful

All Praise and thanks are due to Allah, the Lord of all that exists and may peace and prayers be upon the Messenger of Allah, his family, companions in entirety

Assalmualeikum Wa Rahmatullahi Wa Barakatuhu

To the Mujahideen and holy warriors (ghazeyan) who spend their days and nights in protecting Islam and Muslims, I pray to Allah that He may accept your worships and hardships which you had endure in the Holy month of Ramazan (Ameen).

It is in people's knowledge that Eid has arrived in such a time when Afghanistan and Afghans people are engulfing in a war perpetuated by America and its allies. Everyday and night our youths are martyred, our women are widowed, our elders are insulted and our women and children are being pushed into the valleys of death, because thousand kilograms weighted bombs are being dropped on our houses, mosques and fields under the cloak of democracy which is nothing but America and its allies hypocrisy.

America has tried it best to lead stray and deceive our people, especially women and children under the name of democracy, women rights and westerns immoral ideologies. But on the other side the revitalization of Jihad by which the punishment that is being inflicted by Afghan Mujahideen and Muhajareen Mujahideen on the invaders and its puppet government has forced America and its allies to admit that the invasion of Afghans homeland was a historical error and their destiny is defeat in Afghanistan (Inshallah).

It is the efforts of Afghans jihad (resistance) which has displayed such gallantry and proficiency in the battlefield forcing the America and its allies to negotiate with the Islamic Emirate of Afghanistan because they have recognize that without negotiation it is impossible for them to find a way to leave Afghanistan with some dignity in front of the world.

Islamic Emirate of Afghanistan during its rule had tried to protect national interest and provided a peaceful life for its countrymen and at the same time respected others who had respected Islamic Emirate of Afghanistan which was governed under the Islamic constitution. But America and its allies who invaded our homeland for the purpose of bring democracy to Afghanistan with MK82 500-lb bombs, B-52 bombers and BLU-82 Daisy Cutter bombs, each weighing 15,000 lbs thinking that this way they will be able to make Afghans their slaves.

Through their actions the whole world has witness their barbarism, cruelty and massacres. The civilize citizens of the world have watched them martyr innocent people of Afghanistan, Iraq and in other parts of the world and their supporting of totalitarian governments.

Peace loving population of the world is disenchanted and distressed by the destruction which America has brought to the world and its inhabitants, history has shown wherever America has entered with the slogans of democracy, peace and stability those places have been decimate.

Islamic Emirate of Afghanistan still remain steadfast in its strategies and wants from American and its allies to stop promulgating their satanic politics and the incursion in the lives of Afghans by withdraw their forces from Afghanistan as a respect to the people of Afghanistan and respect to liberty, so the people of Afghanistan can again live in peace.

Islamic Emirate of Afghanistan desires that its neighboring countries should help Afghans to drive western forces from Afghanistan as they did during the time of Soviet Union invasion. They should not

provide any kind of support by recognizing that American foreign policies are a danger to the whole region.

Finally I pay tribute and congratulate those who have lost their loved ones, such as sons, brothers, husbands, fathers and relatives for the protection of Islam and Muslims and may Allah provide us an Islamic constitution in exchange for martyr holy blood (Ameen). Finally we request Mujahideen to be humble in their victories, should spread brotherhood and love, must accept commands of elders and have compassionate attitude towards the civilians especially during combat action.

Eid Mubarak for all,

Walaikum Assalam Wa Rahmatullahi Wa Barakatuhu

Serviceman of Islam, Mullah Mohammad Omar

Vedlegg 4: Mulla Omars Eid-uttalelse 30. september 2008

To the whole of Muslim Ummah, to the Mujahid Nation of Afghanistan and those who are fighting against the illegitimate American led war, I extend my congratulations for the fasting of Ramadan and Eid ul Fitr. May Allah make this day a day of pride and success for the Muslim Ummah.

First of all keeping this religious day in mind I extend my sympathies to all those families who lost their relatives in this unjust and inhuman war. Especially to those who were separated from their loved ones in the merciless and cowardly aerial attacks in the Eastern areas and districts of Herat by the inhuman enemy. I pray to Allah for their patients, rewards and share their deep sorrow and grief. I assure all the effected families that their innocent blood will not go in vain. The blood of your loved one although very cheap for the pompous and merciless enemy, has great values with Allah and Allah will one day in return of this pure blood will bring an harsh and embarrassing defeat to the intruded enemies. Allah will bless us with his Just Islamic System in return of these sacrifices. *زیز عجب مللا ىلع کل اذامو*.

But all the Afghans, the Muslim Nations of the region and around the world must comprehend the reality that the common enemy of our lands and beliefs will never be satisfy from us unless we accept their slavery in its totality. The only way to get rid of their slavery is the way shown by Quran, which has commanded the order of Jihad by fighting at the time of defending ones lands and beliefs.

The current situation of our country are clear signs of Allah's help. America which never ever imagined its defeat due to its technological advancement, now everyday it welcomes the coffins of its soldiers and is facing great life and monetary losses. A few years back no one would have conceived that US and its allies will face such resistance in Afghanistan, which will compel their president to beg other counties to provide economical, military equipment and soldiers assistance to combat the resistance, furthermore no one is prepared to bring to light this unique development.

This reality reveals the good news to the Ummah that if we adhere to our beliefs in our Lord and stick to the goals with one voice, than the day is near when these foreign intruders will run away. That destiny is very near now. The intruders were here, to eliminate Mujahideen, to capture the Islamic Leaders, to make military stations in Asia, to capture the resources of central Asia by propagating immorality and distortion of religious beliefs. Last seven years of their effects have been fruitless, they can not be successful for the next hundred years, because the resistance of Ummah has become a reality which everyday is gaining moment and cutting the path of this resistance is now becoming more and more difficult with each passing day. And the intruders himself has accepted this ground reality.

We tell the intruders that being proud and arrogant you attacked our lands without any legitimate reasons, now sensing the intensity of the time, you must revise your views of your illegitimate attacks. And seek a way to withdraw your forces. If you show your intension of withdrawing your forces, we once again will show our principal by give you a safe way out, in order to show that we never harm any one.

We will also try to satisfy your forged misconceptions which you are always concocting in order to attack us, in the process make our lands safe from you in future.

If you still stick to your illegitimate attacks on us, than, on one hand this region will face historic changes in future and on the other hand you will also face defeat and will be disgrace in the whole world just like USSR, and future generation will also not accept the validity of your attacks in the whole world.

Our poor country is just like a lawless jungle due to the illegitimate attacks. Forces of many countries and thousands of internal forces in the name of Police and national Army march in the country but still the casualties, looting and plundering of the people has turned this country into a wild jungle that neither life, property is safe nor dignity and honour. This is because the external forces are the thieves of our land rich resources and the internal forces are the thieves of the property, dignity and honour of the people of this land. So how one can imaging and expect peace and harmony where national and international thieves are in power. If police and security forces of a state consists of such people who are characterless, belief less,

drug addicts, and strayed from houses, how can they can safeguard the lives and property of the people.

In such situation where the institutions of Kabul have time and time accepted the involvement of security forces in incidents of looting and rapping. How can our people believe that they will safeguard the sovereignty, natural resources and borders when ministers and governors are the leaders of the looting gangs and agents of foreign mafia or are on the payroll of the intruder's intelligence agencies.

If the intruders could not get a hold on the system in the last seven years, they will never be able to get a hold on it, neither will they be able to feed venom to Afghans in sweet drinks through press and publications. The situation has changed now, and the intruders know this change. All the Muslim nations say that peace can only come to this region when these imperialist intruders withdraw their forces from this region.

Now is the time that the whole world and specially neighbouring and regional countries should help us kick out this devil and achieve freedom. They should stop supporting the ill advice and arrogant US policies any more. Because supporting further wrong policies is itself wrong.

In the end I call for the resistance and unity to the respected and proud Mujahideen in this holy Jihad. My great Mujahideen Brothers: By virtue of your day and night tiring life has broken the pride of the enemy and Muslim Ummah now sees the power of revenge in them due to your strong resistance. People wear different kinds of cloths in the rest of the Islamic world, but you have beautified yourselves with bullets and jackets of gun powder in the battlefields. Because the best and respected cloth in current conditions of Muslim Ummah is the one you wear.

I once again give you the same guidelines, to stand in front of the enemy like steel. But be very careful when you face the general people and your innocent country men. Don't go for an attack which has a possibility of harming the general people. All your operations must be in the light of the sayings of Allah and the way of Muhammad (Sallaho Alaihe wa Sallam). Always leave your personal and emotional feelings behinds.

Every act which is not in harmony with the teachings of Islam or is not according to the Islamic civilization or does not look good with Muslim Ummah and your enemy convert operations disguised under your identity, like blasts in Masjids and where there are a gathering of the general people, looting of the properties on the highways, cutting noses and ears in the name of differences which Islam forbids and consider permissible and non-permissible or burning of Islamic books must be strongly countered. And whoever is doing like this for whatever reasons must show his group and must not defame our Mujahideen.

Our enemy is always involved in such activities, therefore Mujahideen should be very careful and vigilant. Furthermore that our enemy due to its devilish nature is very clever in making trickeries. And at the time of its defeat it always put these trickeries to work. And Muslim Ummah often gets caught in these devilish trickeries. It's a historical fact that Muslim Ummah has never been defeated with sword. But has always been facing tough time due these trickeries, and now the enemy is concocting to somehow put some differences between Mujahideen or in Mujahideen and the general public.

They used the same tactics in Palestine and have almost practically divided Palestinian resistance. They blow the fire of Shia-Sunni differences in Iraq and have created great differences in people and Mujahideen. And now they want to use the same tactics in Afghanistan and in the region. You be careful with that with all your powers, give place in your hearts to your brothers and your people, in order to defeat your enemy completely.

The enemy wants to engage the Mujahideen in such small and unnecessary targets in order to dissolve their economic and military power. Take a very good care of this point and give a powerful and deadly blow to your enemy and give more attention in striking the eternal enemy.

Islamic Scholars and great elders of the Momin, Mujahid Ummah should try to get the young men who are involved with these slaved institutions and slaved militias which are fighting the Mujahideen, and tell the people who are working with these unsuccessful institutions and slaved militias is like standing against Islam and the nation.

They have named them as National Army, National Security and National Police to keep the people in dark. In reality they are the militias against Islam and have no national or Islamic basis.

I once again invite those elders who call themselves Mujahideen and are still standing with the American Institutions, to stop standing against the Mujahid Nation. They should not go the wrong way for the sake of Allah.

They should not defame the great words of Jihad and Mujahid for personal gains and positions. They should come and stand in the rows of Mujahideen and if can not participate in fighting, they at least should not strengthen the enemy.

In the end along with the Mujahid Nation of Afghanistan, I also demand from the great nations of Palestine and Iraq to very strictly act on **هللوا بحب او مصرت عاو**, throw back the difference in between and be united against the foreign treacherous and merciless enemy. I pray for the eternal defeat of the intruders and eternal victory of the Mujahideen.

Was Salam

Servant of Islam

Ameer Al-Mu'meneen Mullah Mohammad Omar Mujahid

Islamic Emirate of Afghanistan

Vedlegg 5: Mulla Omars Eid-uttalelse 7. desember 2008

يُعْظَمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ (الحج-32) ذَلِكَ وَمَنْ

Allah Almighty says: *(Such (is his state): and whoever holds in honour the symbols of Allah, (in the sacrifice of animals), such (honour) should come truly from piety of heart.)* (22/32)

{والحج المبرور ليس له جزاء إلا الجنة} (متفق عليه)

(The reward of accepted pilgrimage is but paradise (indeed) (Saying of the Holy Prophet (peace be upon him))

In the Name of Allah, the Most Beneficent, the Most Merciful

Praise be to Allah, the Most High, and peace be upon the prophet, the leader of those who are striving in the way of Allah, the Almighty.

I would like to extend my warmest felicitation on the eve of Eid ul-Adha to all the Muslims of the world; to the oppressed, suffering but committed and brave people of Afghanistan, especially my heartfelt felicitation goes to all the Mujahideen on this auspicious day. May Allah, the Almighty bless the Islamic Ummah and particularly, the families of the prisoners and martyrs to pass this auspicious day with patience, happiness and pride. May Allah, the Almighty bestow on our wealthy men and women the willpower to share their amenities with all the miserable people, particularly with the families, widows and orphans of the heroic martyrs, the oppressed prisoners and the holy Mujahideen. They should take care of shelter, cloth and food of these families and have a conduct of compassion with them. Moreover, may Allah, the Almighty, accept the pilgrimage of all the pilgrims and may He, the Almighty award their prayers and supplications in favor of the oppressed Ummah full acceptance.

This day of Eid ul-Adha is a reminiscent of a sacrifice of the Islamic Ummah in the way of Allah, the Most High. The history of this day gives lesson of sacrifice to every Muslim to seek pleasure of his/her Lord. A true believer gains success, honor and freedom of both the worlds when he is prepared to lay down his life and wealth in the way of Allah, the Almighty.

The spirit of freedom of Islam emanates from the sacrifices of the believers. No enemy can withstand the onslaught of the sacrificing believers. It is the result of these sacrifices that today, despite scarcity of materials and empty-handedness, we have compelled the most powerful enemy to flee. I would like to remind the illegal invaders who have invaded our defenseless and oppressed people that it is a golden opportunity for you at present to hammer out an exit strategy for your forces. Put an end to the genocide of the people.

The more you destroy our people's houses, the more you martyr our people, the more you will face the wrathful reaction of our Mujahideen. This is why you are forced to hide the dead bodies of your soldiers out of the knowledge of your nation. You will not be able to convince your people about the indecisive, ambiguous war, the result of which is unclear.

Repeatedly, you do admit that gone is the time when the killing of foreign troops and destruction of their military hardware was a hard task (for the Mujahideen). You acknowledge that the cutting-edge technology had had no bearing on the consequence of the war. You should understand, that no puppet regime will ever stand up to the current resistance movement. Nor you will justify the occupation of the Islamic countries under the so-called slogan of rehabilitation any more.

The vista of hope that you are fostering is illusory and contradictory. Increase in troops means deployment of more troops, which will end up flaring up battles everywhere. Thus, the current armed clashes which now number into tens, will spiral up to hundred of armed clashes.

Your current casualties of hundreds will jack up to thousand casualties of dead and injured simultaneously.

The rationale (of troops augmentation) will not seem cogent even to your own people, and because of your blind bombardments which usually result in the murder of defenseless Muslims, men, women and children. you will not escape the wrath of the Islamic Ummah. On the other hand, your superficial willingness for peace will seem absurd in view of the continuation of strife by the invading planes and increase in the number of foreign troops in the country. In the first instance, these advocates of peace should put an end to the occupation.

They have imposed the war on the Afghan Mujahid nation. Futile is claims for peace in any human society while still under the shade of the gun. Do not ever presume that in the presence of the occupation forces, the followers of the path of Islamic Resistance will ever abandon their legitimate struggle merely on your empty and farcical pledges, material privileges and personal immunity. Similarly, the invading forces wrongly contemplate that they would be able to play the Afghans against the Mujahideen under the so-called label of tribal militias.

No Afghan will lower himself to such an irrational and insensitive position to fight against his own brothers for the interests of the invaders and lose his life and faith for the obtainment of pleasure of the invaders. The Afghans always lay down their lives for their faith. They have carried out their fight on the bases of their conviction (throughout the history) Nations persist in their fight of conviction against the enemies of Islam and the home land. Wars of this caliber are not waged just against the freedom-loving Mujahideen.

I call on the peace-loving people of the world to use their influence in the way of liberation of all the occupied countries including Afghanistan; they should strive to enable the occupied nations to have the same prosperities, as they wish for themselves. Today the world 's economy is facing a growing meltdown, because of the belligerent and expansionist policies of USA. This has left its negative impact on the whole globe. Therefore, it is the collective duty of all to derail this war-mongering trend.

I urge my brave and Muslim people to:

Stay steadfast in support of Mujahideen vis-à-vis the invaders.

Your support for Mujahideen is a religious obligation. Take every care to avoid being ensnared by the futile propaganda of the enemy and their lackeys.

Do not toil yourself in the way of the deceptive election. In fact, (under the ostentatious name of election) selection is carried out in Washington. The figureheads are, de facto, not the outcome of your votes but rather they are selected on the discretion of those sitting in Washington. Do not expect these figureheads powers-that-be will come to your remedy, though you may be bombed by America myriad of times. The rulers can go but to the extent of rhetoric's and assertions only. The power of action and decision lies in Washington. So with a view to this, it will be futile to expect them to do what they could not.

No difference between Shah Shuja, Babrak Karmal and the rulers of the present Kabul Administration. All are equal when it comes to national and Islamic betrays and treason. This is clear even to you.

Now when the enemy is on the verge of defeat, I would like to remind you that (throughout the history) enemies have deprived the Afghans of sustaining the pride of victory following the military defeat of the enemy because the enemies do not leave them to build up a strong foundation and a sole leadership. This exactly happened after the defeat of the Russians. The flames of difference and atrocities engulfed every house of the Afghans. The prolongation of the sufferings of our people and their perdition originate from this factor of not having a sole and

strong leadership after the defeat of the Russians. Of course, concoction of collusions and conspiracies added to our failure. Today once again, the enemy is trying to divide the Afghans and entangle them in internal strife under various names after the defeat. Efforts now underway by the invaders and a number of other countries are an open secret which is a threat to the integration of our integrated country.

They are busy in overt and covert efforts for disintegration of our country and have devolved this job on some of their hirelings to rake up lingual and geographical differences among the people and confront Afghanistan with a dismal future. Every Afghan must remain wise and cautious so that all the affairs are conducted in a direction of Islamic goodwill and reasonability following the escape of the enemy. A number of hired persons and circles intentionally ascribe the Islamic movement to ethnicity and geographical inclinations. Others, are involved in self-same arguments out of their ignorance and misunderstanding. Our religion enjoins on us to avoid from indulging in any kind of activity involving prejudices based on ethnicity. The only bond, which binds us, is the bond of Islam. Every Muslim is a brother and a friend to one another. We consider every Muslim as a reverend soul. Islam views Muslim as a single community. A saying of the Holy prophet Muhammad (Peace be upon him) related in Abu Dawood, instructs as follows: "Whoever fights for the prejudices of tribe and tribalism, is not one of us."

The Afghans should take precaution to avoid being entrapped by the beguiling conspiracies of the enemy in order to ensure integrity of the land and exaltedness of their religion. We urge all Afghans, particularly those brothers who have taken part in the resistance against the Russians, to come forward and let us fuse into one. Let's join hands. Any post that you now hold and what may have you done but still you are the believers and have passed through bitter experiences. Let us now stand shoulder to shoulder with honesty and frame an independent and Islamic policy in order to stamp out the anarchy.

If we unite, we are a strong nation. No power in the world can stand in face of us. We can determine our direction ourselves. All analysts and observers are of the opinion that if the Afghans had not joined hands with the alliance of the crusaders, the non-believers would not have gained dominance over Afghanistan. Any way, this miserable nation of ours deserves mercy and consolation. The military, cultural, and economic onslaught of the foreign crueller is beyond the tolerance of all the Afghans. Our embrace is open for all those Afghans who are fostering such noble feelings in their hearts.

I call on the Islamic world particularly on the noble people of the Arabic world to support the real and honest Mujahideen of Iraq, Palestine. Help them with your wealth and soul and fulfill your Islamic responsibility. This responsibility must be fulfilled in this critical phase of the Islamic history, particularly, the scholars and men of knowledge, should provide a guidance role to the Mujahideen. I believe if the ranks of the holy Jihad in these lands become united as they are in Afghanistan, the occupied nations will gain liberation and will have an Islamic system.

The neighboring countries of Afghanistan and all regional countries should understand that the expansionist and arrogant policies of USA and its influence in the region is not in the interest of any one but it is a threat and danger to the region. Therefore, we must confront it jointly. The USA will not be satisfied until and unless it eradicates all your military, academic and economic power. This is now a fact substantiated by experience. No need to prove it by arguments.

To end, I extend my felicitation to the pious Mujahideen on the eve of Eid ul-Adha and pray for their steadfastness and draw their attention to some necessary points:

Frame all your conducts, attitudes and intentions in the bounds of the Islamic Sharia.

Observe caution, prudence and wisdom in your operations.

Do not take any step, whatsoever it may be, pertaining any Afghan unless and until you have a sound proof and evidence.

Not resort to spontaneous, emotional and carefree actions while administering punishment to any Afghan.

Maintain strong bonds with your people.

Protect the life and property of your people.

Be cautious about the conspiracies of the enemy.

Clamp down on all money mongering and brutal gunmen who plunder national business men and wealthy people at gun point and are involved in the kidnapping of people for ransom. Should you have power, administer to them Islamic punishment. Protection of people's life and property is one of the major goals of Jihad.

To conclude my message, I condemn the brutal and merciless murder of tens of oppressed prisoners in Pullie-Charkhi Prison in the auspicious days of Eid in the month of Zil-Hajja in 1429, the lunar year. This bestial and cowardly act of the enemy speaks of their extreme weakness and moribund state. I pay my tribute to the soul of these holy and oppressed martyrs. May Allah, the Owner of Glory and Honour bestow on them the highest rewards and blessings. The sacred blood of these martyrs does signify the establishment of the Islamic system and the eradication of the crueller.

The Mujahideen of the Islamic Emirate will not show slackness in giving Islamic punishment to the murderers of these martyred POWs who were killed while being tied up.

Thus the pharaoh of today will taste the chastisement of their deeds in this world and in the world to come. That is an easy task for Allah to accomplish.

Forward to the complete victory of the Holy Jihad.

Prayer for total defeat and fiasco of the enemy.

Mullah Mohammad Omar Mujahid

Servant of Islam, Leader of the Believers.

Vedlegg 6: Intervjuspørsmål

1. In your opinion, what are the main propaganda methods utilised by the Taliban?
2. In your opinion, what are the main objectives of the Taliban's propaganda strategy?
3. Towards which main target audiences is the Taliban propaganda directed?
4. In your opinion, what propaganda effect and significance do Mullah Muhammed Omar's Eid speeches have?
5. In your opinion, what propaganda effect did the February 11 2009 'Kabul Raid' have?
6. In your opinion, what propaganda effect did the August 22 2008 'Azizabad bombing' have?
7. On the whole, how successful do you consider Taliban's propaganda to be?
8. Some say that ISAF conducts kinetic operations supported by information operations, while Taliban conducts information operations supported by kinetic operations. What is your view on that?
9. How well does the US' new AfPak Strategy address the struggle for 'hearts and minds'?
10. What would be the most effective method to counter Taliban propaganda, and what institutions or organisations should be involved?

Vedlegg 7: Intervju med Phil Cox

Intervjuet gjennomført ved e-post og svarene forelå 22. april 2009²⁰⁷

1) These are many and varied. They can be as simple as word of mouth/direct action upon individuals or groups (villages). They can also make good use of technology – the mobile phone is a preferred method (SMS is particularly effective). The use of ‘Strategic’ messaging is also undertaken, whether by some form of statement by senior TB leadership or second party delivery.

As second order assumption here would be to observe that the TB’s ability to message ‘at speed’ provides them with useful Effect. The TB are not bound by the constraints with in which ISAF operates (telling the truth for starters) and as a result they can communicate with relative ease and this can deliver ahead of ISAF’s ‘first with the truth’ implicit.

2) Difficult question – I’m not the TB! However I would posit that they seek to retain influence over the people of AFG and GIROA. They are sensitive to criticism of the death of civilians caused by their actions and seek to ameliorate the impact of their actions both internal and external to AFG.

I would conclude that their messaging Main Effort is directed at maintenance of support for their cause. A key factor in their actions is to discredit ISAF (CIVCAS allegations is a significant friction)

3) In Order: People of AFG, GIROA, AFG Neighbours, ISAF, International Community

4) You’d really have to ask the Afghans! However, his message was examined in detail by ISAF and his themes and messages were assessed in great detail. They are treated with a deal of credibility but much of the content is pure propaganda (and let’s face it he and the TB have a free ride through some Mosques). Whether the target audience can discriminate is very difficult to judge.

5) I regret I can’t comment – I recovered to the UK in Dec 08

6) CIVCAS is the most sensitive issue that ISAF has to deal with. Whilst I cannot comment on specific events it is clear that CIVCAS is a Coalition vulnerability and the TB recognise it as such. Their messaging is attuned to such events and they are quick to offer up views (often false ones – but they don’t care!)

Such events do cause frictions. GIROA is particularly sensitive to such events as are the NGOs. Participating Nations are also troubled by these activities. All this does cause deep thinking within HQ ISAF and mid 08 did see significant effort by COMISAF to ensure that the such events were reduced (the Tactical Directive) and were they did occur were properly investigated and reported (First with the Truth). Out reach with GIROA/NGOs and the media are also key elements of managing this issue.

7) The TB’s propaganda ‘Effect’ is given far too much credibility. Frankly they lie in order to achieve their desired end state. The media certainly give too much time to TB messaging.

However, there is no doubt that the TB has developed skills sets which can cause friction within ISAF/GIROA and the IC.

²⁰⁷ Da intervjuet ikke er gjort *in persona* har intervjuobjektet stått fritt til å konsultere andre omkring spørsmålene dersom intervjuobjektet har ønsket det.

Overall, TB propaganda has had some successes but it is not a campaign winning capability and the TB's own actions often achieve a counter effect to their desired intent (the TB, for example, cause far more CIVCAS than the Coalition and they are very sensitive (vulnerable) to occasions when they cause them).

8) I don't agree! ISAF StratCom Strategy sets the conditions for the use of kinetic operations and supports the delivery of the Effects provided by kinetic activities. A great deal of work is undertaken by PAO/IO and PysOps to 'Shape' the AFG messaging environment (and please note that the use of weapons is governed by the Tactical Directive – of which 'proportionality' is a key factor).

The TB are far more reactive, not bound by the truth and certainly would not hesitate to use force without setting the conditions with IO.

9) I can't offer a view – things have moved on since I left.

10) The key is GIRoA – they must counter TB messaging. The AFG voice must challenge the TB and offer a viable, constitutional, alternative to the extremism preached by the TB.

Vedlegg 8: Intervju med Kai Eide

Intervjuet gjennomført ved e-post og svarene forelå 12. mai 2009²⁰⁸

1) Viser til ICG rapporten July 2008

2)

- Underminere det internasjonale samfunn
- Skremme den afghanske befolkning
- Nøytralisere den afghanske befolkning
- Undergrave afghanske myndigheters evne til å levere

Når folk føler at det internasjonale samfunn er på defensiven vil folk posisjonere seg i forhold til Taliban. Hva hvis Taliban igjen kommer til makten? Dette skremmer befolkningen og påvirker deres opptreden ovenfor de ulike aktørene.

Eksempelvis i fjor sommer ble det gitt inntrykk av at Taliban omringet Kabul og truet byens sikkerhet. Ja, det var økt antall hendelser, men at Taliban var ved “outskirt of Kabul” medførte ikke riktighet.

3)

- Den afghanske befolkning
- Det internasjonale samfunn
- Afghanske myndigheter

4) Den legges merke til av både Afghanske myndigheter og det internasjonale samfunn, men det er usikkert hvor stor vekt den bør tillegges. Det internasjonale samfunn merker seg hva og hvem som blir nevnt, men for den jevne afghaner er det usikkert hvilken påvirkning den har. Usikkert hva intensjonen er; er den rettet mot egne (den setter gjerne retningslinjer for faktisk virksomhet) eller er meningen å skremme sin motstander?

Likevel – det som faktisk gjøres på bakken er hva som tiltrekker seg oppmerksomhet.

5) Hendelsen hadde åpenbart en effekt. Viste at Taliban har evnen til å gjennomføre et sofistikert angrep mot ministerier midt i byen. Også afghanere selv ble nok mer skremt denne gang da angrepet var rettet mot en bredere gruppe av afghanere (dog jobbet de for myndighetene) – men ikke IM/Internasjonale samfunn. Men hendelsen viste også myndighetenes evne til å kunne respondere langt bedre enn hva som har vært tilfellet tidligere. Dette inkluderte bedre etterretning samt bedre forbedret koordinering mellom de ulike sikkerhetsinstitusjonene (MoI, NDS etc).

Også bomben som gikk av utenfor den tyske ambassaden i februar 09 viste at regjeringen var bedre rustet til å respondere.

Etter angrepet 11. februar ble sikkerhetstiltakene i Kabul helt klart forsterket noe som er blitt lagt merke til av befolkningen. Det var en klar instruks fra innenriksministeren å styrke beredskapen i Kabul. Angrepet trigget antall politi i byen.

6)

- Det var en hendelse mer enn noen annen som bidro til å svekke støtten til det internasjonale samfunn (da primært IM) i den afghanske opinionen.

²⁰⁸ Da intervjuet ikke er gjort *in persona* har intervjuobjektet stått fritt til å konsultere andre omkring spørsmålene dersom intervjuobjektet har ønsket det.

- Hendelsen skjerpet atmosfæren mellom Afghanistan, særlig Karzai, og de store internasjonale aktører, spesielt US/UK. Skapte spenning mellom partene.
- UNAMA med MR mandat og som gikk ut offentlig basert på egen rapport og sa seg uenig med militærets egen rapport medførte at UNAMA kom styrket ut av situasjonen – spesielt blant afghanere, men også i store deler av det internasjonale samfunn.
- Hendelsen medførte også en evaluering av bruken av flystøtte, samt at det ble etablert nye forbedrede rutiner mellom Afghanistan, IM og UN hva gjelder samarbeid i etterkant av en hendelse der sivile tap er et (mulig) resultat.

7) Vanskelig å vite. Taliban bruker i dag internett aktivt. Kan ikke si noe om effekten av dette. Hva gjelder night letters er det helt klart med å skremme / nøytralisere befolkningen / vanskeliggjøre det for regjeringen å mobilisere støtte. Er med å holde befolkningen nede.

8) Det er absolutt noe i dette. ISAF har en mye mer reaktiv informasjonsstrategi som kan gi inntrykk av å være på defensiven. Vanskelig for ISAF å publisere ”suksesshistorier”. Taliban er flinkere til å bruke propaganda som ledsagende instrument.

9) Ikke ideelt å ‘klumpe’ sammen to ulike land som er veldig ulike – vil muligens evt ha en negativ effekt både på Afghanistan og Pakistan. Men for folk flest vil det ha en liten effekt. Enn så lenge er denne strategien en nødvendig deklarasjon, men viktig å se den på grunnlag av at dette er to suverene stater.

10) Den mest effektive måten er for Afghanske myndigheter å vise at de kan bedre hverdagen til den afghanske befolkning, dvs bygge institusjoner som er effektive, dvs at man må jobbe hardt og effektivt mot korrupsjon.

Videre må man igjen se på bruken av internasjonal flystøtte (men ikke aktuelt å kreve at flystøtte ikke finner sted – heller hvordan og når). Sivile tap gjør at det internasjonale samfunn mister støtte og befolkningen snur seg bort fra oss, evt mot Taliban.

Vedlegg 9: Intervju med Ahmed Rashid

Transkribert telefonintervju med Ahmed Rashid 27. april 2009, kl 1525 til 1540.

1) We should remember that the Taliban was against all media and all propaganda when they ruled Afghanistan. So there has been a very dramatic shift in the use of the media since 9/11. They banned all newspapers, they didn't allow TV, they had one radio station which was just doing Koranic stuff all the time, and there was no information and everybody would listen to the BBC at that time. So there has been a dramatic shift. The point to really emphasize is where this has come from, and I believe it entirely comes from al-Qaida. Once the Taliban movement became revived in 2003 in Pakistan, al-Qaida, which had been able to develop al-Shahaad, and all these media cells that they have, I think they convinced the Taliban that they had to be more media friendly. What we have seen is what I consider to be a very brilliant TB campaign, which gets better all the time. Partly that is been held by the fact that of course a lot of their spokesmen are based in Pakistan where they have access to all the facilities and media and wire services and you know all the rest of it. They have also been able to threaten and terrorise journalists in places like Quetta and Peshawar where they are. Specially the stringers for the international wire services and the local stringers for the international press. That have been of great help to keep Pakistan informed.

They are not necessarily being monitored all the time. It's easy to get things out etc. Secondly there seems to be a very good network of coordination between commanders in the field and spokespeople. Who seem to know in advance what attacks are going to take place or then get to know very quickly what attacks have happened. I cannot understand why the Americans have not been able to block.... There are a huge cell phone usage in Afghanistan. But I can only presume that it is well monitored by the Americans and all. I cannot understand why the Americans are not able to get hold of these contacts. Because when an attack takes place, within hours the Taliban is claiming responsibility and so all this is far faster than what NATO can achieve and even what the UN can achieve. Anyway, that is my basic hypothesis.

2) Main objective is to create fear and terror. It is to project their activities much beyond what the actual activities are. Meaning to exaggerate the attacks, to create a greater preference than they perhaps have on the ground itself, by a exaggerating and escalating the attacks etc. It is to keep the people informed. Keep international community, the American forces and NATO on edge all the time. It's a multi purpose, multi directional, aim which has been I think successful.

3) I think it is directed at everyone. It's directed at NATO, it's directed at the public, it's directed at the Afghan Government, it's directed for everyone. But mostly it is used in order to build up a support base or increasing their support base. Either through fear, or through a sense of awe and wonder about their achievements. And I think it has been very effective at that.

4) I can't answer that. I have no idea. Everybody gives an Eid Speech. Every Muslim leader all over the world gives an Eid speech. It reinforces him as Amir ul-Momineen, leader of Taliban, perhaps he would like to see himself as the leader of the Muslim world. I don't think it is of big deal of significance. Beyond what, you know, every other leader does in the Muslim world.

5) Lot of the attacks that you have seen have been very spectacular. They (Taliban) are really learning the art of terrorism, and media coordination with terrorism. The attack on the Serena Hotell, on the Indian embassy, on this ministry, the attacks in Kandahar. They are very daring attacks. Very well coordinated with media. And with the quick acknowledgement and taking of responsibility. This is something that is quite mystifying as to how they are able to do this

without the international community being able to stop it. This coordination is key to the whole success that they have had. Clearly there are some attacks like the Kabul Raid, Serena Hotel which are centrally organised and perhaps which the leadership knows about before they happen. There must be a lot of attacks like mine blasts, IEDs, ambushes or kidnappings or something which are just lucky hits. It's how quickly they are able to claim responsibility for these lucky hits that is really mindboggling.

6) The same. I have nothing particular to say about them.

7) For me the big issue for the reincarnated Taliban is that they are still not addressed. The key issues of economy and society, and a political representation. We know that they don't want democracy, we know that they want Sharia law. But beyond that they have not really been able to present any kind of any real authority to the afghan population as a political and social and economic, and development model. That was their failing before and is their failing today. The reinforcement of sharia and picking out on the Americans is not something that is going to get the afghan population afloat. Because the Afghans have suffered under the Taliban, lack of any economic understanding, the Afghans remember that in 2000 and 2001 there was a massive famine and drought and terrible economic division that were partly created by the Taliban. They have been able to improve the media a great deal but they have done nothing to improve their appeal across a broader base of the afghan population by offering a fuller political program.

8) You can't say that universally, but the Taliban are using all kinds of guerrilla tactics that some of them are grooming these operations that we talked about. It seemed to be known to the leadership before they happen. Centrally directed operations, there are many operations which are not centrally directed, but by the commanders. Many operations are just standard guerrilla attacks which have nothing to do with trying to make propaganda out of them. There are of a very large array of different kinds of attacks, some of which are commission geared, and others that are lucky hits and others that are more standard guerrilla type and foreign troops on the armed edge.

9) Certainly I know that Petraeus and CENTCOM are very very concerned about this issue and they are trying very hard to come up with a new media policy and propaganda policy. Certainly the Afpak Strategy paper does discuss this issue. Richard Holbrooke is also very concerned about it.

The Afghan perception that the Taliban is winning the war and the Americans are losing the war is essentially a creation of the media and of Taliban propaganda. The fear that it iterates amongst the afghan population is not just because of that the Taliban is so successful militarily, they have been very successful winning the hearts and minds. And at the moment there is no counter strategy.

10) I am not a media guy. I am not a sort of specialist on these kinds of things. Clearly one of the key things that have to be is that there has to be much greater transparency of, I have been saying this for a long time, military operations. Nobody knows what NATO is doing. I know guerrilla war is so difficult. But there has to be a greater transparency, more discussion on military tactics on what the military is trying to achieve. Clearly a quicker response time to attacks made by NATO and attacks made by the Taliban, a quicker response time to the killing of civilians so the Taliban don't take advantage of that.

Vedlegg 10: Uttalelse fra Taliban 11. februar 2009

“At 10 o'clock this morning 2/11/2009, 16 mujahideen from Al-Hamzah martyrdom group in Afghanistan Islamic Emirate launched a revengeful campaign for the prisoners who were killed by the hands of the crusaders and their mercenary agents in Beltcherkhi prison during the days of the recent Eid Al-Adha. And, to guarantee the command of Amir Al-Mu'mineen, graced by God, those martyred [young men] launched broad martyrdom operations today in the capital Kabul under the leadership of Mr/Mulla Musa Kleem, in the following structure:”

“Firstly, the martyr Mulla Abdulla launched his explosive belt at the gate of Prison Affairs building located in Lub Jarr court in Khier-Khanu town in Northern Kabul, then the Martyr Hafed Omar entered the building and executed the martyrdom operation on the Generals on the 3rd floor, then the Martyr Abdul'Fattah opened fire on the security guards standing in front of the western gate of ministry of justice by the presidential palace, and he executed a martyrdom attack. And after that, Mulla Musa Kleem, Mulla Asadu'llah, Mulla Hafed Mu'thuallah, and Al-Mawlawee Ahmad entered into the ministry and controlled the ministry building, and during a vicious battle of three hours, tens of security guards and ministry employees were killed, and then those four heroes.”

“And like that, the martyr Mulla Sa'ad'allah opened heavy fire on the undercover civil security guards standing with the siege around the ministry of justice by the ministry of education, and then he executed a martyrdom attack and destroyed a ‘cruzeen’ car that belongs to the ministry, and killed tens from its members. The operations ended successfully.”

“The martyred mujahideen had light and heavy weapons, and during these operations, 8 mujahideen were martyred and 8 mujahideen went back without harm to their stations.”

“And these operations are just an expressive letter to Obama and all the crusader apostates, [that] we are, with great God's victory, we will continue these attacks, and we will not let one revenge pass for one Muslim facing injustice, and [we] always answer with God's victory the commands of the great mujahid Amir Al-Mu'mineen and [we] would give our skulls in the sake of Islam and raising God's word and avenging the martyrs.”

“According to the recent trusted information, during these operations, more than 100 died from the top civil and military leaders and police and security personnel, and also more than 150 others were wounded, and tens of cars were destroyed.”

Islamic Emirate of Afghanistan (the Taliban)

February 11, 2009.